

SODIŠČE
EVROPSKE UNIJE

Večjezičnost **na Sodišču Evropske unije**

Večjezičnost **na Sodišču Evropske unije**

Predgovor predsednika Koena Lenaerts

7

1. Večjezičnost in raznolikost

1.1 Pomen večjezičnosti v Evropski uniji – In varietate concordia 11

1.2 Uradni jeziki Unije in uradni jeziki držav članic 14

2. Večjezičnost v jedru postopkov pred sodiščema Evropske unije

2.1 Večjezičnost kot sestavni del postopkov 19

2.2 Pisni del postopka 21

2.2.1 Postopki predhodnega odločanja 21

2.2.3 Postopki za izdajo mnenja 30

2.2.4 Pospešitev postopkov 30

2.2.5 Konec pisnega dela postopka 31

2.3 Ustni del postopka 31

2.3.1 Obravnava 31

2.3.2 Predstavitev sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev 32

2.4 Odločbe in mnenja 35

2.5. Spor pred Sodiščem na področju večjezičnosti 40

2.5.1 Skladnost med jezikovnimi različicami aktov Unije: teorija acte clair 40

2.5.2 Spor o jezikovni ureditvi natečajev za zaposlitev in razpisov prostih delovnih mest 44

2.5.3 Poseben primer jezikovne ureditve za evropski patent z enotnim učinkom 47

3. Upravljanje večjezičnosti na Sodišču EU

3.1 Organizacija Generalnega direktorata za večjezičnost	49
3.2 Poklici v Generalnem direktoratu za večjezičnost	54
3.2.1 Pravniki lingvisti	54
3.2.2 Tolmači	58
3.2.3 Korektorji/jezikovni pregledovalci	60
3.2.4 Upravni strokovni delavci in tajništva	61
3.2.5 Posebni poklici	63
3.3 Zunanji sodelavci	63
3.3.1 Pravniki lingvisti in prevajalci, ki so zunanji sodelavci	64
3.3.2 Zunanji tolmači ali pomožni konferenčni tolmači	68
3.4 Pomen kakovosti pravnih prevodov in tolmačenja na Sodišču EU	69
3.4.1 Kakovost pravnih prevodov	69
3.4.2 Kakovost tolmačenja	72
3.5 Zaposlovanje in stalno usposabljanje	73
3.5.1 Natečaji za zaposlitev uradnikov	73
3.5.2 Postopki izbire začasnih uslužbencev	73
3.5.3 Stalno usposabljanje strokovnjakov s področja večjezičnosti	74
3.6 Racionalizacija večjezičnosti	77
3.6.1 Jezik posvetovanja	77
3.6.2 Vmesni jeziki (prevod)	78
3.6.3 Vezni jezik in prvi aktivni jezik (tolmačenje)	83
3.6.4 Varčevanje pri prevajanju	86
3.6.5 Vpliv večjezičnosti na trajanje postopkov	89

4. Prevajanje in tolmačenje: strategije, metode in orodja

4.1 Pravno prevajanje	93
4.1.1 Pravniki lingvist in njegov prevod	96
4.1.2 Posebnosti pravnega prevajanja na Sodišču EU	101

4.1.3 Terminološki razmislek v pravnem okviru	102
4.1.4 Izbira strategije kot teleološki ukrep	105
4.1.5 Dialog med avtorji in prevajalci	108
4.2 Tolmačenje na obravnavah	111
4.2.1 Načela in načini tolmačenja	111
4.2.3 Strategije in taktike	114
4.2.4 Priprava na obravnavo	116
4.2.5 Spretnosti in dolžnosti tolmačev	117
4.2.6 Vključevanje govorcev	118
4.3 Orodja za podporo večjezičnosti	120
4.3.1 Terminologija	120
4.3.2 Orodja za večjezično iskanje	125
4.3.3 Orodja za pomoč pri prevajanju	126
4.3.4 Orodja za pomoč pri tolmačenju	131
4.3.5 Tolmačenje govorov na daljavo	131
4.3.6 Tolmačenje na daljavo	133

5. Kakšna prihodnost čaka večjezičnost?

5.1 Pogoji za pojav talentov	135
5.2 Zavedati se interesov: kratkoročno ali dolgoročno?	138
5.3 Financiranje večjezičnosti v primerjavi s stroški neobstoja večjezičnosti	140
5.3.1 Stroški večjezičnosti	142
5.3.2 Stroški neobstoja večjezičnosti	144
5.3.3 Posledice delovanja Sodišča EU brez večjezičnosti	146
5.3.4 Decentralizirano spremljanje postopkov	148

Sklepna ugotovitev	151
---------------------------------	------------

Glosare	154
----------------------	------------

„Ljubezen do demokracije je ljubezen do enakosti.“
Montesquieu, O duhu zakonov, 1748, knjiga V, poglavje III

Predgovor predsednika Koena Lenaerts

Na začetku evropskega združevanja so se v instituciji uporabljali samo štirje jeziki. Danes v razpravnih dvoranh odmeva 24 uradnih jezikov, v katere je prevedena velika večina odločb, ki jih sprejmeta Sodišče in Splošno sodišče. Na tem „jezikovnem koncertu“, ki se je razvil z vsemi zaporednimi širitvami Evropske unije, so vsi uradni jeziki enakovredni na podlagi Uredbe št. 1/58, ki že 65 let določa jezikovno ureditev institucij Unije.

To načelo „enakopravnosti jezikov“, ki odraža veliko jezikovno in kulturno raznolikost, katere spoštovanje je zagotovljeno s členom 22 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, je hkrati tudi stalen operativni izziv in velika prednost sodne prakse institucije.

Da je sodna odločba razpoložljiva v 24 uradnih jezikih Unije, je namreč treba mobilizirati znatne človeške in tehnične vire, vendar je to „cena, ki jo je treba plačati“ za zagotovitev preglednosti in dostopnosti sodne prakse v okviru različnih nacionalnih pravnih redov. To zagotovilo je bistveno za dobro delovanje demokratičnega sistema Unije in prispeva k približevanju evropskega pravosodja državljanom, podjetjem in upravam 27 držav članic.

Za spoprijemanje s tem jezikovnim izzivom lahko institucija računa na neomajno predanost strokovnjakov s področja tolmačenja in prevajanja, ki si prizadevajo zagotoviti enotno razumevanje prava Unije v vseh njenih uradnih jezikih v korist splošne doslednosti in kakovosti sodne prakse.

Leta 2023 bo slovesna otvoritev vrta večjezičnosti v bližini Sodišča Evropske unije, v tej publikaciji pa je z različnih vidikov opisano, kako institucija opravlja pravosodno službo, dostopno v 24 jezikih Unije, glede na omejitve (zlasti z vidika stroškov in rokov), s katerimi so postavljene meje dejavnostim te institucije.

Knjiga se konča z nizom razmišljanj o izzivih in prihodnosti večjezičnosti v okviru globalizacije in digitalne revolucije. Je tudi poklon vsem, ki vsak dan, največkrat v ozadju, skrbijo za ubrano delovanje tega veličastnega večkulturnega mozaika.

1. Večjezičnost in raznolikost

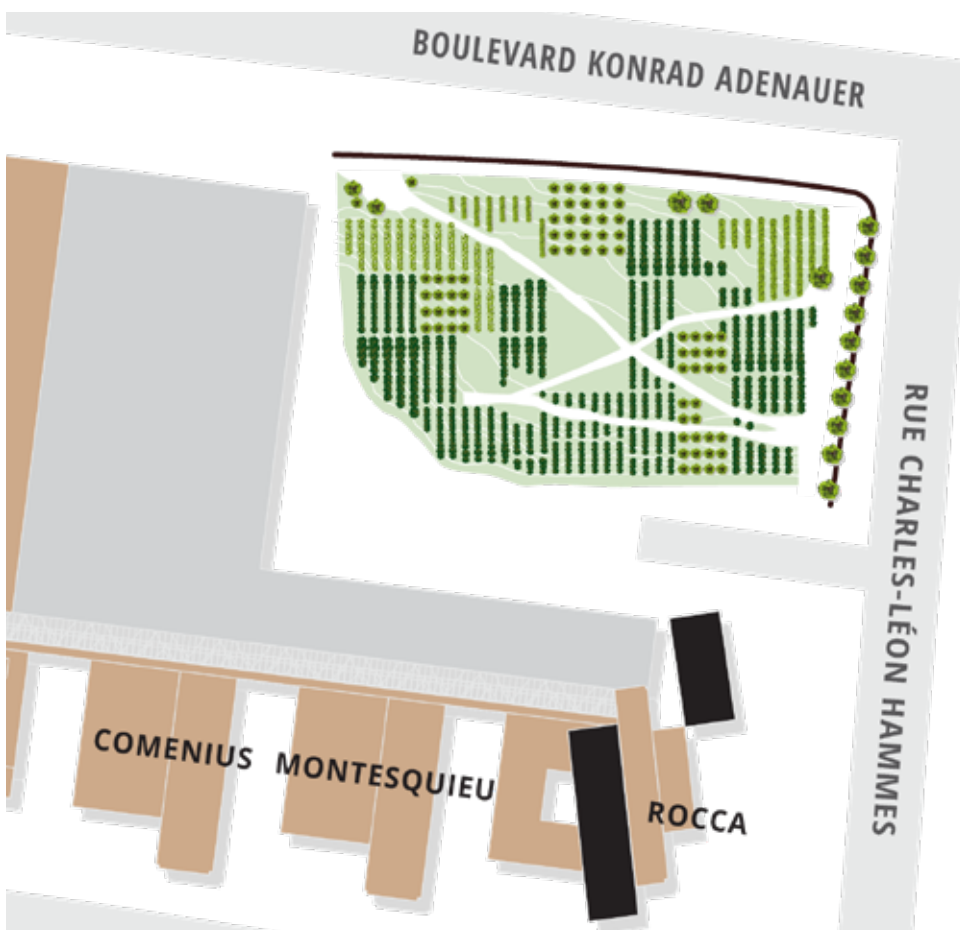
Večjezičnost na Sodišču – simbolika vrta

Z otvoritvijo Vrta večjezičnosti ob Sodišču Evropske unije, načrtovano v maju leta 2023, se nadaljuje to, kar s svojo arhitekturno podobo uteleša že sodna palača Evropske unije: prizadevanje za preglednost in dostopnost. Institucionalna večjezičnost, ki državljanom in subjektom omogoča, da s Sodiščem EU komunicirajo v jeziku ali enem od jezikov svoje države, je namreč eden od pogojev za preprost in pregleden dostop do sodnega varstva.

Ta vrt izvira hkrati iz stalne želje po uresničevanju vrednot Institucije v samih prostorih, v katerih deluje, in spleta okoliščin: sprostitev dobrega hektarja zemljišča ob vznožju stolpov, ki ju je oblikoval arhitekt Dominique Perrault. To zemljišče, ki je ostalo prazno po rušenju dotrajanih nekdanjih stavb Evropske komisije, je bilo torej preoblikovano v vrt, ki poudarja večjezičnost kot simbol raznolikosti evropskih kultur. Povezava med varstvom biotske raznovrstnosti in spoštovanjem jezikovnih identitet se zrcali v ureditvi vrta in izbiri drevesnih vrst, ki se jim bodo pridružile okrasne in aromatične rastline. Zasajen je bil tudi Gaj večjezičnosti, ki ga bo sestavljalo toliko dreves, kolikor je uradnih jezikov Evropske unije, pri čemer ne bo pozabljena luksemburščina, ki je zgodovinski jezik Velikega vojvodstva, na ozemlju katerega ima institucija sedež.

Ta vrt je plod tesnega sodelovanja med Sodiščem EU, ki se izraža v 24 jezikih, in luksemburškimi organi. Tudi sam Luksemburg je večjezična država in goreč zagovornik kulturne in jezikovne raznolikosti, v kateri vidi plodno prst. Medtem ko v splošnem vse hitrejši ritem, ki je neločljivo povezan z globalizacijo izmenjav, vsak dan nekoliko bolj potiska v „učinkovito enojezičnost“, ta vrt priča o notranji in neodtujljivi vrednosti večjezičnosti. Tako sta institucionalna večjezičnost, zapisana v Pogodbah, in raznojezičnost Luksemburga, zaradi katere je ta svetovljanska majhna država pravi „vrt jezikov“, dobili častno mesto.

Enakost jezikov, spoštovanje jezikovnih identitet in brezplačen dostop do sodnega varstva so vrednote, ki jih Sodišče EU uveljavlja z večjezičnostjo postopkov in svojo sodno prakso. Institucija in njeni luksemburški partnerji na področju nepremičninske politike si tako prizadevajo, da bi Vrt večjezičnosti postal živ kraj, v katerem se bo izražala raznolikost narave in kultur. Kot opozarja Heinz Wismann, zgodovinar filozofije in avtor knjige *Misliti med jeziki*¹, je „načelo življenja [...] diferenciacija“, kar pa je v nasprotju tako z enokulturnostjo kot z enojezičnostjo.

1 | Heinz Wismann, *Penser entre les langues*, Éditions Albin Michel, Pariz, 2012.

Vrt ob sodni palači ponuja prostor za sprostitev in tudi za kulturo, saj je primeren za organizacijo dogodkov v znamenju jezikov in raznolikosti. Sodišče EU, ki je vpeto v zaščito, ohranjanje in spodbujanje večjezičnosti, se lahko samo veseli bližine takega živega prostora, ki črpa svoj navdih v številnosti evropskih kultur.

Vrt večjezičnosti je tako odmev besed poljske pisateljice Olge Tokarczuk, ki je leta 2018 prejela Nobelovo nagrado za književnost. Leta 2019 se je tako poklonila prevajalcem in tolmačem, posrednikom med kulturami: „Prevajanje ni samo prehajanje iz enega jezika v drugega ali iz ene kulture v drugo, spominja tudi na hortikulturno tehniko, pri kateri se z izvirne rastline vzame mladika, ki se nato cepi na drugo rastlino, iz katere poženejo novi poganjki, ki s pridobivanjem moči zrastejo v veje.“²

2 | Odlomek iz otvoritvenega predavanja na IV. književnih srečanjih v Gdansku (Poljska), 2019.

1.1 Pomen večjezičnosti v Evropski uniji – In varietate concordia

V zadnjih stoletjih in celo tisočletjih so se ljudstva Evrope borila med seboj, ko so hotenja enih izkoriščala strahove in nevednost drugih v škodo miru, blaginje in enakega dostopa ljudstev in posameznikov do priložnosti. Travmatično doživetje druge svetovne vojne je narodom pokazalo, kako zelo so organi za dialog in sodelovanje ter celo zakonsko urejanje postali nujni. Tako je Organizacija združenih narodov (OZN) nasledila Društvo narodov, omejitve katerega so postale očitne.

Potreba po takih organih je postala nujna zlasti v Evropi, kjer so očetje evropskih pogodb imeli to dodatno vizijo gospodarskega in političnega povezovanja med evropskimi narodi. Želeli so ne samo neprekinjeno delovanje organov dialoga, ampak tudi povezovanje interesov in stalne izmenjave, tako da bi se vsaka misel na konflikt jasno pokazala za kontraproduktivno. Da bi to dosegli, je bilo treba podreti nacionalne pregrade in zmanjšati protekcionizem duha, kar je potekalo vzporedno z izkoreninjanjem gospodarskega protekcionizma.

Po prvem koraku, ko je bila leta 1948 sprejeta Pogodba o ustanovitvi Gospodarske unije Beneluks, ki mu je leta 1951 sledila vzpostavitev skupnega trga za premog in jeklo, in sočasno s podpisom pogodbe Euratom o uvedbi skupnih raziskav na področju atomske energije, se je z Rimsko pogodbo z dne 25. marca 1957 o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS)³ posplošilo odpiranje trgov, ki so ga spremljale vse večje svoboščine na področju gibanja oseb ter pretoka blaga, storitev in kapitala. Te temeljne faze so skupaj z uvedbo enotne valute podpirale to vizijo miru v blaginji. Ves ta napredek je bilo treba pravno urediti z mednarodnimi pogodbami, zaradi organizacijskih potreb pa tudi z legitimnimi institucijami, ustanovljenimi s Pogodbami.

Institucije so sodelovale z državami članicami, da bi še bolj zbližale ljudstva Evrope, in eden od vrhuncev so bile neposredne volitve članov Evropskega parlamenta, ki potekajo vse od leta 1979. Ta napredek je v vsakdanjem življenju evropskih državljanov postal vse bolj otipljiv, celo tako zelo, da pomemben del zakonodaje, ki se izvaja

3| Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, ki je bila podpisana 25. marca 1957 v Rimu in je začela veljati 1. januarja 1958.

v državah članicah, izvira iz evropskih predpisov⁴. Področje delovanja Evropske unije se je postopno razširilo na področja, ki so v samem jedru državljanstva, kot so temeljne, socialne in politične pravice.

Unija in njene institucije torej delujejo v osrčju vsakdanjega življenja okrog 450 milijonov evropskih državljanov (po brexitu), in da bi ohranile svojo legitimnost, morajo dejansko in očitno prisluhniti državljanu in mu neprestano dokazovati, da ni potisnjen v ozadje znotraj velike skupine, ki jo lahko opazuje le od daleč, ampak da je del te skupine tako kot drugi državljani in ljudstva Evrope.

Evropsko povezovanje je predvsem kulturni in civilizacijski projekt, za katerega so značilne skupne vrednote in raznolikost kulturnega izražanja, predvsem jezikovnega. Jezik je hkrati orodje komuniciranja, znak identitete in kulturno gradivo. Jeziki ne samo opredeljujejo osebne identitete, ampak so tudi del skupne dediščine.

Zato je bistveno, da je državljan spoštovan v vseh vidikih svoje identitete, naj so ti nacionalni, verski, filozofski, etnični, spolni, politični ali drugi. Jeziki, ki so v osrčju identitete, morajo biti obravnavati enako, ker bi brez tega državljani imeli občutek, da je njihova identiteta manj spoštovana kot identiteta drugih jezikovnih ali nacionalnih skupnosti,⁵ da so na nek način „manj enaki“ kot drugi. Jezikovna neenakost lahko vodi samo k odtujenosti državljana od institucij ter celotnega nacionalnega ali evropskega projekta. To se zagotavlja z institucionalno večjezičnostjo, ki je porok za vključevanje

4| Politične osebnosti so navajale različne odstotke, pogosto pretirane, da bi povečevale ali, nasprotno, kritizirale pomen prava Unije v naših sistemih. V resnici tega pomena ni niti koristno niti mogoče količinsko opredeliti, zlasti ker se v istih aktih prepletajo pravila iz različnih virov in ker ni nobenega referenčnega sistema, na podlagi katerega bi bilo mogoče oceniti pravila glede na njihov dejanski in trajni pravni učinek.

5| To načelo je poleg tega potrjeno v členu 3(3), zadnji pododstavek, Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki določa, da „[Unija] [s]poštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine“, in členu 22 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, ki določa, da „Unija spoštuje kulturno, versko in jezikovno raznolikost“. Sodišče poleg tega v svoji sodni praksi redno opozarja, kako zelo si Unija prizadeva za večjezičnost. Tako je v sodbi velikega senata z dne 2. oktobra 2018, C-73/17, Francija/Parlament, [EU:C:2018:787](#), točka 41, navedlo: „Zato mora Parlament na tem področju delovati z vso pozornostjo, natančnostjo in predanostjo, ki jih taka odgovornost zahteva (glej v tem smislu sodbo z dne 13. decembra 2012, Francija/Parlament, C-237/11 in C-238/11, [EU:C:2012:796](#), točka 68), kar pomeni, da morata parlamentarna razprava in glasovanje temeljiti na besedilu, ki je poslancem poslano pravočasno in prevedeno v vse uradne jezike Unije. Unija si namreč prizadeva za večjezičnost, katere pomembnost je poudarjena v členu 3(3), četrti pododstavek, PEU (glej v tem smislu sodbi z dne 5. maja 2015, Španija/Svet, C-147/13, [EU:C:2015:299](#), točka 42, in z dne 6. septembra 2017, Slovaška in Madžarska/Svet, C-643/15 in C-647/15, [EU:C:2017:631](#), točka 203).“

državljanov in prispeva k miru med narodi. Vse več evropskih državljanov ima različno znanje več kot enega jezika, tako da smo te raznojezičnosti lahko samo veseli. Vendar je institucionalna večjezičnost več kot to. Je rezultat delovanja, s katerim se zagotavlja, da bodo lahko državljani vedno in brez diskriminacije dostopali do informacij, se obrnili na institucije in prejeli odgovor v svojem jeziku. Vsak državljan ima namreč pravico, da uporablja samo svoj jezik, in tudi če govori več jezikov, bo njegovo razumevanje v drugem jeziku redko tako celovito in natančno kot v njegovem maternem jeziku. Iz raziskave, ki jo je leta 2016 opravil Eurostat, je razvidno, da nobenega jezika EU ne govori večina prebivalstva na zelo visoki ravni. Približno 20 % odraslih prebivalcev se je sposobno sporazumevati na tej ravni v nemščini, 16 % v francoščini, 14 % v italijanščini in 13 % v angleščini. Raven jezikovne vključenosti, ki jo zagotavlja enojezično sporazumevanje v angleščini, je med 13 in 45 % odraslih prebivalcev 27 držav članic. Ta raven je med 43 in 45 %, če se uporablja trijezična ureditev (nemščina, angleščina in francoščina). Povsem večjezična ureditev pa omogoča jezikovno vključenost od 97 do 99 % odraslih prebivalcev⁶.

Ta državljanska pravica je izražena v številnih aktih, njena pravna podlaga pa je člen 20(2)(d) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki določa, da imajo „[d]ržavljan Unije [...] pravico [...] obrniti se [...] na institucije in posvetovalne organe Unije v katerem koli jeziku Pogodb in prejeti odgovor v istem jeziku“; ta pravica se izvaja z Uredbo št. 1 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski gospodarski skupnosti⁷ in členom 41(4) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, v skladu s katerim se lahko „[V]sakdo [...] na institucije Unije obrne v enem od jezikov Pogodb in mora prejeti odgovor v istem jeziku“.

Večjezičnost omogoča evropsko državljanstvo, ki je bistveno za medkulturni dialog, saj vsakega Evropejca poziva k temu, naj druge obravnava kot sodržavljanke in sebi enake. Strokovnjaki za prevajanje v institucijah (pravniki lingvisti in prevajalci) zagotavljajo dostopnost dokumentov v vseh uradnih jezikih.

6] The EU's approach to multilingualism in its own communication policy, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)699648](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)699648) (september 2022); Sporočilo za medije: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA\(2022\)733096](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA(2022)733096) (oktober 2022).

7] Uredba Sveta št. 1 z dne 15. aprila 1958 o določitvi jezikov, ki se uporabljajo v Evropski gospodarski skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 1, str. 3, v nadaljevanju: Uredba 1/58).

Pionirji evropskega povezovanja namreč niso spregledali te nujnosti, tako da so v prvi uredbi, ki jo je sprejela EGS, to je še vedno veljavni Uredbi 1/58, v kateri je bila povzeta jezikovna ureditev Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ), opredelili uradne jezike Unije in uredili njihovo uporabo. Člen 1 navedene uredbe, kakor je bil spremenjen ob zaporednih širitvah, določa, da so „[u]radni jeziki in delovni jeziki institucij Unije [...] angleščina, bolgarščina, češčina, danščina, estonščina, finščina, francoščina, grščina, hrvaščina, irščina, italijanščina, latvijščina, litovščina, madžarščina, malteščina, nemščina, nizozemščina, poljščina, portugalsčina, romunščina, slovaščina, slovenščina, španščina in švedščina“. Člen 2 določa, da se „[d]okumenti, ki jih država članica ali oseba, za katero velja zakonodaja države članice, pošlje institucijam Skupnosti, [...] lahko sestavijo v katerem koli uradnem jeziku, ki ga izbere pošiljatelj. Odgovor se sestavi v istem jeziku.“ V skladu s členom 7 pa so „[j]eziki, ki se uporabljajo v postopkih Sodišča, [...] določeni v njegovem poslovniku“. Skoraj ustavna vrednota jezikovne ureditve pojasnjuje, zakaj se ta uredba lahko spremeni samo s soglasjem držav članic, enako kot velja za določbe poslovnikov Sodišča in Splošnega sodišča Evropske unije o jezikovni ureditvi (členi od 36 do 42 Poslovnika Sodišča in členi od 44 do 49 Poslovnika Splošnega sodišča). Ta temeljna vrednota je potrjena s tem, da je zapisana v členih 21 (načelo prepovedi diskriminacije na podlagi jezika) in 22 (načelo spoštovanja raznolikosti, med drugim jezikovne) Listine o temeljnih pravicah, ki v pravnem redu Unije utrjujeta načelo jezikovne enakosti.

1.2 Uradni jeziki Unije in uradni jeziki držav članic

24 uradnih jezikov Unije, katerih seznam je naveden v Uredbi 1/58, se ne sme zamenjevati z uradnimi jeziki držav članic. Nekateri jeziki, kot je luksemburščina (uradni jezik v Luksemburgu poleg nemščine in francoščine), niso uradni jeziki Unije.

Svet Evropske unije, v katerem so zastopane vse države članice, odločitve o tem sprejema soglasno. Pred pristopom k Uniji vsaka prihodnja država članica določi jezik, ki ga želi uporabljati kot uradni jezik v okviru Unije. Vsako poznejšo spremembo, bodisi dodatek ali črtanje uradnega jezika, morajo soglasno odobriti vse države članice v Svetu.

Seznam uradnih jezikov se torej lahko spreminja. Jeziki se dodajo ob novih pristopih, včasih pa tudi, kot se je zgodilo z irščino, glede na pomen, ki ga pridobi jezik, ki je v zadevni državi članici uradni jezik, vendar ob pristopu zadevne države ni bil naveden med uradnimi jeziki Unije. Kar pa zadeva angleščino, je ta še vedno na seznamu kljub izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska, zlasti ker ostaja uradni jezik v dveh drugih državah članicah: na Irskem in Malti.

V tem duhu vključevanja je bil sprejet člen 55(1) PEU: „Ta pogodba, sestavljena v enem izvorniku v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, švedskem in španskem jeziku, pri čemer so besedila v vseh teh jezikih enako verodostojna, se deponira v arhivu vlade Italijanske republike, ki bo poslala overjeno kopijo vladam drugih držav podpisnic.“ Enako velja za člen 24, četrti odstavek, PDEU: „Vsak državljani Unije ima pravico pisati kateri koli instituciji ali organu iz tega člena ali člena 13 Pogodbe o Evropski uniji v enem od jezikov, omenjenih v členu 55(1) navedene pogodbe, in prejeti odgovor v istem jeziku.“

Iz tega izhaja, da se vsak državljani lahko na institucije Unije obrne v uradnem jeziku po svoji izbiri in prejme njihov odgovor v istem jeziku.⁸ Vsi splošni predpisi Unije se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije* v vseh uradnih jezikih. To je Sodišče potrdilo na primer v zadevi C-108/01, ko je odločilo, da „načelo pravne varnosti zahteva, da pravila Skupnosti omogočajo zadevnim posameznikom, da se natančno seznanijo z obsegom naloženih obveznosti“, s čimer je sprejelo trditev toženih strank, da morata biti „[o]bseg in učinek določbe prava Skupnosti [...] jas[na] in predvidljiv[a] za posameznika, saj sta sicer kršeni načeli pravne varnosti in transparentnosti. Sprejete določbe morajo zadevnim posameznikom omogočati, da se seznanijo z natančnim obsegom obveznosti, ki so jim naložene. Neobjava akta preprečuje, da bi se obveznost, ki jo vsebuje, naložila posamezniku. Prav tako je zahteva prava Skupnosti, da mora biti obveznost preprosto dostopna v vseh jezikih držav članic, v katerih se bo uporabljala.“⁹

Sodna praksa Sodišča EU je tudi v *Zbirki odločb sodne prakse* objavljena v vseh uradnih jezikih.¹⁰

Pogodbi sta sklenjeni v vseh uradnih jezikih, akti sekundarne zakonodaje pa so verodostojni v vsakem od teh jezikov, kar je celo pogoj za njihovo uporabo.

8| Isabelle Pingel, „Le régime linguistique de l'Union européenne. Enjeux et perspectives“, *Revue de l'Union européenne*, junij 2014, str. 328–330.

9| Sodba z dne 20. maja 2003, Consorzio del Prosciutto di Parma in Salumificio S. Rita SpA, C-108/01, [EU:C:2003:296](#), točki 85 in 89.

10| To odstopanje, ki se uporablja za irski jezik, je bilo postopno odpravljeno in je v celoti prenehalo 31. decembra 2021 (glej Uredbo Sveta (EU, Euratom) 2015/2264 z dne 3. decembra 2015 o podaljšanju in postopni odpravi ukrepov za začasno odstopanje od Uredbe 1/58 (UL 2015, L 322, str. 1)).

Pravna večjezičnost: ohranjanje ravnovesja in nujna zahteva

Razumeli bomo, da ohranjanje večjezičnosti zaradi spoštovanja potreb in identitete državljanov in držav članic zahteva ne samo ustrezna sredstva, ampak tudi stalno intelektualno napredovanje.¹¹

Unija namreč temelji na pravilih prava, to pravo pa mora biti enako za vse in njegovi pravni učinki morajo biti razumljivi vsakomur, kljub številnosti jezikov in raznolikosti pravnih sistemov.¹² Ne glede na jezik, v katerem so sestavljene direktive in uredbe, je treba te akte razumeti enako v vseh jezikih in vseh nacionalnih sistemih.¹³ Vendar pravni pojmi v vseh pravnih sistemih niso enaki.¹⁴ Nekateri pojmi obstajajo samo v enem ali več pravnih sistemih, medtem ko v drugih ni enakovrednega pojma. Drugi pojmi obstajajo v vseh pravnih sistemih, vendar nimajo povsem enakega pomena, ker vsebujejo vsebinske razlike ali ker imajo širši ali ožji obseg.¹⁵

11 | Dorina Irimia, „Pour une nouvelle branche de droit? La traduction juridique, du droit au langage“, *Revue Études de linguistique appliquée* (ELA), št. 183, 2016, str. 329–341.

12 | Sylvie Monjean-Decaudin, „La juritraductologie, où en est-on en 2018?“, Collectif, *La traduction juridique et économique. Aspects théoriques et pratiques*, Classiques Garnier, str. 17–31.

13 | Glej na primer Christoph Sobotta: Die Mehrsprachigkeit als Herausforderung und Chance bei der Auslegung des Unionsrechts. Praktische Anmerkungen aus der Perspektive des Kabinetts einer Generalanwältin, *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik* (ZERL), 2015.

14 | Caroline Reichling, „Terminologie juridique multilingue comparée“, v: Cristina Mauro, Francesca Ruggieri (ur.), *Droit pénal, langue et Union européenne*, zbirka Droit de l'Union européenne – Colloques, Éditions Bruylant, Bruselj, Bruylant, 2012.

15 | Izraz „crime“ vključuje precej širši nabor kaznivih dejanj v angleškem kot, na primer, v francoskem ali belgijskem pravu, tako da je tako razširjena beseda v resnici pravni lažni prijatelj.

Tako ti pojmi postanejo težko prevedljivi ali celo neprevedljivi.¹⁶ Poleg tega lahko enoten izraz v danem jeziku zajema več pojmov v drugih jezikih in pravnih redih.¹⁷ Barbara Cassin iz Francoske akademije predlaga, „naj ‚neprevedljivo‘ ne imenujemo tistega, česar ne prevajamo, ampak to, česar ne nehamo (ne)prevajati. Ti znaki razlike, ki se kažejo v sprotnih opombah prevajalcev, izražajo inteligenco. [...] Prevajanje je sposobnost vedeti, kaj narediti z razlikami, in to je tisto, kar potrebujemo kot državljani, kot Evropejci.“¹⁸

Kljub tem oviram prevajalci, pravniki lingvisti in tolmači žonglirajo z vsemi pojmi, da bi zagotovili, da se akti in njihovi učinki razumejo enako v vseh državah članicah. To včasih zahteva ustvarjanje pravnih neologizmov ali uporabo izrazov, ki sicer ustrezajo pojmu v nacionalnem pravu, vendar imajo v pravu Unije samostojen pomen.¹⁹ Prevajalsko osebje si torej stalno prizadeva izraz ne samo prevesti, ampak ga tudi posredovati, tako da je v vsakem določenem položaju mogoče zagotoviti razumevanje natančnih pravnih učinkov, ne da bi jezik ali pravo v številnih primerih ponujala popolno enakovrednost, in to z ohranjanjem transverzalne in diahronične terminološke doslednosti.²⁰

16| Ali ni veliki Umberto Eco pojasnjeval, da je umetnost prevajanja praviloma „povedati skoraj isto“?

17| Nemški izraz *Vertrag* lahko v francoščini pomeni „pogodbo“ ali „mednarodno pogodbo“.

18| Barbara Cassin, „La langue de l’Europe?“, zvezka 160 in 161, št. 2–3, Éditions Belin, Po&sie, 2017, str. 154–159, 2017.

19| Na primer, pojem „polni učinek“ je značilen pojem prava Unije; pojma „neposredni učinek“ (sodba z dne 5. februarja 1963, van Gend & Loos, 26/62, [EU:C:1963:1](#), str. 3) ali „delavec“ (sodba z dne 19. marca 1964, Unger, 75/63, [EU:C:1964:19](#), str. 347) pa sta samostojna pojma prava Unije.

20| Thierry Fontenelle, „La traduction au sein des institutions européennes“, *Revue française de linguistique appliquée*, zvezek xxi, št. 1, 2016, str. 53–66.

Večjezičnost in raznojezičnost

Pojma „večjezičnost“ in „raznojezičnost“ je Svet Evrope opredelil v skupnem evropskem referenčnem okviru za jezike.

Če se svobodno zgledujemo po teh opredelitvah, za potrebe tega besedila izraz „večjezičnost“ pomeni soobstoj več jezikov v neki instituciji, naj bo to narod, kot sta na primer Belgija ali Švica, ali mednarodna organizacija, kot je Unija, pa tudi javna ali zasebna družba.

Nasprotno pa se „raznojezičnost“ razume kot sposobnost posameznikov, da svoje jezikovne izkušnje v svojem kulturnem okolju razširijo od maternega jezika do jezika družbene skupine in nato do jezika drugih skupin zunaj družinskega okolja. Oseba, ki se izraža v več jezikih, čeprav nepopolno, je raznojezična.

Tako je treba razumeti Alfreda Calota Escobarja, sedanjega sodnega tajnika Sodišča, ko piše:

„Ali je Evropa znala izumiti jezik, ki ne bi bil umeten dialekt? Umberto Eco, ki meni, da je jezik Evrope prevajanje, bi odgovoril, da je do tega prišla s tem sredstvom. To trditev je treba v resnici popraviti: jezik Evrope je večjezičnost, to je spoštovanje načela enakosti med vsemi uradnimi jeziki, ki je ne samo posledica tega, da Unija priznava načelo enakosti med državami članicami in spoštuje njihove nacionalne identitete, ampak je tudi bistven pogoj evropskega državljanstva. Nedvomno bi lahko dodali, da je jezik Evrope več kot prevajanje, je tudi raznojezičnost, to je sposobnost v večjezičnem okolju izražati se v več zastopanih jezikih in tako graditi mostove med temi jeziki in kulturami, ki jih ti jeziki prenašajo.“²¹

21 | Alfredo Calot Escobar, „Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne: d'une exigence légale à une valeur commune“, *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, ur. Isabelle Pingel, Éditions A. Pedone, Pariz, 2015, str. 55–71.

2. Večjezičnost v jedru postopkov pred sodiščema Evropske unije

Pravna večjezičnost kot funkcionalna zahteva na Sodišču

Večjezičnost, ki je pravna zahteva, je v svojem vsakodnevnem uresničevanju povezana tudi in predvsem s funkcionalno zahtevo. Sodišče EU, ki je zavezano v okviru svoje naloge obvladovati vse uradne jezike, mora v svoji vsakodnevni organizaciji zagotavljati dejansko večjezičnost.²² To je za Institucijo priložnost, da to normativno razsežnost preoblikuje v skupno vrednoto, ki bo prežemala celotno institucijo.

2.1 Večjezičnost kot sestavni del postopkov

Jezikovna ureditev Sodišča EU, kot je urejena s poslovnikoma Sodišča in Splošnega sodišča, zagotavlja večjezični dostop do sodnega varstva. Predložitvena sodišča v postopkih predhodnega odločanja pred Sodiščem in tožeča stranka v direktnih tožbah pred obema sodiščema namreč določijo jezik postopka vsake zadeve: to je jezik začetnega procesnega akta. Kadar postopek začnejo institucije Evropske unije, ki nimajo lastnega jezika, ker so vsi jeziki, naštet v členu 1 Uredbe 1/58, jeziki institucije, začetni procesni akt – v tem primeru tožbo ali pritožbo – sestavijo v jeziku tožene stranke, ne glede na to, ali gre za fizično oziroma pravno osebo ali državo članico.

Zato je lahko vsak od uradnih jezikov Evropske unije jezik postopka.²³ Vloge morajo biti sestavljene v tem jeziku, ki bo tudi jezik obravnave. Sestava bo nazadnje končno odločbo podpisala v tem istem jeziku.

22| Hubert Legal, „La traduction dans les juridictions multilingues: le cas de la Cour de justice des Communautés européennes“, v: *Langues et procès*, Marie Cornu in Marie-Eugénie Laporte-Legeais (ur.), Droit & Sciences sociales, LGDJ-Lextenso, Poitiers, 2015, str. 143–147.

23| Poslovnik Sodišča, poglavje 8, naslovljeno „Jezikovna ureditev“, člen 36 in naslednji, ter Poslovnik Splošnega sodišča, naslov II, „Jezikovna ureditev“, člen 44 in naslednji.

Iz tega izhaja, da mora biti Sodišče EU ves čas pripravljeno, da se lahko prihajajoči procesni akti čim prej prevedejo v jezik, ki ga sestava obvlada, da lahko konferenčni tolmači na obravnavi zagotovijo tolmačenje iz jezika postopka v druge intervencijske jezike in jezike, ki jih člani sestave obvladajo, in obratno, ter da so pravniki lingvisti na voljo, da odločbo, ki jo sestava sprejme, prevedejo v jezik postopka za njeno dejansko sprejetje²⁴.

Raznojezičnost je v tej instituciji stvarnost, saj v njej ni najti človeka, ki ne govori več jezikov. Večjezičnost sodne dejavnosti in Institucije v celoti je drugačen koncept (*glej točko 1.2*) in očitno temelji predvsem na Generalnem direktoratu za večjezičnost (GDV), ki zagotavlja pravno prevajanje in tolmačenje. Vendar si tudi številne druge službe, na primer Direktorat za komuniciranje, obe sodni tajništvi ali Direktorat za raziskave in dokumentacijo (DRD), na svojem področju dejavnosti, kolikor jim sredstva to omogočajo, prizadevajo za čim širšo večjezičnost in plurijuridičnost. Organizacija teh služb poleg tega temelji na pravnem in jezikovnem znanju in spretnostih.

Vidimo, da je večjezičnost prisotna pri celotnem postopku pred Sodiščem EU, razpoložljivost ustreznih virov prevajanja in tolmačenja z vidika števila, jezikovne pokritosti in kakovosti pa določa samo možnost izvajanja sodnega postopka. Z drugimi besedami, pravna večjezičnost ni več samo bogastvo in vrednota: je pravna in funkcionalna zahteva, ker je v poslovnih določena kot bistveno proizvodno orodje, ki je v osrčju vsakega postopka²⁵.

24| Pravniki lingvisti odločbe prevedejo tudi v druge uradne jezike za namene objave, razen če se zadevna odločba v *Zbirki odločb sodne prakse* ne objavi zaradi ekonomičnosti v okviru politike institucije glede selektivnega objavljanja.

25| Marc-André Gaudissart, „Le régime et la pratique linguistiques de la Cour de justice des Communautés européennes“, *Cahiers du Collège d'Europe*, št. 10, Éditions Peter Lang, Bruselj, 2010, str. 137. Čeprav je bil ta članek napisan pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe, zaradi teh načel in opisa večjezičnosti v postopkih ostaja aktualen.

2.2 Pisni del postopka

Vsak postopek vključuje pisni del, ne glede na to, ali gre za postopek predhodnega odločanja, direktno tožbo, pritožbo ali mnenje na podlagi člena 218(11) PDEU.

2.2.1 Postopki predhodnega odločanja

Postopek predhodnega odločanja je bistven instrument sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Unijo, s katerim je mogoče zagotavljati enotno uporabo prava Unije. Gre za dialog, ki je stalno na voljo nacionalnim sodiščem, ki dvomijo o veljavnosti akta ali razlagi prava Unije. Ta postopek, ki je zdaj določen v členu 267 PDEU,²⁶ je imel bistveno vlogo pri razvoju prava Unije, saj so bile v več temeljnih sodbah določene pravice in obveznosti državljanov, pravice, ki so bile pogosto potrjene ob poznejših spremembah Pogodb. Če nacionalno sodišče – ne glede na to, ali odloča na zadnji stopnji ali ne – meni, da je eden od razlogov za neveljavnost akta sekundarnega prava Unije, ki ga navajajo stranke oziroma se glede na okoliščine primera nanj pazi po uradni dolžnosti, utemeljen, mora prekiniti odločanje in Sodišču predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe glede presoje veljavnosti akta.²⁷ Poleg tega nacionalno sodišče, ki dvomi o točki razlage prava Unije, Sodišču EU lahko predloži eno ali več vprašanj za predhodno odločanje, če pa odloča na zadnji stopnji, je to zavezano storiti. Razlog je jasen. Ni si mogoče predstavljati, da bi bila sodna praksa višjih sodišč države članice v nasprotju s pravom Unije in bi postala pravnomočna, ne da bi bilo mogoče vložiti pravno sredstvo.

Treba je navesti, da je bil v času zaključevanja tega besedila v začetku leta 2023 pri Svetu vložen predlog za spremembo Protokola št. 3 o statutu Sodišča Evropske unije, da bi se omogočil prenos dela zadev s področja predhodnega odločanja na Splošno sodišče Evropske unije. Šlo bi le za predloge, ki spadajo izključno na eno ali več naslednjih posebnih področij: skupni sistem davka na dodano vrednost, trošarine, carinski zakonik in tarifna uvrstitev blaga v kombinirano nomenklaturu, odškodnina in pomoč potnikom ter sistem za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov.

26 | Glej Poslovnik Sodišča, naslov III, „Predlogi za sprejetje predhodne odločbe“, člen 93 in naslednji.

27 | Sodba z dne 10. januarja 2006, IATA in ELFAA, C-344/04, [EU:C:2006:10](#), točka 30 (glej tudi sporočilo za medije št. 1/06).

Vsak predlog, ki se vloži v skladu s členom 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije, pa se bi še naprej vložil pri Sodišču. Sodišče bi po tem, ko bi preverilo, da predlog za sprejetje predhodne odločbe spada izključno na eno ali več od teh področij, ta predlog posredovalo Splošnemu sodišču.

Predlog za sprejetje predhodne odločbe kot začetni procesni akt

Postopek predhodnega odločanja se glede na posamezen primer začne z odločbo, sklepom ali sodbo nacionalnega sodišča, ki Sodišču predloži vprašanje glede veljavnosti ali razlage prava Unije. Predlog za sprejetje predhodne odločbe se sestavi v jeziku nacionalnega sodišča in določa jezik postopka. Če se Sodišče odloči združiti²⁸ zadeve, v katerih so jeziki postopka različni, vsi ti jeziki postanejo jezik postopka.

Po vpisu v sodnem tajništvu Sodišča se predlog za sprejetje predhodne odločbe pošlje različnim službam, ki bodo vključene v postopek, to je kabinetu predsednika, DRD in seveda službi za pravno prevajanje.²⁹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe ali njegov povzetek, ki ga pripravi služba za pravno prevajanje na podlagi člena 98 Poslovnika Sodišča, je treba prevesti v druge uradne jezike. Sodno tajništvo ga mora nato vročiti strankam v nacionalnem postopku ter tudi vsem državam članicam, Evropski komisiji in po potrebi instituciji, organu, uradu ali agenciji Unije, ki je sprejela akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet spora, in če gre za eno od področij uporabe Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), še državam podpisnicam tega sporazuma in Nadzornemu organu EFTA.³⁰ Vendar zlasti nacionalni organi potrebujejo različico tega predloga v jeziku, ki ga odlično obvladajo, da lahko pod kar najboljšimi pogoji in v določenem roku (dveh mesecev) uveljavijo svojo pravico do vložitve pisnega stališča in nato ustno podajo navedbe na obravnavi. Služba za pravno prevajanje torej običajno v 20 delovnih dneh zagotovi prevod tega predloga ali njegovega povzetka iz jezika izvirnika v vse druge uradne jezike Unije. Ker se lahko predlog za sprejetje predhodne odločbe predloži v katerem koli od 24 uradnih jezikov Unije, mora biti služba za pravno prevajanje

28| Člen 54 Poslovnika Sodišča in člen 68 Poslovnika Splošnega sodišča.

29| Marjolaine Roccati, „Translation and Interpretation in the European Reference for a Preliminary Ruling“, *Études de linguistique appliquée* (ELA), zvezek 183, št. 3, 2016, str. 297–307.

30| Glej člen 23 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije. Omeniti je treba še, da v primeru predlogov, ki se obravnavajo po nujnem postopku predhodnega odločanja (člen 107 Poslovnika Sodišča), države članice, ki niso država predložitvenega sodišča, ne morejo vložiti pisnega stališča, lahko pa predstavijo svoje trditve na obravnavi, ki je v okviru takih postopkov obvezna.

sposobna obvladati vseh 552 možnih jezikovnih kombinacij (24 x 23 jezikov). Čeprav se v praksi predlogi za sprejetje predhodne odločbe prevajajo iz malteščine ali irščine,³¹ se trenutno ne prevajajo v ta jezika, ker se zadevni državi lahko opreta na angleško različico, saj je angleščina uradni jezik v obeh državah članicah. Opozoriti je treba, da poleg samega predloga za sprejetje predhodne odločbe služba za pravno prevajanje v vse uradne jezike, vključno z irščino in malteščino, prevede obvestilo s postavljenimi vprašanji, ki se objavi v *Uradnem listu* (UL). Odločba, s katero se bo postopek končal, bo tudi prevedena v vse te jezike in tudi zanjo bo sestavljeno obvestilo, ki bo objavljeno v UL.

Stališča

Stranke, ki lahko vložijo pisna stališča, imajo za to na voljo dva meseca. Gre za stranke v glavnem postopku, ki poteka pred predložitvenim nacionalnim sodiščem, in – razen v primeru nujnega postopka predhodnega odločanja (*glej točko 2.2.4*) – druge stranke v smislu člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije, to je države članice, Komisijo in po potrebi institucijo, organ, urad ali agencijo Unije, ki je akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet obravnave, sprejela. V primerih iz člena 267 PDEU gre lahko tudi za države podpisnice Sporazuma o EGP, ki niso države članice, ter Nadzorni organ EFTA, če gre za eno od področij uporabe Sporazuma. Taka pisna stališča lahko vložijo tudi tretje države, če sporazum, ki ga Svet Evropske unije sklene z eno ali več tretjimi državami glede določenega področja, določa, da lahko te države predložijo navedbe o zadevi ali pisne izjave, kadar sodišče katere od držav članic Sodišču v predhodno odločanje predloži vprašanje, ki zadeva področje uporabe tega sporazuma³².

Stališča se vročijo istim strankam kot predlog za sprejetje predhodne odločbe. Služba Sodišča EU za pravno prevajanje stališč, ki so sestavljena v enem od uradnih jezikov Unije, ne prevede v vse uradne jezike, ampak samo v jezik, ki ga obvladajo vsi člani Sodišča, imenovan jezik posvetovanja, v tem primeru francoščino (*glej točko 3.6.1*).

31 | Prvi predlog za sprejetje predhodne odločbe v irščini je leta 2020 vložilo Ard-Chúirt (višje sodišče, Irska). Ta zadeva, o kateri je Sodišče odločilo v sodbi z dne 17. marca 2021, *An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara in drugi*, C-64/20, [EU:C:2021:207](#) (*glej tudi* sporočilo za medije št. 42/21), se je nanašala zlasti na pravico prejeti informacije v svojem jeziku. Šlo je predvsem za informacije na zunanji ovojnini zdravil za uporabo v veterinarski medicini.

32 | *Glej člen 23, četrti odstavek, Protokola o statutu Sodišča Evropske unije.*

Prevedejo se tudi v jezik postopka, če niso bila sestavljena v tem jeziku. Možnih je lahko več primerov:

Stališča strank v postopku v glavni stvari iz države članice, v kateri je predložitevno sodišče, in institucij v jeziku postopka

Stališča strank v postopku v glavni stvari so vedno in obvezno sestavljena v jeziku postopka. Torej jih je treba prevesti samo v francoščino zaradi notranjih potreb institucije. Ta stališča bodo vsem drugim strankam vročena v jeziku postopka in v francoščini. Stališča Komisije in vsake druge institucije se vložijo v jeziku postopka, skupaj s francoskim prevodom, na podlagi člena 57(3) Poslovnika Sodišča.

Stališča drugih strank v jeziku, ki ni jezik postopka

Nekatere stranke imajo posebno pravico, na podlagi katere lahko nekatere vloge vložijo v jeziku, ki ni jezik postopka (člen 38, od (4) do (6), Poslovnika Sodišča). To velja med drugim za države članice, ki lahko v postopkih predhodnega odločanja vložijo stališča v svojem jeziku. Ta stališča je treba zato prevesti, seveda v jezik postopka, pa tudi v francoščino za potrebe Sodišča EU. Za te prevode poskrbi služba Sodišča EU za pravno prevajanje. Bistveno je namreč, da lahko države članice Sodišču predstavijo svojo pravno analizo zadeve, na katero se nanaša predlog za sprejetje predhodne odločbe, ker se bo postopek v tej zadevi končal z odločbo, ki bo postala pravnomočna in bo zavezovala zakonodajno, izvršilno in sodno oblast navedenih držav članic.

Število jezikov v postopku je pogosto pomemben pokazatelj zanimanja, ki ga države članice pokažejo za zadevo.

Tudi stališča držav podpisnic Sporazuma o EGP ali tretjih držav v primerih iz člena 23, četrti odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije se lahko vložijo v drugem uradnem jeziku, ki ni jezik postopka. Ta stališča nato služba Sodišča EU za pravno prevajanje prevede v jezik postopka in francoščino za potrebe obravnave zadeve na Sodišču.

Služba za pravno prevajanje si prizadeva zagotoviti prevod stališč v zadevah, na katere se nanašajo predlogi za sprejetje predhodne odločbe, v dveh mesecih od datuma njihove vložitve, saj je cilj, da so vsi prevodi, potrebni za preučitev zadeve, na voljo v dveh mesecih od konca pisnega dela postopka, ko so vložena zadnja stališča v zadevi.

2.2.2 Direktne tožbe in pritožbe

Tako Sodišče kot Splošno sodišče odločata o direktnih tožbah³³.

Sodišče odloča o direktnih tožbah v teh okoliščinah:

- Tožba zaradi neizpolnitve obveznosti, ki jo vloži Komisija ali, redkeje, država članica, Sodišču omogoča, da preveri, ali države članice spoštujejo obveznosti, ki jih imajo na podlagi prava Unije. Če Sodišče ugotovi neizpolnitev obveznosti, mora država to nemudoma odpraviti. Če Sodišče, potem ko mu Komisija zadevo znova predloži, ugotovi, da zadevna država članica ni izvršila njegove sodbe, ji lahko naloži plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni. Če zadevna država članica Komisije ne obvesti glede ukrepov o prenosu direktive, ji lahko Sodišče na predlog Komisije naloži denarno kazen že od faze prve sodbe zaradi neizpolnitve obveznosti³⁴.
- Ničnostna tožba pred Sodiščem omogoča državi članici, da ukrepa proti Evropskemu parlamentu ali Svetu (razen pri aktih Sveta o državni pomoči, dampingu in izvedbenih pooblastilih), ali instituciji Unije, da ukrepa proti drugi instituciji, tako da predlaga razglasitev ničnosti akta³⁵ institucije, organa, urada ali agencije Unije. Splošno sodišče je pristojno, da na prvi stopnji odloča o vseh drugih tovrstnih tožbah in zlasti o tožbah, ki jih vložijo posamezniki³⁶.
- Tožba zaradi nedelovanja omogoča nadzor nad zakonitostjo neukrepanja institucij, organov, uradov ali agencij Unije. Če se ugotovi nezakonitost neukrepanja, mora zadevna institucija z ustreznimi ukrepi odpraviti nedelovanje. Pristojnost za odločanje o tožbi zaradi nedelovanja si delita Sodišče in Splošno sodišče po istih merilih, kot veljajo za ničnostne tožbe³⁷.

33| Glej Poslovnik Sodišča, naslov IV, „Direktne tožbe“, člen 119 in naslednji, ter Poslovnik Splošnega sodišča, naslov III, „Direktne tožbe“, člen 50 in naslednji.

34| Glej člene od 258 do 260 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

35| Zlasti uredbe, direktive, sklepa ali odločbe.

36| Glej člen 263 PDEU in člen 256(1) PDEU ter člen 51 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije.

37| Glej člen 265 PDEU in člen 256(1) PDEU ter člen 51 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije.

- S pritožbo je mogoče Sodišču predlagati razveljavitev sodbe ali sklepa Splošnega sodišča, pri čemer morajo biti pritožbeni razlogi omejeni na pravna vprašanja. Če stanje postopka to dovoljuje, lahko Sodišče samo odloči o sporu. V nasprotnem primeru zadevo vrne v razsojanje Splošnemu sodišču, ki ga zavezuje odločba Sodišča, izdana v okviru pritožbe.³⁸ Pritožbeni postopek v nadaljevanju ne bo posebej preučen, ker se – vključno s pripravo prevodov in njihovim razpošiljanjem – vodi enako kot postopek z direktnimi tožbami.

Splošno sodišče pa odloča o teh direktnih tožbah:

- tožbe, ki jih vložijo fizične ali pravne osebe in s katerimi te predlagajo razglasitev ničnosti aktov institucij, uradov, organov in agencij Unije, ki so nanje naslovljeni ali se nanje neposredno in posamično nanašajo, in predpisov, ki se nanje neposredno nanašajo, a ne potrebujejo izvedbenih ukrepov, ter tožbe, ki jih iste osebe vložijo za ugotovitev opustitve odločanja teh institucij, organov, uradov ali agencij³⁹;
- tožbe, ki jih države članice vložijo proti Komisiji, in tožbe, ki jih države članice vložijo proti Svetu v zvezi z akti, sprejetimi na področju državnih pomoči, ukrepi trgovinske zaščite (damping) in akti, s katerimi se uresničujejo izvedbena pooblastila⁴⁰;
- tožbe za nadomestilo škode, ki jo povzročijo institucije, organi, uradi ali agencije Unije oziroma njihovi uslužbenci;
- tožbe na podlagi pogodb, ki jih sklene Unija in ki izrecno določajo pristojnost Splošnega sodišča;
- tožbe na področju intelektualne lastnine, vložene proti Uradu Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) in Uradu Skupnosti za rastlinske sorte (CPVO);

38| Glej člene od 56 do 58 in člen 61 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije. Glej tudi naslov V Poslovnika Sodišča, ki se nanaša na „pritožbe“.

39| Glej člena 263 in 265 PDEU.

40| Glej člen 51 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije.

- spore med institucijami Unije in njihovimi uslužbenci v zvezi z delovnimi razmerji in sistemom socialne varnosti⁴¹.

Zoper odločbe Splošnega sodišča se lahko pri Sodišču v dveh mesecih vloži pritožba, omejena na pravna vprašanja⁴².

Tožba kot začetni procesni akt

Začetni procesni akt pri direktni tožbi je tožba (ali pritožba) in jezik, v katerem je sestavljena, *ipso facto* postane jezik postopka.⁴³ Tožba se ob vložitvi v sodnem tajništvu zadevnega sodišča vroči toženi stranki in pošlje službi za pravno prevajanje za pripravo različice v jeziku posvetovanja. V redkem primeru, ko direktno tožbo vloži država članica proti drugi državi članici,⁴⁴ je treba zagotoviti, da se tožba in nato še druge izmenjane vloge prevedejo tudi v jezik druge države članice.⁴⁵

V primeru tožb in pritožb se v *Uradnem listu* objavi obvestilo s povzetkom tožbenih oziroma pritožbenih razlogov, bistvenih trditev in predlogov iz tožbe oziroma pritožbe. V tej objavi se določi rok šestih tednov⁴⁶ (člen 130 Poslovnika Sodišča in člen 143 Poslovnika Splošnega sodišča), v katerem lahko vsak zainteresirani subjekt vloži predlog za intervencijo v postopku.

41 | Glej člene 268, 270 in 272 PDEU.

42 | Glej člene od 56 do 58 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije ter člen 167 in naslednje Poslovnika Sodišča (naslov V, „Pritožbe zoper odločbe Splošnega sodišča“).

43 | Posamezniki in države članice tožbo vložijo v jeziku po svoji izbiri; institucije, organi, uradi in agencije Unije pa v jeziku tožene stranke.

44 | Tako je bilo v občutljivi zadevi Madžarska/Slovaška, C-364/10, [EU:C:2012:630](#), o kateri je bilo odločeno s sodbo z dne 16. oktobra 2012 (glej tudi sporočilo za medije št. 131/12), v zadevi Slovenija/Hrvaška, C-457/18, [EU:C:2020:65](#), o kateri je bilo odločeno s sodbo z dne 31. januarja 2020 (glej tudi sporočilo za medije št. 9/20), oziroma v zadevi Češka republika/Poljska, C-121/21 R, v kateri sta bila sprejeta dva sklepa podpredsednice Sodišča, in sicer maja in septembra 2021 (glej tudi sporočila za medije št. 89/21, št. 159/21 in št. 23/22).

45 | Mimogrede je treba opozoriti na izjemo iz člena 45(4) Poslovnika Splošnega sodišča, ki določa, da jezik postopka v tožbah, vloženih zoper odločbe odborov za pritožbe pri EUIPO, ki se nanašajo na uporabo pravil v zvezi z ureditvijo intelektualne lastnine, izbere tožeča stranka. Če pa druga stranka v postopku pred zadevnim odborom temu ugovarja v predpisanih rokih, jezik izpodbijane odločbe postane jezik postopka. Služba za pravno prevajanje tožbo tedaj prevede tudi v ta jezik.

46 | Pri pritožbah je ta rok en mesec (glej člen 190(2) Poslovnika Sodišča).

Vloge

Vlogi, ki se izmenjata v okviru direktnih tožb, sta tožba in odgovor na tožbo.⁴⁷ Druga izmenjava vlog je predvidena v okviru direktnih tožb pred Sodiščem (člen 126 Poslovnika) in Splošnim sodiščem (člen 83 Poslovnika), razen če zadevno sodišče meni, da ta druga izmenjava ni potrebna, na primer, če se uporabi hitri postopek ali če se sami stranki temu odpove. V primeru druge izmenjave vlog se lahko vložita replika in duplika, pri čemer lahko zadevno sodišče določi točke, na katere se morata ti vlogi nanašati.

Nasprotno pa v okviru pritožb pred Sodiščem ali direktnih tožb pred Splošnim sodiščem na področju intelektualne lastnine ne pride samodejno do druge izmenjave vlog. Na podlagi člena 175 Poslovnika Sodišča je za vložitev replike namreč potrebno izrecno dovoljenje predsednika Sodišča, ki lahko, če to izmenjavo dovoli, določi število strani in predmet replike in tudi duplike.

Predlogi za intervencijo, stališča glede predlogov za intervencijo in same intervencijske vloge, nasprotne tožbe ali pritožbe ter ustrezni odgovori na tožbo oziroma pritožbo se z jezikovnega vidika obravnavajo enako kot vloge, ki se vložijo v okviru glavne tožbe ali pritožbe.

Ker morajo biti vse te vloge vložene v jeziku postopka, jih mora služba Sodišča EU za pravno prevajanje prevesti samo v jezik posvetovanja, razen če v postopku intervenira država članica. Ta namreč intervenira v nacionalnem jeziku,⁴⁸ zaradi česar je treba predlog za intervencijo in intervencijsko vlogo prevesti ne samo v jezik posvetovanja, ampak tudi v jezik postopka. To si prevajalska služba vsaj za tožbe, odgovore na tožbe ali pritožbe, replike in duplike prizadeva storiti v praviloma največ dvomesečnem roku.

47| Pri direktnih tožbah na področju intelektualne lastnine in pritožbah gre za „odgovor na pritožbo“.

48| Člen 38(4) Poslovnika Sodišča in člen 46(4) Poslovnika Splošnega sodišča.

Intervencije

Intervenientke

Večjezičnost kot porok enakega obravnavanja strank v postopku je omejena na glavne stranke v postopkih predhodnega odločanja in direktnih tožbah. Ne velja za intervenientke⁴⁹, ki morajo, tudi če prihajajo iz države članice, katere uradni jezik ni jezik postopka v zadevi, vseeno intervenirati v tem jeziku, čeprav morajo zato pred tem uporabiti zasebne prevajalske storitve⁵⁰.

Vseeno obstaja izjema od te izjeme. Države članice lahko namreč v skladu s členom 38(4) Poslovnika Sodišča in členom 46(4) Poslovnika Splošnega sodišča uporabljajo svoj uradni jezik, kadar intervenirajo v postopku, ki poteka pred Sodiščem ali Splošnim sodiščem. V skladu z istim načelom lahko države podpisnice Sporazuma o EGP in Nadzorni organ EFTA na podlagi člena 38(5) Poslovnika Sodišča in člena 46(5) Poslovnika Splošnega sodišča namesto jezika postopka uporabljajo drug uradni jezik Unije. Te intervencijske vloge se nato prevedejo v jezik postopka, da se lahko tudi glavne stranke seznanijo z njimi, in če želijo, predložijo stališča glede intervencije. Previde intervencijskih vlog zagotovi služba Sodišča EU za pravno prevajanje.

49 | Intervencija je določena v členu 40 Statuta Sodišča Evropske unije:

„Države članice in institucije Unije se lahko pridružijo postopku, ki teče pred Sodiščem.

Enako velja za vse organe, urade in agencije Unije ter osebe, ki lahko izkažejo upravičen interes za rešitev Sodišču predložene zadeve. Fizične ali pravne osebe se ne morejo pridružiti v zadevah med državami članicami, med institucijami Unije ali med državami članicami na eni strani, in institucijami Unije na drugi strani.

Brez poseganja v drugi odstavek se lahko države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki niso države članice, ter v tem sporazumu navedeni nadzorni organ EFTA pridružijo postopku, ki teče pred Sodiščem, če ta zadeva eno od področij uporabe tega sporazuma.

Z vlogo za pridružitve postopku se lahko podpre le zahtevek ene od strank.“

50 | Člen 38(1) Poslovnika Sodišča in člen 46(1) Poslovnika Splošnega sodišča.

2.2.3 Postopki za izdajo mnenja

Postopek za izdajo mnenja⁵¹ iz člena 218(11) PDEU, ki se izvede na predlog države članice, Evropskega parlamenta, Sveta ali Komisije v zvezi z združljivostjo predvidenega sporazuma med Unijo in tretjimi državami oziroma mednarodnimi organizacijami ali v zvezi s pristojnostjo Unije oziroma njenih institucij za sklenitev tega sporazuma, je z vidika jezikovne ureditve zelo izviren. Vsi uradni jeziki Unije so namreč samodejno jeziki postopka. To pomeni, da morajo biti vprašanja, postavljena v predlogu za izdajo mnenja, prevedena v vse uradne jezike za objavo v UL. Zaradi pomembnosti in medijskega poročanja o takih postopkih služba za pravno prevajanje še hitreje zagotovi prevode, da bi Sodišču omogočila, da začne nemudoma delati.

2.2.4 Pospešitev postopkov

Roki za prevajanje so bili navedeni zgoraj. Vendar je treba omeniti, da se ti roki ne glede na zadevni postopek lahko precej skrajšajo zaradi učinkovitega izvajanja sodne oblasti ali varstva temeljnih pravic.

Ta pospešitev, ki je predvidena v poslovniki, včasih v praksi zahteva precejšnje skrajšanje rokov za prevajanje:

- Hitri postopki (členi 105, 133 in 190 Poslovnika Sodišča ter člen 151 Poslovnika Splošnega sodišča). Sodišče lahko uporabi hitri postopek na predlog ene od strank ali v primeru predlogov za sprejetje predhodne odločbe na zahtevo nacionalnega sodišča oziroma po uradni dolžnosti. Taka odločitev zahteva skrajšanje rokov v vsaki fazi, vključno s prevajanjem.
- Nujni postopek predhodnega odločanja (členi od 107 do 114 Poslovnika Sodišča). Sodišče lahko na predlog nacionalnega sodišča ali celo po uradni dolžnosti uporabi nujni postopek predhodnega odločanja na področjih iz naslova V tretjega dela PDEU, ki se nanaša na območje svobode, varnosti in pravice. Posebnost tega postopka je – poleg skrajšanja rokov v vseh fazah – omejitev števila udeležencev, ki lahko vložijo pisna stališča: države članice, ki niso država članica predložitvenega sodišča, včasih celo država članica, na katere nacionalni postopek se predlog nanaša, ne morejo vložiti pisnih stališč, lahko pa predstavijo

51 | Glej Poslovnik Sodišča, naslov VII, „Predlogi za izdajo mnenja“, člen 196 in naslednji.

svoje trditve na obravnavi. Določeni senat lahko v izjemno nujnih primerih celo odloči, da se pisni del postopka sploh ne opravi. Odločitev za začetek nujnega postopka predhodnega odločanja ima protislovne učinke na službo za pravno prevajanje, saj mora ta na eni strani predlog za sprejetje predhodne odločbe zelo nujno in hitro prevesti v francoščino, na drugi strani pa ji, razen stališča države članice predložitvenega sodišča, ni treba prevesti stališč drugih držav članic.

- Nekateri zadeve se lahko obravnavajo tudi prednostno, kadar so podane posebne okoliščine (člen 53 Poslovnika Sodišča in člen 67 Poslovnika Splošnega sodišča). Taka odločitev nujno vključuje skrajšanje rokov za prevajanje.

2.2.5 Konec pisnega dela postopka

Pisni del postopka se konča:

- v postopkih predhodnega odločanja po vložitvi zadnjih stališč;
- v postopkih z direktnimi tožbami in pritožbenih postopkih po vložitvi zadnje vloge, ki je običajno odgovor na tožbo ali duplika, če se opravita dve izmenjavi vlog, oziroma – glede na okoliščine – odgovor na nasprotno tožbo ali intervencijska vloga, ki se vloži po zadnjih stališčih.

2.3 Ustni del postopka

2.3.1 Obravnava

Obravnava je v okviru postopka priložnost za ustno predstavitev. Vse stranke v postopku v glavni stvari ali intervenientke ter zastopane države članice lahko ustno predstavijo svoje trditve pred sestavo, ki jo glede na okoliščine spremlja generalni pravobranilec. To je tudi priložnost, da generalni pravobranilec in člani sestave postavijo vprašanja, da bi dobili pojasnila o zadevi, o kateri odločajo.

Na obravnavi so najpogosteje navzoči udeleženci (stranke, sodniki, generalni pravobranilec, zastopniki držav članic itd.), ki govorijo različne materne jezike. Tudi če jih je večina sposobna govoriti in razumeti druge jezike, bo kakovost razumevanja in izražanja največja v maternem jeziku, zlasti v pravnem okviru. Tu se v postopek vključijo konferenčni tolmači Institucije. Tolmačenje je vedno zagotovljeno v francoščino, ki je jezik posvetovanja, hkrati za potrebe članov sestave, ki so se odločili, da ne potrebujejo tolmačenja v svoj materni jezik, in za potrebe snemanja obravnave. Tolmačenje je zagotovljeno tudi iz jezika postopka in vanj ter iz jezika držav članic, ki so napovedale udeležbo na obravnavi,

in v njihov jezik. Določitev jezikov, iz katerih in v katere bo na obravnavi zagotovljeno tolmačenje, temelji na zelo praktičnih premislekih. Upoštevajo se dejanske potrebe, ki jih izrazijo člani sestave, generalni pravobranilec ter zastopniki institucij in držav članic. Kot je bilo navedeno zgoraj, člen 38(4) Poslovnika Sodišča namreč določa, da se zlasti države članice lahko izražajo v jeziku, ki ni jezik postopka. Upoštevajo se tudi razpoložljive zmogljivosti tolmačenja z vidika števila notranjih ali zunanjih tolmačev in jezikovne pokritosti, zlasti ker običajno hkrati poteka več obravnav v različnih sodnih dvoranah Sodišča in Splošnega sodišča. Upošteva se tudi nujnost varčevanja, kadar je to mogoče, tako da se ne uporabijo storitve zunanjih tolmačev, ki bi morali biti poklicani na pomoč, če bi se želelo zagotoviti celovito dvosmerno tolmačenje na vseh obravnavah. Tolmačenje namreč ni vedno dvosmerno (ali simetrično): možno je, na primer, da se tolmačenje zagotovi iz določenega jezika, ne pa v ta jezik.

Vseeno obstaja postopek, ki zahteva simultano tolmačenje na obravnavi z vsemi njegovimi zmogljivostmi iz vseh jezikov in v vse jezike. To je postopek za izdajo mnenja, ki je bil že omenjen zgoraj (*glej točko 2.2.3*), v katerem so vsi uradni jeziki jeziki postopka. V času krize, povezane s pandemijo covid-19, med katero je bil vsak tolmač sam v *kabini*, je bilo treba izvesti precej korenite preureditve, zlasti tehnično povezovanje več sodnih dvoran, da je na voljo zadostno število kabin za tolmače.

Obravnave velikega senata Sodišča se od aprila 2022 prenašajo prek *webstreaminga*.

2.3.2 Predstavitev sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev

Sodišče ima enajst generalnih pravobranilcev. Stalnih generalnih pravobranilcev je pet, prihajajo pa iz Nemčije, Španije, Francije, Italije in Poljske;⁵² za drugih šest generalnih pravobranilcev velja sistem rotacije med drugimi državami članicami. Generalni pravobranilci predstavijo sklepne predloge v številnih zadevah, o katerih odloča Sodišče. Prvi generalni pravobranilec dodeli zadeve generalnim pravobranilcem.⁵³

52| Pred brexitom je eno od šestih mest stalnih generalnih pravobranilcev pripadalo Združenemu kraljestvu Velika Britanija in Severna Irska.

53| Člen 16 Poslovnika Sodišča.

Generalni pravobranilec se načeloma lahko določi tudi izmed članov Splošnega sodišča v okviru zadev, o katerih odloča to sodišče;⁵⁴ v redkih primerih, ko se je to zgodilo,⁵⁵ je bil določen član Splošnega sodišča, ki ni zasedal v sestavi.

Sklepni predlogi generalnih pravobranilcev formalno spadajo v ustni del postopka. Generalni pravobranilci imajo namreč navado, da na koncu obravnave napovejo verjetni datum predstavitve svojih sklepnih predlogov na naslednji javni obravnavi, ko bo prebran končni del navedenih sklepnih predlogov. Intervenirajo kot *amicus curiae*, to pomeni, da sestavi pomagajo s svojo pravno analizo in predlagajo načine za rešitev zadeve. Celotno besedilo se torej prevede v francoščino za potrebe sestave in v jezik postopka za namene vročitve strankam; prevede se tudi v druge uradne jezike, saj se sklepni predlogi v celoti pošiljajo in objavijo v *Zbirki odločb sodne prakse Sodišča* enako kot odločba, ki jo bo pozneje izdala sestava.

Iz praktičnih razlogov vsi generalni pravobranilci pišejo v enem od šestih jezikov, ki jih služba za pravno prevajanje najbolj pokriva (francoščina, španščina, nemščina, angleščina, italijanščina ali poljščina, ki so zdaj jezik posvetovanja in vmesni jeziki te službe, *glej točko 3.6.2*). Iz tega razloga vsak prevajalski oddelek službe za pravno prevajanje oblikuje in ohranja zadostno zmogljivost prevajanja, da zagotavlja neposredno prevajanje v svoj jezik iz vsakega od teh šestih jezikov.

Služba za pravno prevajanje si prizadeva zagotoviti čim večje število jezikovnih različic za dan predstavitve sklepnih predlogov; jezikovne različice, ki jih za ta dan ni bilo mogoče zagotoviti, bodo vseeno na voljo najpozneje na dan izdaje končne odločbe. Da bi službi za pravno prevajanje omogočili doseganje teh ciljev, se generalni pravobranilci dogovorijo s pododdelkom za centralno načrtovanje službe za pravno prevajanje. Načeloma tudi omejijo dolžino sklepnih predlogov na povprečno 40 strani, razen za sklepne predloge v zadevah, v katerih se vloži pritožba, saj je v teh običajno treba preučiti številnejša in bolj tehnična pravna vprašanja.

Generalni pravobranilci sklepne predloge sestavijo po obravnavi v obravnavani zadevi. Tisti, ki so sklepne predloge sestavili v jeziku, ki ni njihov, lahko uporabijo službo za pravno prevajanje, ki lektorira izvirnik, da še izboljša njegovo kakovost. Ko je zagotovljena kakovost izvirnika, tudi za delo korektorjev in pravnikov lingvistov, kabinet generalnega

54| Člena 30 in 31 Poslovnika Splošnega sodišča.

55| Na primer v zadevi Stahlwerke Peine-Salzgitter/Komisija, T-120/89.

pravobranilca sklepne predloge pošlje pododdelku za centralno načrtovanje službe za pravno prevajanje. Ta služba hkrati opravlja dve nalogi:

- Prva naloga je zagotoviti korekturo izvirnika (ki se ne sme zamenjevati z zgoraj omenjeno predhodno lekturo). Tako korigirano besedilo oddelka jezika za pripravo vrne kabinetu, ki predlagane spremembe odobri ali ne, preden pošlje novo datoteko pododdelku za centralno načrtovanje. To je prva „zahteva za spremembe“.
- Druga naloga, ki je najpomembnejša, je zagotoviti prevod sklepnih predlogov v vsakega od drugih uradnih jezikov. Med postopkom prevajanja je lahko podanih več zahtev za spremembe. Prva zahteva vključuje rezultat zgoraj omenjene korekture. Druge zahteve za spremembe so lahko podane, kadar generalni pravobranilec meni, da mora osnutek še dodatno razviti. Ker spremembe močno motijo prevajalsko delo, se generalni pravobranilci poskušajo izogniti pošiljanju več zahtev in povečanju števila posameznih sprememb v vsaki od teh zahtev. Idealno je, da se omejijo na dve zahtevi za spremembe: najprej ob koncu korekture in nato na koncu postopka, ko se izteče dialog med njihovim kabinetom in pravniki lingvisti iz različnih prevajalskih oddelkov, ki jih zastopa pravnik lingvist, določen kot „zduževalec vprašanj“ za obravnavano zadevo. Ta pravnik lingvist je tisti, ki v oddelku jezika postopka zbira vprašanja, ki se med prevajanjem postavljajo v različnih prevajalskih oddelkih, da bi nanje neposredno odgovoril ali jih po potrebi poslal združene kabinetu generalnega pravobranilca, da bi od njega dobil potrebna pojasnila.

V nekaterih primerih želijo generalni pravobranilci prebrati katerega od prevodov svojih sklepnih predlogov pred njihovo predstavitvijo. To skoraj vedno velja za njihovo francosko različico, ker se ta pošlje sestavi.

Sklepni predlogi se nato predstavijo na obravnavi. Generalni pravobranilec jih ne predstavi v celoti, ampak samo njihov zaključni del s predlogi. Različici v jeziku postopka in jeziku posvetovanja, ki so jih predtem prevedli pravniki lingvisti, tolmači preberejo hkrati.

Sklepni predlogi generalnih pravobranilcev predstavljajo skoraj 27 % skupne delovne obremenitve službe za prevajanje, kar je leta 2020 predstavljalo skoraj 306.000 strani.

Ustni del postopka se zaključi z obravnavo, ali če se v zadevi pripravijo sklepni predlogi generalnega pravobranilca, z njihovo predstavitvijo. Predsednik sestave nato začne posvetovanje o zadevi, ki se konča s podpisom sklepa ali podpisom in izrekom končne sodbe.

2.4 Odločbe in mnenja

Ko sta pisni in ustni del postopka končana in se začne posvetovanje o zadevi, sodnik poročevalec za zadevo sestavi osnutek sklepa, sodbe ali mnenja in ga predloži sestavi, da se ta o tem osnutku posvetuje. Sestava med posvetovanjem sprejme kolegialno stališče, ki bo izraženo v osnutku odločbe ali mnenja. Ta se nato pošlje službi za pravno prevajanje za prevod v jezik postopka, in če gre za sklep ali sodbo, ki se objavi v *Zbirki odločb*, ali mnenje, ki se vedno objavi, v vse druge uradne jezike.

Če se odločitev sprejme v obliki sodbe, jo podpišejo člani sestave in sodni tajnik Sodišča ali Splošnega sodišča, odvisno od posameznega primera, ter se razglasi na javni obravnavi. Če se odločitev sprejme v obliki sklepa, jo podpišeta predsednik sestave in sodni tajnik sodišča, vendar se ne razglasi na javni obravnavi. Nato se vroči strankam. Mnenja podpišejo predsednik Sodišča, sodniki, ki so se udeležili posvetovanja, in sodni tajnik ter se razglasijo na javni obravnavi.

Cilj službe za prevajanje je zagotoviti, da je na dan podpisa (za sklepe) ali razglasitve (za sodbe in mnenja) na voljo čim večje število jezikovnih različic odločbe. Različica v jeziku postopka je po definiciji vedno na voljo, ker brez nje preprosto ne bi bilo odločbe za podpis in vročitev strankam v verodostojnem jeziku. Kljub vsemu trudu in vloženemu delu vse druge jezikovne različice niso vedno na voljo, in sicer zaradi vse bolj neugodnega razmerja med sredstvi službe za pravno prevajanje in njeno delovno obremenitvijo. Služba se osredotoča na odločbe, ki so na splošno najpomembnejše, odločbe, za katere se zdi, da vzbujajo posebno zanimanje v zadevni državi članici (na primer, ker je ta vložila stališče ali intervenirala v postopku), in odločbe, katerih prevod se zdi najlažje izvedljiv v kratkem času (na primer, če so kratke). Odločbe, ki so manj pomembne ali imajo več strani, bodo pogostejše vključene med tiste, ki bodo v manjkajoče jezike prevedene takoj, ko bo to mogoče, da bodo objavljene na internetu ali v *Zbirki odločb*. Cilj službe je preprečiti, da bi te neprevedene odločbe na prevod čakale več kot tri mesece po datumu razglasitve, vendar je tudi ta cilj vedno težje uresničljiv.

Jeziki prevoda glavnih dokumentov

Jezik izvirnika

Ciljni jezik(i)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

1 od 24
uradnih jezikov

Vsi drugi
uradni jeziki
(razen MT in GA)

Sklepni predlogi

1 od uradnih jezikov,
ki jih uporablja
generalni pravobranilec

Vsi drugi
uradni jeziki

Odločbe

Jezik
posvetovanja

Vsi drugi
uradni jeziki

Vloge pri direktnih tožbah

1 od 24
uradnih jezikov

Jezik
posvetovanja

Intervencijske vloge

1 od 24
uradnih jezikov

Jezik posvetovanja
in jezik postopka

Stališča

1 od 24
uradnih jezikov

Jezik posvetovanja
in jezik postopka

Verodostojna jezikovna različica

V skladu s členom 41 Poslovnika Sodišča in členom 49 Poslovnika Splošnega sodišča so verodostojne tiste različice besedil, ki so sestavljene v jeziku postopka, naj gre za sklepe ali sodbe. Iz tega sledi, da je ta jezikovna različica posebej pomembna. Odličen primer je sklep, ki je bil pred kratkim izdan v zadevi C-706/20. V tej zadevi je Sodišče odločalo o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki se je nanašal med drugim na razlago sodbe Amoena (C-677/18), katere točka 53 v angleščini, ki je bila jezik postopka, ni bila dovolj jasna. Sodišče je bilo zaproseno, naj pojasni, na kateri samostalnik oziroma samostalnike se nanašajo zaimki „them“, „their“ in „they“. Sodišče je odločilo na podlagi slovnične analize sodbe Amoena v njeni angleški različici, ki je verodostojna.

Da bi se čim bolj izognili takim primerom, so prevajalski oddelki, ki prevajajo v zadevah, ki potekajo v njihovem jeziku, posebej pazljivi in glede na potrebe povečajo število ravni nadzora kakovosti ter včasih celo poiščejo nasvet pri članih sodišča, ki so materni govorci tega jezika.

Sodišču še nikoli niso bila postavljena vprašanja za predhodno odločanje, ki bi temeljila na neskladnosti jezikovnih različic odločbe. Pri tem je gotovo pomembno dejstvo, da je različica v jeziku postopka verodostojna. Vendar je v nekaterih zadevah več jezikov postopka, v primeru mnenj pa imajo sicer vsi uradni jeziki ta status (*glej točko 2.2.3*). Drug razlog je visoka kakovost pravnih prevodov, ki se opravijo na Sodišču EU, saj tudi če vse različice nimajo enake veljave, kot velja za predpise Unije, kakovost in transversalna skladnost jezikovnih različic ostajata bistveni za enotno uporabo prava Unije.

Iz tega razloga Sodišče EU potrebuje zadostna sredstva in največje strokovnjake za vsak ciljni jezik, naj gre za prevajanje ali tolmačenje (*glej točko 3.1*).

Obvestila o odločbah in mnenjih v Uradnem listu

Za vse odločbe in mnenja, ki jih sprejme Sodišče ali Splošno sodišče, se v UL objavi večjezično obvestilo, kar seveda pomeni, da mora služba za pravno prevajanje pripraviti jezikovne različice.⁵⁶ V teh obvestilih je povzet izrek odločb in mnenj, in sicer v postopkih predhodnega odločanja odgovori Sodišča na vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, ter v postopkih z direktnimi tožbami ali pritožbenih postopkih odločitev o ugoditvi tožbi oziroma pritožbi ali njeni zavrnitvi in odločitev o stroških.

Objava in razpošiljanje odločb in mnenj

Da bi se pravo, ki izhaja iz sodne prakse sodišč, ki sestavljata Sodišče EU, lahko uporabljalo enotno, mora biti ta sodna praksa razposlana in objavljena. Do leta 2012 je lahko med razpošiljanjemčasne različice odločb na spletnih straneh Sodišča EU in Urada za publikacije Evropske unije ter uradno objavo teh odločb v *Zbirki odločb* preteklo precej časa. Razlog za to je bilo objavljjanje *Zbirke odločb* v papirnati obliki. Prvič, zvezek *Zbirke odločb* je bil lahko pripravljen šele, ko so bila na voljo vsa besedila navedenega zvezka, tako da je zamuda pri prevajanju enega samega besedila, pa čeprav povzetka sodbe, preprečila izdajo celotnega mesečnega zvezka v zadevnem jeziku. Drugič, ko so bila na voljo vsa besedila, je bilo treba opraviti še vse fizične postopke izdelave in razpošiljanja zadevnega zvezka. Sodišče EU in Urad za publikacije sta z letom 2012 prešla na digitalno izdajo *Zbirke odločb*. Ta se objavi po posameznih dokumentih, tako da se zaradi neobstoja enega dokumenta ne zamuja z objavo drugih. Čas med objavočasne različice na internetu in objavo uradnega besedila v *Zbirki odločb* se je skrajšal na samo nekaj tednov, to obdobje pa se izkoristi za dokončanje korektur dokumentov.

Digitalna izdaja je seveda očitno namenjena vsem dokumentom, objavljenim v *Zbirki odločb*, in ne samo sklepom in sodbam sodišč. Gre tudi za mnenja, sklepne predloge generalnih pravobranilcev in informacije o neobjavljenih odločbah.

56 | Tu gre res za obvestila o odločbah in mnenjih, ki jih sprejmeta sodišči, ki se ne smejo zamenjevati z obvestili o vložitvi tožbe ali predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki se pripravijo ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe, tožbe ali pritožbe in so tudi prevedena v vse jezike za objavo v *Uradnem listu*.

Povzetki in informacije o neobjavljenih odločbah

Do konca leta 2018 se je za vsako odločbo, objavljeno v Zbirki odločb, pripravil povzetek, ki je vseboval nize ključnih besed in izvleček zadevne odločbe. Ta dokument, namenjen lažjemu pravnemu iskanju, je bil objavljen v vsakem od jezikov Zbirke odločb skupaj z odločbo, na katero se je nanašal.

Od leta 2019 se povzetki objavljajo v novi obliki, ki vsebuje tudi ključne besede in ki se od prejšnje razlikuje v tem: prvič, novi povzetki so daljši in bolj analitični, kot so bili stari. Drugič, novi povzetki se ne pripravijo za vse odločbe sodišč, ampak samo za tiste, ki jih sodišči štejeta za najpomembnejše. Pri Sodišču gre za odločbe velikega senata ter nekatere odločbe senata petih sodnikov. Za druge odločbe Sodišča se pripravi analitični list, ki vsebuje ključne besede in povezavo do odločbe, objavljene v *Zbirki odločb*. Pri Splošnem sodišču pa se za vse objavljene odločbe pripravi povzetek.

Odločbe, ki niso objavljene v *Zbirki odločb*, so v njej vseeno na kratko opisane v obliki informacij o neobjavljenih odločbah.

Skratka, v postopkih se uporablja potencialno celovita množica večjezičnosti, ki jo podpirajo zunanji prispevki, ki se lahko pojavijo v vsakem uradnem jeziku. Iz te množice sta za vsak konkreten postopek vzeta jezik postopka (ki se določi ob vložitvi začetnega procesnega akta) in prek prevajanja skupni jezik, ki je zdaj francoščina, da se omogočita notranje vodenje in posvetovanje o obravnavani zadevi. Nato pride do razširitve na druge zahtevane jezike prek prevajanja in tolmačenja na obravnavi, ob predstavitvi sklepnih predlogov in pri sprejetju odločb.

Večjezični potek postopkov je mogoče predstaviti s prispodobo drevesa večjezičnosti. Drevo širi svoje korenine v bogat substrat jezikovne, pravne in kulturne raznolikosti držav članic; iz substrata se črpa sok, ki se dviga po deblu postopka, tem ozkem delu drevesa, po katerem teče ta raznolikost za zagotovitev učinkovitega vodenja; nazadnje se deblo razpre v veje, iz katerih poganjajo listi, ki se hranijo s sokom raznolikosti in se nato vrnejo v skupni substrat, da ga nahranijo.

2.5. Spor pred Sodiščem na področju večjezičnosti

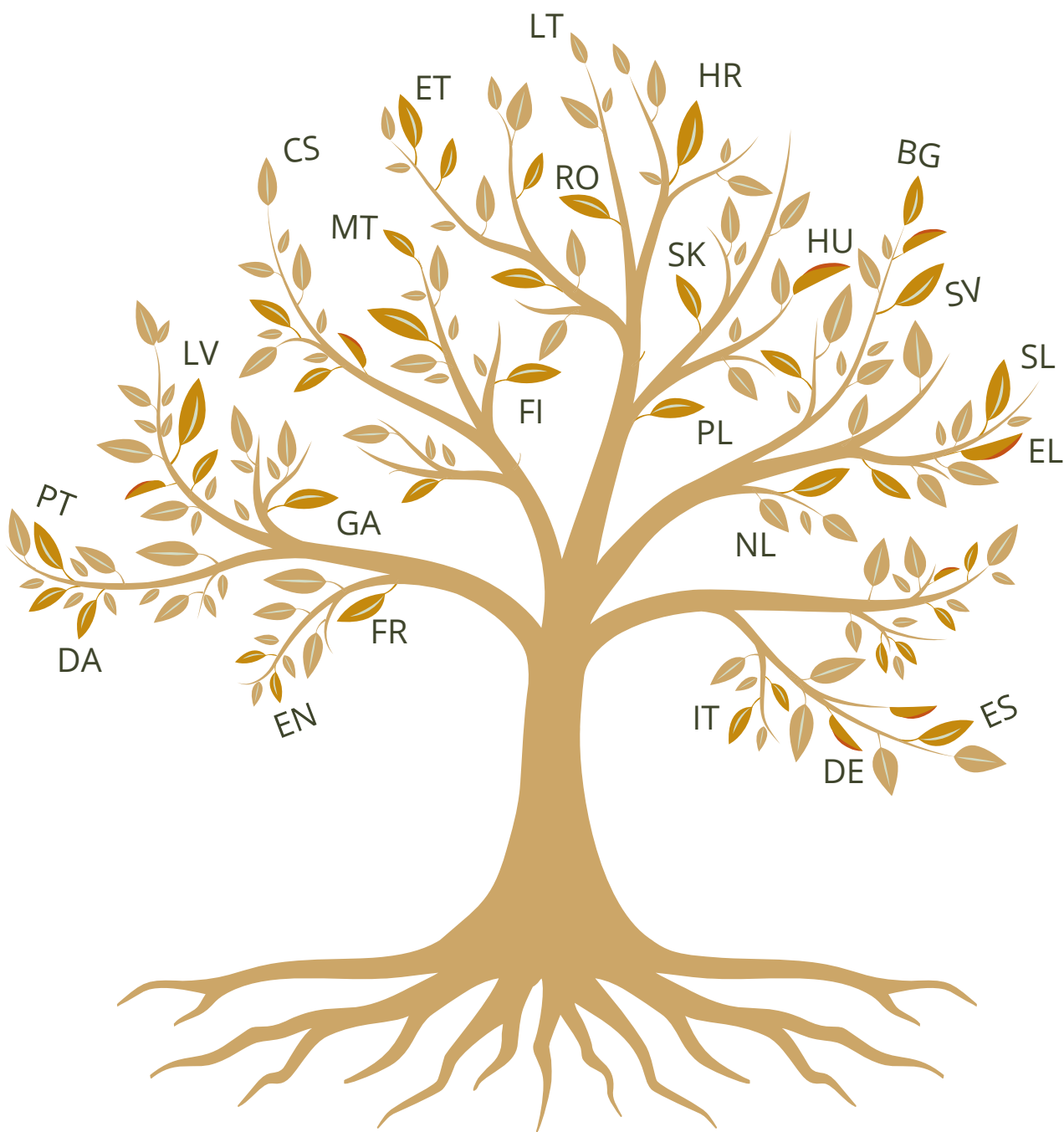
Čeprav večjezičnost spremlja sodne postopke v celoti, je včasih tudi predmet spora pred Sodiščem ali Splošnim sodiščem. Ta veja sodne prakse vsebuje ključne sodbe, kot je znana sodba Cilfit⁵⁷.

2.5.1 Skladnost med jezikovnimi različicami aktov Unije: teorija *acte clair*

V posebnem primeru, ko morajo sodišča razlagati primarno pravo ali sekundarno zakonodajo, če se jezikovne različice akta ne skladajo, dobi postopek prevajanja dodatno vrednost. V skladu s sodno prakso Cilfit lahko namreč sodišče opravi „primerjavo jezikovnih različic“ akta, ki ga je treba razložiti. Sodišče Unije se za tako analizo ne opre samo na prevode listin, vloženih v okviru postopka, ampak tudi na sklop drugih elementov, kot so pripravljalni dokumenti, narava in obseg razlik ter prispevek pravnika lingvista (zlasti pravnika lingvista za jezik postopka), ki je posebej primeren za opis obsega svoje jezikovne različice in iz nje izhajajočega razmerja med pravom Unije in nacionalnim pravom. Pravna večjezičnost je tako tudi orodje pravne analize⁵⁸.

57| Sodba z dne 6. oktobra 1982, 283/81, [EU:C:1982:335](#).

58| Jean-Marie Gardette, „Éloge et illustration du multilinguisme. En quoi le multilinguisme participe-t-il de la protection juridictionnelle en droit de l'Union?“, *Revue des affaires européennes*, št. 3, 2016, str. 345.

Uredba 1/58

V nasprotju s sodno prakso Sodišča in Splošnega sodišča pri predpisih Unije ne obstaja jezik postopka, tako da so vsi jeziki verodostojni. Ker mora Sodišče odločati o razlagi teh aktov, kadar obstajajo razlike med jezikovnimi različicami, je razvilo teorijo *acte clair*. V sodbi Cilfit je odločilo, da mora sodišče, zoper odločitve katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, kadar se pred njim postavi vprašanje o pravu Skupnosti, izpolniti predložitveno obveznost, razen če ugotovi, da je pravilna uporaba prava Skupnosti tako očitna, da ne dopušča nobenega prostora za kakršen koli upravičen dvom, ter da je treba obstoj take možnosti presoditi med drugim glede na nevarnosti razhajanj sodne prakse v Uniji (točka 21 in izrek). Nacionalno sodišče lahko ugotovi, da je pravilna uporaba prava Skupnosti tako očitna, da ne dopušča nobenega prostora za kakršen koli upravičen dvom, vendar šele, ko se je prepričalo, da je zadeva enako očitna tudi za sodišča držav članic in za Sodišče (točka 16). To nacionalno sodišče pa mora najprej upoštevati, da so besedila prava Skupnosti sestavljena v več jezikih in da so različne jezikovne različice enako verodostojne; razlaga določbe prava Skupnosti tako vključuje primerjavo jezikovnih različic (točka 18).

Sodišče je nato v ustaljeni sodni praksi potrdilo, da če se med jezikovnimi različicami besedila prava Unije pojavijo razlike, je zadevno določbo treba razlagati glede na splošno sistematiko in namen ureditve, katere del je, in da se formulacija določbe prava Unije, ki se uporablja v eni od jezikovnih različic, ne more uporabljati kot edina podlaga za razlago te določbe oziroma glede tega ne more imeti prednosti pred drugimi jezikovnimi različicami. Tak pristop namreč ne bi bil združljiv z zahtevo po enotni uporabi prava Unije.

V zadevi, o kateri je bilo odločeno s sodbijo z dne 17. julija 1997, *Ferriere Nord SpA/Komisija*⁵⁹, je bila obravnavana neskladnost med italijansko različico člena 85 Pogodbe EGS in drugimi jezikovnimi različicami tega člena. Glede na italijansko različico je kršitev člena 85 Pogodbe predpostavljala, da morata biti hkrati cilj in posledica zadevnega omejevalnega sporazuma protikonkurenčna („per oggetto e per effetto“), medtem ko so druge jezikovne različice določale, da ta pogoja nista kumulativna, kar pomeni, da je bilo dovolj, da je cilj ali posledica omejevalnega sporazuma protikonkurenčna. Sodišče je odločilo (točka 15), da „je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso določbe Skupnosti razlagati in uporabljati enotno, ob upoštevanju različic v vseh jezikih [Skupnosti]. Te ugotovitve ni mogoče ovreči s tem, da je v obravnavani zadevi italijanska različica člena 85, obravnavana ločeno, jasna in nedvoumna, ker je v vseh drugih jezikovnih različicah izrecno omenjena alternativna narava pogoja iz člena 85(1) Pogodbe.“

59| C-219/95 P, [EU:C:1997:375](#).

Sodba Cilfit II

V pred kratkim izdani sodbi Cilfit II⁶⁰ je Sodišče imelo priložnost pojasniti svojo prejšnjo sodno prakso.

Na prvem mestu, spomnilo je, da je treba v primeru, ko je pravilna razlaga prava Unije tako očitna, da ne dopušča nobenega razumnega dvoma, neobstoj takega dvoma presoditi ob upoštevanju značilnosti, ki so lastne pravu Unije, posebnih težav pri njegovi razlagi in tveganj glede razhajanj v sodni praksi v Uniji. Pred ugotovitvijo, da ni razumnega dvoma, mora biti nacionalno sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, prepričano, da je to enako očitno tudi za sodišča drugih držav članic, ki odločajo na zadnji stopnji, in za Sodišče. Nacionalna sodišča, ki odločajo na zadnji stopnji, morajo v okviru lastne odgovornosti, neodvisno in z vso potrebno skrbnostjo presoditi, ali gre za tak primer. Na tem področju imajo torej večjo odgovornost (zlasti točka 50).

Posebej v zvezi s primerjavo različnih jezikovnih različic je v točki 44 odločilo, da čeprav nacionalno sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, ni dolžno preučiti vsake od jezikovnih različic zadevne določbe Unije, pa mora upoštevati razlike med jezikovnimi različicami te določbe, ki jih pozna, zlasti če te razlike navedejo stranke in so dokazane.

60 | Sodba z dne 6. oktobra 2021, Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi, C-561/19, [EU:C:2021:799](#) (glej tudi sporočilo za medije št. 175/21).

2.5.2 Spor o jezikovni ureditvi natečajev za zaposlitev in razpisov prostih delovnih mest

Vprašanje večjezičnosti razpisov natečajev, razpisov prostih delovnih mest in pozivov k prijavi interesa je bilo obravnavano v obsežni sodni praksi Sodišča in Splošnega sodišča, h kateri se je koristno vrniti. V tej sodni praksi je prikazan pomen, ki se pripisuje večjezičnosti kot skoraj ustavnemu načelu, ki se zahteva v delovanju institucij Unije.

Jezikovna ureditev natečajev za zaposlitev, ki jih organizira Evropski urad za izbor osebja (EPSO), je bila pred sodiščema Unije večkrat izpodbijana, pri čemer sta jo zlasti izpodbijali Španija in Italija, ki sta nasprotovali praksi EPSO, da razpise natečajev objavlja samo v nemščini, angleščini in francoščini, s čimer torej krši načela, določena v Uredbi 1/58, v skladu s katero so uradni jeziki in delovni jeziki institucij vsi jeziki držav članic.

Na primer, Sodišče je v sodbi Italija/Komisija⁶¹ opozorilo, da je v jezikovni ureditvi Unije 23 jezikov, ki so bili takrat navedeni v Uredbi 1/58, opredeljenih kot uradni in delovni jeziki institucij. Izpodbijani razpisi natečajev so bili zato razglašeni za nične. Sodišče je institucije pozvalo, naj določijo, kateri jeziki se uporabljajo, da bi utemeljile vsako izjemo od Uredbe 1/58. Tako morajo biti izbrani jeziki v razpisih natečajev obrazloženi. Zato je v točki 71 opozorilo, da „[n]e da bi bilo treba presoditi, ali je obvestilo o natečaju dokument, ki se splošno uporablja, v smislu člena 4 Uredbe št. 1, [...] zadostuje ugotovitev, da bi bilo v skladu s členom 1(2) Priloge III h Kadrovskim predpisom za uradnike v povezavi s členom 5 Uredbe št. 1, ki določa, da *Uradni list Evropske unije* izhaja v uradnih jezikih, treba sporna obvestila o natečajih v celoti objaviti v vseh uradnih jezikih“.

„[O]b predpostavki, da državljani Evropske unije berejo *Uradni list Evropske unije* v maternem jeziku in da je ta jezik eden od uradnih jezikov Unije, [si je moral] potencialni kandidat, katerega materni jezik ni bil eden od jezikov, v katerih so bila sporna obvestila o natečajih objavljena v celoti, vsekakor priskrbeti ta uradni list v enem od teh jezikov in v tem jeziku prebrati to obvestilo, preden se je odločil, ali se želi prijaviti na enega od natečajev.“ (točka 73) Zato je bil „[t]a kandidat [...] v primerjavi s kandidatom, katerega materni jezik je eden od treh jezikov, v katerih so bila sporna obvestila o natečajih objavljena v celoti, postavljen v slabši položaj, tako glede pravilnega razumevanja teh obvestil kot glede roka za pripravo in pošiljanje prijave za te natečaje“ (točka 74). „Iz tega izhaja, da praksa omejene objave ne upošteva načela sorazmernosti in zato pomeni

61 | Sodba z dne 27. novembra 2012, C-566/10 P, EU:C:2012:752 (glej tudi sporočilo za medije št. 153/12).

diskriminacijo na podlagi jezika, ki je prepovedana s členom 1d Kadrovskih predpisov za uradnike.“ (točka 77)

Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi, Italija/Komisija (točke od 86 do 88) vseeno dopustilo, da se ta načela nekoliko omilijo:

„Dodati je treba, da za institucije, ki jih sporna obvestila o natečajih zadevajo, ne velja posebna jezikovna ureditev (glej v zvezi z jezikovno ureditvijo UUNT sodbo z dne 9. septembra 2003 v zadevi Kik proti UUNT, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), točke od 81 do 97). Vendar je treba preveriti, ali je lahko zahteva po znanju enega od treh zadevnih jezikov, tako kot trdi Komisija, upravičena z interesom službe. V zvezi s tem [...] je interes službe lahko objektivni cilj, ki ga je mogoče upoštevati. Zlasti, kot je bilo navedeno v točki 82 te sodbe, člen 1d Kadrovskih predpisov za uradnike dovoljuje omejitve načel prepovedi diskriminacije in sorazmernosti. Vendar pa je pomembno, da je ta interes službe objektivno utemeljen in da je raven zahtevanega znanja jezikov sorazmerna z dejanskimi potrebami službe (glej v tem smislu sodbi z dne 19. junija 1975 v zadevi Küster proti Parlamentu, 79/74, [EU:C:1975:85](#), točki 16 in 20, in z dne 29. oktobra 1975 v zadevi Küster proti Parlamentu, 22/75, [EU:C:1975:140](#), točki 13 in 17).“

Tudi Splošno sodišče je tako odločilo v sodbah Italija/Komisija z dne 24. septembra 2015, T-124/13 in T-191/13, z dne 17. decembra 2015, T-275/13, T-295/13 in T-510/13, in z dne 15. septembra 2016, T-353/14 in T-17/15.

Zoper zadnjenavedeno sodbo je bila vložena pritožba, o kateri je odločil veliki senat Sodišča. Ta je v sodbi z dne 26. marca 2019, Komisija/Italija, C-621/16 P, odločil, da „je treba [...] pojasniti, da mora institucija, ki je uvedla različno obravnavanje na podlagi jezika, dokazati, da je to primerno za izpolnitev dejanskih potreb v zvezi z nalogami, ki jih bodo morale osebe, ki se bodo zaposlile, opravljati. Poleg tega mora biti vsak pogoj v zvezi s specifičnim znanjem jezikov sorazmeren s tem interesom in temeljiti na jasnih, objektivnih in predvidljivih merilih, ki kandidatom omogočajo razumeti razloge za ta pogoj, sodiščema Unije pa opraviti nadzor nad njegovo zakonitostjo (glej sodbo s tega dne, Španija/Parlament, C-377/16, točka 69)“ (točka 93); „na podlagi člena 1d(6) Kadrovskih predpisov [se lahko] dopusti različno obravnavanje v zvezi z jezikovno ureditvijo natečajev, če je to objektivno in razumno utemeljeno z legitimnim splošnim interesom v okviru kadrovske politike“ (točka 120); „ni mogoče izključiti, da je z interesom službe mogoče utemeljiti izbiro jezika 2 natečaja na omejeno število uradnih jezikov, ki so med najbolj razširjenimi v Uniji (glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2003, Kik/UUNT, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), točka 94), in to tudi v okviru splošnega natečaja, kot je ta iz,

Razpis[a] splošnega natečaja – EPSO/AD/276/14 – Upravni uslužbenci (AD 5)’, vendar pa mora taka omejitev – ob upoštevanju zahtev, na katere je bilo opozorjeno v točkah 92 in 93 te sodbe – nujno temeljiti na elementih, ki jih lahko tako kandidati natečaja kot sodišči Unije objektivno preverijo in s katerimi je mogoče upravičiti zahtevano jezikovno znanje, ki mora biti sorazmerno z dejanskimi potrebami službe“ (točka 124).

Tudi jeziki, ki se uporabljajo v razpisih natečajev in pozivih k prijavi interesa, so bili predmet številnih sporov.

Splošno sodišče je v sodbi z dne 20. novembra 2008, Italija/Komisija, T-185/05, odločilo o tožbi, ki jo je država članica (Italija) vložila, na eni strani, zoper odločbo Komisije o objavi razpisov prostih delovnih mest za visoke vodstvene položaje v nemščini, francoščini in angleščini in, na drugi strani, zoper razpis prostega delovnega mesta na Komisiji, objavljen v teh treh jezikih, za zasedbo delovnega mesta generalnega direktorja Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF). Italija se je sklicevala na načelo prepovedi diskriminacije glede na državljanstvo in načelo spoštovanja jezikovne raznolikosti, da bi dosegla razglasitev ničnosti zadevnega razpisa prostega delovnega mesta.

Komisija pa je navedla po njenem mnenju legitimne razloge, povezane z dobrim delovanjem službe.

Splošno sodišče je ugodilo predlogom Italije, ker „če se Komisija odloči, da v *Uradnem listu* objavi celotno besedilo razpisa za prosto delovno mesto za visoki vodstveni položaj le v določenih jezikih, mora, da ne bi povzročala diskriminacije na podlagi jezika med kandidati, ki so morda zainteresirani za navedeni razpis, sprejeti ustrezne ukrepe, da obvesti vse navedene kandidate o obstoju zadevnega razpisa za prosto delovno mesto in o tem, v katerih izdajah je bil v celoti objavljen“ (točka 130), ter ker „[o]b upoštevanju okoliščine, da sama Odločba ni bila objavljena v *Uradnem listu*, da bi bralce drugih izdaj, kot pa so nemška, angleška in francoska, opozorila na znatne spremembe prakse, ki je bila prav tako uvedena, obstaja resno tveganje, da bi morebitni kandidati, katerih materni jezik ni eden izmed treh jezikov, ki so predvideni v Odločbi, ne bili obveščeni o obstoju razpisa za prosto delovno mesto, ki bi jih lahko zanimalo. Čeprav bi ti kandidati znali vsaj en jezik, in sicer nemščino, angleščino ali francoščino, ni mogoče domnevati, da berejo izdajo *Uradnega lista*, ki ni izdana v njihovem maternem jeziku“ (točka 138).

Španija je v zadevi Španija/Parlament, C-377/16, v kateri je bilo odločeno s sodbo velikega senata Sodišča z dne 26. marca 2019, Sodišču predlagala, naj razglasi ničnost razpisa za prijavo interesa v okviru postopka izbire pogodbenih uslužbencev (voznikov). Sklicevala se je na načelo prepovedi diskriminacije na podlagi jezika in načelo spoštovanja jezikovne raznolikosti, ker je bila v izpodbijanem razpisu izbira jezika 2 izbirnega postopka omejena

na nemščino, angleščino in francoščino kot jezike sporazumevanja. Parlament pa se je skliceval na interes službe, v skladu s katerim morajo na novo zaposleni uslužbenci biti sposobni nemudoma začeti delo, saj se zadevni trije jeziki v instituciji najpogosteje uporabljajo. Poleg tega po mnenju Parlamenta dejstvo, da je bil ta prijavi obrazec iz tehničnih razlogov na voljo le v nemščini, angleščini in francoščini, ni pomenilo, da ga morajo kandidati izpolniti v enem od teh treh jezikov.

Sodišče je presodilo, da „[v] teh okoliščinah ni mogoče izključiti možnosti, da je bila nekaterim kandidatom dejansko odvzeta možnost vložitve prijave v uradnem jeziku Unije, ki bi si ga sami izbrali“ (točka 44). Poleg tega je spomnilo, da „iz člena 1d(6) Kadrovskih predpisov za uradnike izhaja, da različnega obravnavanja na podlagi jezika pri uporabi teh predpisov ni mogoče dopustiti, če ni objektivno in razumno utemeljeno z legitimnim ciljem v splošnem interesu v okviru kadrovske politike“ (točka 49). Vendar Parlament, ki bi to moral dokazati, tega ni storil. Sodišče je zato izpodbijani akt razglasilo za ničen.

2.5.3 Poseben primer jezikovne ureditve za evropski patent z enotnim učinkom

Evropski patentni urad (EPU) upravlja evropski patent z enotnim učinkom (EPEU), uveden z Uredbo (EU) št. 1257/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva. Na področju prevajanja Urad deluje v skladu z določbami Uredbe Sveta (EU) št. 1260/2012 z dne 17. decembra 2012. Uradni jeziki EPU so angleščina, francoščina in nemščina. Patenti se torej prevajajo samo v te jezike, kar je izjema od Uredbe 1/58. Tej posebni jezikovni ureditvi so nasprotovale številne države članice, ki so se sklicevale na načelo prepovedi diskriminacije na podlagi jezika.

Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 5. maja 2015, Španija/Svet, C-147/13, sodi v ta okvir. V tej zadevi je Španija predlagala razglasitev ničnosti Uredbe št. 1260/2012. Belgija, Češka republika, Danska, Nemčija, Francija, Veliko vojvodstvo Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Švedska, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska ter Parlament in Komisija so intervenirali v podporo predlogom Sveta.

Sodišče je na koncu dopustilo različno obravnavanje uradnih jezikov Unije, ker je to ustrezno in sorazmerno glede na zastavljeni cilj navedene uredbe (to je uvedba enotne in poenostavljene ureditve prevajanja za EPEU za namene stroškovne učinkovitosti za izumitelje). Namen je bil tudi zagotoviti pravno varnost, spodbujati inovacije ter koristiti zlasti malim in srednje velikim podjetjem, pa tudi zagotoviti lažji, cenejši in pravno varnejši dostop do EPEU ter celotnega patentnega sistema (točke od 31 do 48).

Komuniciranje Sodišča EU z državljani v njihovem jeziku

Poleg tega, da Sodišče EU opravlja svojo sodno dejavnost, prejema tudi raznovrstne prošnje civilne družbe. Lahko gre, na primer, za prošnje za dostop do upravnih dokumentov ali zgodovinskih arhivov institucije. Prejme lahko tudi najrazličnejša vprašanja ali prošnje za informacije, ki so včasih Sodišču EU poslana po pomoti (na primer, kadar se nanašajo na drugo mednarodno sodišče, kot je Evropsko sodišče za človekove pravice). Prejema tudi prošnje za pripravništvo, prijave, ponudbe v okviru obvestil o javnih naročilih, prošnje za obiske ali študijske seminarje itd.

Ker lahko te prošnje prejme v katerem koli uradnem jeziku Unije, mora nujno imeti na voljo zaposlene z jezikovnim znanjem, ki lahko te prošnje razumejo, jih obravnavajo in nanje odgovorijo v istem jeziku⁶², pri čemer se po potrebi jezikovni register in (pravni, upravni, tehnični ali pedagoški) slog prilagodi sogovorniku.

Sodišče EU mora biti poleg tega sposobno komunicirati z zunanjim svetom, obveščati javnost, odpreti vrata vsem evropskim državljanom, ki ga želijo obiskati, in jih biti sposobno sprejeti v njihovem jeziku. V ta namen je njegova internetna stran Curia večjezična. Tudi obiski, protokolarni dogodki ali dopisovanje z nacionalnimi sodišči so organizirani v jezikih udeležencev, pogosto ob podpori tolmačev GDV.

Sporočila za medije se prav tako sestavijo in nato prevedejo v vse uradne jezike, ki so potrebni zaradi interesa zadeve ali obravnavane teme.

62| Glej v zvezi s tem člen 13 Evropskega kodeksa dobrega ravnanja javnih uslužbencev (dostopen na strani Evropskega varuha človekovih pravic: <https://www.ombudsman.europa.eu/sl/publication/sl/3510>).

3. Upravljanje večjezičnosti na Sodišču EU

„Prevajanje je kot posledica večjezičnosti pogosto tudi njen edini vidni del [...]. Vseeno je [...] to, kar povezuje in snuje, zmaga misli nad uporabo sile. Da bi pokazalo svoj polni učinek, zahteva nenehen miselni napor tako pri raziskovanju kot pri usposabljanju⁶³“.

Za večjezičnost v okviru postopkov je odgovoren sodni tajnik. V ta namen se opira zlasti na Generalni direktorat za večjezičnost (GDV), v katerem sta združeni služba za tolmačenje in služba za pravno prevajanje pod vodstvom generalnega direktorja.

3.1 Organizacija Generalnega direktorata za večjezičnost

GDV je bil ustanovljen 1. januarja 2018. Združuje dve prej ločeni službi, in sicer službo za pravno prevajanje in službo za tolmačenje. Generalni direktorat ima 30 oddelkov, od katerih sta dva neposredno pod nadzorom generalnega direktorja, medtem ko je drugih 28 oddelkov praviloma razdeljenih v tri direktorate. Kadar pa prevajalski oddelek dobi novega vodjo oddelka, je ta oddelek pogosto v določenem obdobju neposredno pod nadzorom generalnega direktorja.

Horizontalne službe so sestavljene iz dveh oddelkov, ki sta neposredno priključena generalnemu direktorju, in tretjega, samostojnega oddelka:

- Oddelek za orodja za podporo večjezičnosti, ki ga sestavljajo vodja oddelka, trije administratorji in 23 strokovnih delavcev, spremlja in razvija posebna informacijska orodja za službo za prevajanje, naj so to upravljavska orodja ali orodja za pomoč pri prevajanju. V sodelovanju z drugimi službami vzpostavlja delovne tokove, potrebne za obdelavo dokumentov od takrat, ko jih prevajalska služba prejme, do takrat, ko to službo zapustijo (ko se pošljejo službi, ki je zaprosila za prevod, ali v objavo). Ta oddelek sodeluje tudi z Direktoratom za tolmačenje pri usklajevanju in spremljanju zahtev in potreb s področja informatike, ki jih ima služba za tolmačenje in ki se pošljejo Direktoratu za informacijske tehnologije (DIT).

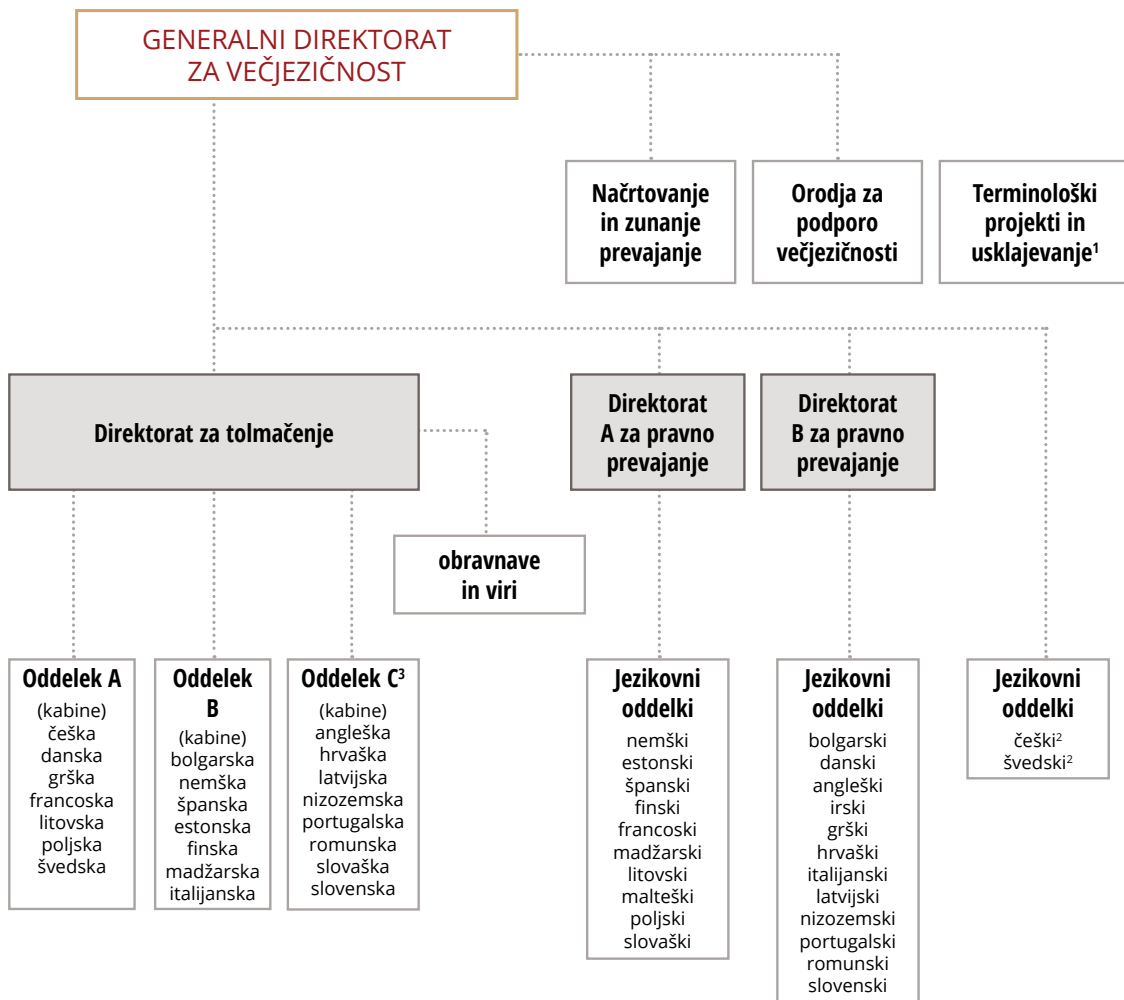
63| Isabelle Pingel, „Le régime linguistique des institutions de l’Union européenne“, *Revue des affaires européennes*, št. 3, 2016, str. 360 in 361.

Njegovo sodelovanje s tem direktoratom je še posebej pomembno. Oddelek za orodja za podporo večjezičnosti sodeluje tudi pri medinstitucionalnem delu v zvezi z orodji za podporo večjezičnosti in spremljanjem informatike. Sestavljen je iz treh pododdelkov, in sicer pododdelka za razvoj in upravljanje večjezičnih informacijskih orodij, pododdelka za elektronsko predobdelavo dokumentov in spremljanje objav ter pododdelka za upravljanje orodij in podporo. Vključuje tudi enoto, ki pripravlja preglednice in različne statistične podatke. Poleg tega opravlja različne horizontalne naloge na institucionalni in medinstitucionalni ravni, kot je spremljanje tehnologije.

- Oddelek za načrtovanje in zunanje prevajanje, ki ga sestavljajo vodja oddelka, trije administratorji in 20 strokovnih delavcev, upravlja tok zahtev za prevajanje ter upravne, pogodbene in finančne postopke v zvezi z zunanjim prevajanjem in financiranjem medinstitucionalnih orodij. Sestavljata ga dva pododdelka: pododdelek za centralno načrtovanje in pododdelek za zunanje prevajalce. Pododdelek za centralno načrtovanje zagotavlja povezavo med službami, ki zaprosijo za prevajanje (kabineti, sodni tajništvi, službe Sodišča EU), in prevajalskimi oddelki. Prosilcem za prevajanje predlaga roke in načrtuje delovni tok vse do trenutka, ko prevod oddelek zapusti. Prizadeva si, da zahteve vsebujejo koristne informacije za prevajanje, in upravlja povezane tokove, vključno z zahtevami za spremembe besedila, ki ga je treba prevesti. Pododdelek za zunanje prevajalce pa v sodelovanju s prevajalskimi oddelki skrbi za načrtovanje, izvajanje in obračunavanje dejavnosti zunanjega prevajanja ter za upoštevanje dobrih upravnih in finančnih praks. V zunanje izvajanje se lahko oddajo prevajalska in korekturna dela.

Ta oddelek ne pokriva neposredno dejavnosti načrtovanja in zunanjega izvajanja pri Direktoratu za tolmačenje, ki ima v ta namen na voljo drug horizontalni oddelek, ampak zagotavlja centralizirano upravljanje proračunskih in finančnih vprašanj za celoten GDV ter sodeluje v različnih medinstitucionalnih delovnih skupinah.

Tu je treba omeniti še en oddelek, katerega dejavnost je horizontalno koristna za celoten GDV, čeprav formalno ni pod njegovim nadzorom. Gre za oddelek za terminološke projekte in usklajevanje, ki skrbi za terminološka dela (terminološka predobdelava; razvoj terminoloških zbirk, kot je Večjezično pravno besedišče, terminologija poslovníkov, imena nacionalnih sodišč). Ta oddelek skrbi tudi za dokumentacijska dela (raziskave, vodniki in dokumentacijski korpusi za posebne *prevajalske spomine*), podpira in usmerja prevajalske oddelke pri izvajanju nadzora kakovosti ter upravlja orodja in nosilce notranje komunikacije v GDV, kot so njegova intranetna stran, glasilo in predstavítve.

1 Oddelek za terminološke projekte in usklajevanje je neposredno priključen sodnemu tajniku Sodišča.

2 Prevajalski odderek, katerega vodja je bil šele pred kratkim imenovan, je za neko obdobje pod neposrednim nadzorom generalnega direktorja, nato pa se priključi enemu od dveh direktorotov.

3 Oddelek C je poleg tega odgovoren za pokrivanje malteškega in irskega jezika, ki trenutno nimata svoje kabine.

Drugi oddelki so razdeljeni med tri direktorate.

Poleg tega službo za pravno prevajanje sestavljata dva direktorata, v katerih so združeni izključno prevajalski oddelki, in sicer po en oddelek za vsak uradni jezik. Prevajalski oddelki, ki so pod nadzorom vodje oddelka, imajo – glede na delovno obremenitev pri prevajanju v vsak jezik – od 20 do 57 pravnikov lingvistov, ki jim pomagajo korektorji/jezikovni pregledovalci in tajništvo vsakega oddelka.

Direktorat za tolmačenje ima štiri oddelke. Trije od teh oddelkov sestavlja sedem ali osem stalnih kabin, ki predstavljajo skupno 22 kabin (trenutno ni stalne kabine za malteščino in irščino). Vsaka kabina ima – glede na delovno obremenitev pri tolmačenju v zadevni jezik – od dva do deset uradnikov tolmačev. Četrti oddelek, imenovan oddelek za obravnave in vire, ima horizontalno vlogo pri načrtovanju tolmačenja in vodenju zunanjih tolmačev. Oddelek za obravnave in vire ne zagotavlja samo, da so vsi stalni in zunanji tolmači razporejeni na obravnave, ampak skrbi tudi za tedensko zaposlovanje tolmačev, ki jih izbere z medinstitucionalnega seznama več kot 3000 zunanjih tolmačev. Stalno je v stiku s sodnimi tajništvi in drugimi službami institucije. Posebno odgovornost za horizontalno načrtovanje Direktorata za tolmačenje in za uporabo zunanjih tolmačev nosi vodja oddelka, ki mu z namenom okrepitve ekipe za načrtovanje pomaga en administrator za polni delovni čas in pet tolmačev, imenovanih „rotatorji“, za skrajšani delovni čas. Oddelek deluje ob administrativni podpori petih vsestranskih strokovnih delavcev, ki so zadolženi predvsem za najemanje in sprejem tolmačev ter pripravo dokumentacije o obravnavi za zunanje tolmače.

3.2 Poklici v Generalnem direktoratu za večjezičnost

V skladu s členom 42 Poslovnika Sodišča „Sodišče ustanovi prevajalsko službo, ki jo sestavljajo strokovnjaki z ustrezno pravno izobrazbo in poglobljenim znanjem več uradnih jezikov Unije“. Zato organizira predvsem natečaje, v okviru katerih zaposli uradnike z ustreznimi sposobnostmi za opravljanje potrebnih nalog v procesih tolmačenja in pravnega prevajanja.

3.2.1 Pravniki lingvisti

Sodišče EU za potrebe pravnega prevajanja ves čas uporablja storitve pravnikov lingvistov, to so pravniki, ki so dokončali študij nacionalnega prava in imajo ob zaposlitvi dobro znanje vsaj dveh tujih jezikov in pravnih sistemov. Za prevajanje je nujno potrebno odlično znanje (splošnega in pravnega) ciljnega jezika, ki je načeloma njihov materni jezik. Poleg tega se od pravnika lingvista lahko zahteva, da pripravi dokument, ki bo nato preveden (na primer povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe), ali – na zahtevo sodnega tajništva – obvestilo za *Uradni list* ali pa – na zahtevo Direktorata za raziskave in dokumentacijo (DRD) – celo dokument, ki bo uporabljen za vodenje zadeve (obrazec za predhodno preučitev).

Medtem ko književno prevajanje zahteva „poustvarjanje“ in je tehnično prevajanje, čeprav ostaja v samem bistvu jezikovno, omejeno z zahtevami razmeroma ustaljenega in univerzalnega tehničnega jezika, je pravno prevajanje v primerjavi z njima „hibrid“: prenos mora biti izveden na dveh ravneh, jezikovni in tehnično-pravni. Stopnja jezikovne standardizacije se razlikuje glede na vrsto besedila (predlogi za sprejetje predhodne odločbe, sodbe, sklepni predlogi). Potreben je primerjalni pristop: v pravnem sistemu ciljnega jezika je treba najti naravni ustreznik, ali če tega ni, funkcionalni ustreznik pravnemu pojmu, uporabljenemu v izvirnem besedilu. To zahteva pogosto obsežne pravne raziskave, analizo in oceno zanesljivosti virov. Noben bralec besedila ni tako pozoren kot njegov prevajalec.

Temeljna značilnost pravnega prevajanja v primeru Sodišča EU je, da ti prevodi ustvarjajo pravice in obveznosti za vse državljane, in zato morajo biti ti prevodi vsebinsko brezhibni.

Besedilo ne pripada posameznemu udeležencu: kar Sodišče EU pove, pove enako v vseh jezikih. Pravnik lingvist torej nima svobode posamično obravnavanega avtorja, ampak, nasprotno, nosi odgovornost, da zagotovi zanesljivost skupinskega dela.

Prevajanje pomeni, da mora najti jezikovna in pravna ujemanja (primerjalno pravo), prenašati pravo Unije (po potrebi z njegovimi posebnimi koncepti) v njene različne jezike, pri tem pa najti ustrezno ravnovesje med ubeseditvami, ki izhajajo iz prava Unije, in ubeseditvami, ki izhajajo iz nacionalnega prava. Pravno prevajanje na Sodišču EU je „rekonstrukcija“ izvirnega besedila, ki se opira na zavezujoče formalne in vsebinske elemente (primarno pravo, sekundarna zakonodaja, reference, citati, ustaljena terminologija in referenčni sistemi različnega nacionalnega prava)⁶⁴.

Pri primerjavi lahko sodelujejo trije ločeni pravni sistemi: „izvorno“ nacionalno pravo, „ciljno“ nacionalno pravo in pravo Unije. Posamezen sistem pa je lahko izražen v več jezikih, kot se posamezen jezik lahko uporablja v več sistemih.

Pravniki lingvisti morajo prevajati predvsem:

- normativne akte (Statut Sodišča Evropske unije, poslovnika Sodišča in Splošnega sodišča);
- odločbe (sodbe, sklepe in mnenja);
- povzetke odločb (zdaj v novi obliki) in informacije o neobjavljenih odločbah;
- predloge za sprejetje predhodne odločbe, ki jih vložijo različni avtorji in v katerih se izražajo različni pravni sistemi;
- druge procesne listine iz zunanjega vira v zelo različnih jezikih, oblikah in slogih;
- sklepne predloge generalnih pravobranilcev;
- obvestila v UL;
- sporočila za medije, in sicer informativna besedila, sestavljena v preprostejšem slogu, ob upoštevanju pravne strogosti izvirnika;
- različne dokumente: dopise, internetne strani itd.

64| V zvezi s tem Gwénaél Glâtre meni, da se „sedanje Sodišče (Sodišče EU) [...] torej kaže kot odličen prevajalec med nacionalnimi pravi. Njegove prevajalske sposobnosti so temelj razlage evropskega prava“, *L'anti-Babel: la forme „Europe“ au défi de ses frontières linguistiques*, Blog du Club de Mediapart, 16. november 2017: <https://blogs.mediapart.fr/gwenael-glatre/blog/161117/l-anti-babel-la-forme-europe-au-defi-des-frontieres-linguistiques>.

Pravnik lingvist poleg pravnega prevajanja opravlja tudi druge naloge. Prva od teh nalog je revizija. Gre za preverjanje ujemanja med izvirnim besedilom in njegovim prevodom, ki ga je opravila tretja oseba, ki je prav tako pravnik lingvist ali zunanji sodelavec (celovitost, neobstoj pravno napačnih prevodov, upoštevanje pravil in pravilne rabe ciljnega jezika), ob upoštevanju treh ključnih besed: lojalnost (spoštovanje opravljenega dela), subsidiarnost (neposeganje brez objektivne utemeljitve), solidarnost (neodstopanje od dobrih praks oddelka). Pravnik lingvist, ki opravlja revizijo, predlaga izboljšave, hkrati pa po potrebi doda komentarje, na podlagi katerih je mogoče jasno razlikovati med popravki napak, posegi zaradi natančnosti in slogovnimi izboljšavami. Pomembno je, da se v vsakem oddelku pri reviziji sledi usklajenemu pristopu, za kar so potrebni formalizacija praks in redni sestanki, pa tudi izmenjava dobrih praks med oddelki. Pomembno je tudi, da postopek ne postane po nepotrebnem preobremenjen ali včasih kontraproduktiven: nadzor kakovosti, kar je revizija, mora biti osredotočen na občutljive in pomembne dokumente ter na prevode manj samostojnih pravnikov lingvistov, na primer tistih, ki so še v fazi uvajanja. Pravnik lingvist revizor je lahko tudi pozvan, da nadrejene obvesti o uspešnosti sodelavcev (ali zunanjih prevajalcev) za namene ocenjevanja in zlasti za ohranjanje enotne ravni kakovosti.

Druge naloge pravnika lingvista so predvsem:

- prispevati k splošni kakovosti dokumentov, tako da deluje skupaj z avtorji in sodelavci iz drugih prevajalskih oddelkov (medsebojna pomoč, navzkrižne lekture, odgovori na vprašanja o nacionalnem pravu itd.);
- pripraviti povzetke posebej dolgih predlogov za sprejetje predhodne odločbe⁶⁵ v skladu s skupnimi redakcijskimi načeli, s čimer se običajno zagotovi večja strukturiranost besedila. Ti povzetki se prevedejo in vročijo v vseh jezikih namesto izvirnega predloga, z izjemo prevoda v francoščino, ki mora biti za potrebe sodišča in strank, ki lahko vložijo pisna stališča, opravljen za celoten izvirni predlog za sprejetje predhodne odločbe;
- prispevati k pravni analizi zadev, tako da zagotavlja podporo drugim službam Sodišča EU (sodni tajništvi in DRD) s pripravo opomb, ki omogočajo lažje razumevanje in prevajanje;

65| Člen 98 Poslovnika Sodišča.

- delovati kot *referenčna oseba*, ki sodelavcem iz drugih prevajalskih oddelkov zagotavlja vsa koristna pojasnila v zvezi z zadevo, ki izvira iz njegove države članice;
- delovati kot „združevalec vprašanj“, ki zbira vprašanja sodelavcev iz drugih prevajalskih oddelkov v okviru prevajanja sklepnih predlogov ali sodb, ki nanje odgovori, če je mogoče, in ki organizirano stopi v stik s kabineto, ki je avtor besedila, če so potrebna pojasnila (*glej točko 2.3.2*);
- prispevati k pravnim in dokumentacijskim raziskavam in projektom, k razvoju terminologije, zlasti pravne, ter k usklajevanju tega pravnega raziskovanja;
- prispevati k usposabljanju sodelavcev ali zunanjih sodelavcev;
- prispevati k širjenju ugleda službe, tako da pripravlja predstavitve o jezikovni ureditvi, organizaciji in naravi dela pravnika lingvista v instituciji, na medinstitucionalni ravni in za nacionalno občinstvo, vključno s promocijskimi projekti zunaj Sodišča EU;
- biti kontaktna oseba med svojim prevajalskim oddelkom in horizontalnimi službami, ki delujejo na primer na področju informatike, terminologije, usposabljanja ali upravljanja zunanjega izvajanja;
- sodelovati pri zaposlovanju (natečajne komisije, skupine za izbor uslužbencev in zunanjih prevajalcev, popravljanje preizkusov).

Poklic pravnika lingvista se hitro razvija zaradi vse večjega in zahtevnejšega prispevka novih informacijskih orodij, zlasti orodij za nevronske prevajanje (*glej točko 4.3.3*).

3.2.2 Tolmači

Vsi tolmači na Sodišču EU so diplomirani konferenčni tolmači, sposobni tolmačiti iz nekaj uradnih jezikov Unije, vsaj iz dveh, vendar najpogosteje iz od treh do šestih. Tolmači se med celotno poklicno potjo učijo novih jezikov, da bi jih dodali svojemu jezikovnemu portfelju po opravljenem testu, imenovanem „test za dodatni jezik“. Večina tolmačev ni pravnikov, saj bi bilo iluzorno od vsakega tolmača zahtevati dvojno izobrazbo, vendar celotno službo za tolmačenje in vsakega posameznega tolmača močno zaznamujejo posebnosti delovnega okolja. Vsakdo se nazadnje specializira ter razvije zelo posebno nagnjenje in usposobljenost za pravno področje. Čeprav morajo tolmači na razglasitveni obravnavi prebrati izreke sodb in končne dele sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev, je njihova umetnost v vseh svojih razsežnostih najbolj zaželena na obravnavah, na katerih se predstavijo ustne navedbe. Tolmači, ki na obravnavah tolmačijo v kabinah, morajo namreč imeti v realnem času, običajno v svojem maternem jeziku, na voljo ustne navedbe zastopnikov strank in vprašanja članov sestave. Te navedbe imajo zelo pravno vsebino, sledijo različnim ritmom, so rezultat različne nadarjenosti govorca in zanje je značilna prav tako različno jasna dikcija. Zelo pogosto so zastopniki strank, katerih besede bodo tolmačene, odvetniki, ki so člani nacionalnih odvetniških zbornic ter ki se izražajo v skladu s pravno in jezikovno tradicijo svoje države članice in v razlogovanju, s katerim razlagajo pravo Unije, uporabljajo pravne koncepte svoje države članice. Pri simultanem tolmačenju se lahko združujejo različni izzivi: kako se hkrati osredotočiti na glas govorca, ustno navedbo v pisni obliki, ki jo tolmač v kabini prejme zadnjo minuto, rdečo nit argumentacije in projekcijo v sodni dvorani, če govorec poleg tega govori italijansko, medtem ko so njegovi diapozitivi v angleščini?

Tolmači tolmačijo 24 uradnih jezikov Sodišča EU na obravnavah obeh sodišč in na drugih dogodkih v instituciji, kot so protokolarni obiski, sestanki agentov držav članic, forumi nacionalnih sodnikov in slavnostne seje. Poleg tolmačenja v kabini je zahtevna tudi priprava, saj se tolmač med obravnavo opira na skrbno pripravo, ki jo pogosto začne več dni prej in ki zavzema precejšen del njegovega delovnega časa. Tolmač mora za uspešno tolmačenje imeti na voljo enak spis kot udeleženci obravnave, ta pa je pogosto obsežen, vsebuje več sto strani prilog, polnih pravnih pojmov, izrazov in trditev, ki jih mora usvojiti. Stalno usposabljanje in ohranjanje ravni jezikovnega znanja sta tudi bistvena elementa dela tolmačev. Te zavezuje najstrožja poklicna tajnost. Od ustanovitve Sodišča EU leta 1952 se je služba za tolmačenje zaradi vse večjih potreb institucije zelo razvila. Direktorat za tolmačenje ima zdaj okrog 70 stalnih tolmačev.

Vloga tolmačev v večjezičnem okolju, kakršno je Sodišče EU, je pomagati vsakemu govorniku, da svoje sporočilo drugim udeležencem obravnave posreduje jasno, naravno in tekoče.

Celotna večjezična jezikovna ureditev s 24 jeziki, potrjena v poslovnih Sodišča in Splošnega sodišča, se uporablja samo izjemoma. Oddelek za obravnave in vire sestavi ekipe, ki so narejene po meri vsake obravnave. Sestava ekip se spreminja glede na jezik postopka, jezike držav članic, ki intervenirajo, in jezikovne potrebe članov sestave. Za vsako obravnavo se določi posebna jezikovna ureditev, ki najpogosteje vključuje omejeno število dejavnih kabin glede na število jezikov, ki jih govorijo udeleženci.

Služba redno uporablja storitve zunanjih tolmačev. Najame jih s skupnega seznama tolmačev, ki so akreditirani pri institucijah Unije. Opravljanje njihovih storitev ureja konvencija, ki so jo sklenile institucije Evropske unije in Mednarodno združenje konferenčnih tolmačev (AIIC). Pogodba na Sodišču EU vključuje dan za pripravo, ki obvezno poteka v prostorih institucije. Zunanjim tolmačem pomagajo stalni tolmači, ki so razporejeni na isto obravnavo in vključeni v ekipo ter ki upoštevajo ista deontološka pravila: tajnost, zadržanost in kolegialnost.

Tudi poklic tolmača se hitro tehnološko razvija in zadnje spremembe so zadevale po eni strani udeležbo oseb, ki nastopajo na obravnavi, na daljavo, kar je bilo potrebno zaradi omejitev gibanja, ki so veljale med krizo zaradi pandemije covid-19, to pa se bo v določenem obsegu ohranilo tudi v prihodnje⁶⁶, in po drugi strani prenos nekaterih obravnav prek *webstreaminga*.

66 | Marc-André Gaudissart, „La Cour de justice de l'Union européenne face à la crise sanitaire“, *Revue des affaires européennes*, št. 1, 2020, str. 97–107. Članek je bil posodobljen leta 2021 in objavljen v delu Edouarda Dubouta in Fabricea Picoda, *Le Coronavirus et le droit de l'Union européenne*, Éditions Bruylant, 2021, str. 573–593). Ta članek je bil posodobljen in objavljen tudi v romunščini: „Funcționarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în timpul pandemiei Covid-19“, *EuRoQuod Revista Rețelei naționale de judecători-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene*, 2020.

3.2.3 Korektorji/jezikovni pregledovalci

Ohranjanje večjezičnosti je tudi ohranjanje kakovosti jezika. V instituciji za to skrbijo različni poklici, med katerimi so korektorji, imenovani tudi jezikovni pregledovalci. Med drugim zagotavljajo, da se upoštevajo jezikovni in tipografski dogovori, sledijo razvoju jezika, nadzirajo pravilno uporabo in, splošneje, ščitijo svoj materni jezik.

Preden se zadevna besedila, in sicer v glavnem sodbe, sklepi, sklepni predlogi generalnih pravobranilcev in povzetki odločb, razpošljejo ali objavijo, jih je treba popraviti, da v vseh točkah ustrezajo vnaprej določenim tipografskim pravilom in pravilom o oblikovanju dokumentov. To je naloga korektorjev.

Vendar se je ta poklic s časom razvil. Popolna informatizacija tokov je namreč sprva zahtevala vse bolj zapletene naloge oblikovanja dokumentov. Zaradi strukturiranja dokumentov, pripravljenih v Instituciji, in vzpostavitve prevajalskega okolja (ki zdaj temelji na urejevalniku Trados Studio), v katerem se po prevajanju ta struktura obnovi, se je ta njihova naloga omejila in zadeva samo nekatere dokumente, ki nimajo take strukture.

Poleg tega se je delo korektorja postopno razširilo. Medtem ko pregleduje besedilo, da bi izpopolnil tipografijo in celo obliko, se namreč zgodi, da najde dodatna mesta za izboljšave. Odkrije lahko, na primer, odlomke, ki so bili med prevajanjem pomotoma izpuščeni, predlaga elegantnejšo ali jasnejšo ubeseditev, popravi nekatere pravopisne ali slovnične napake, ob upoštevanju, da se jeziki razvijajo, ta razvoj pa mora korektor spremljati. Iz teh novih nalog je razvidno, zakaj se zdaj bolj govori o jezikovnih pregledovalcih kot o korektorjih.

Nazadnje, svetujejo sodelavcem, jih usposablajo, sodelujejo pri splošnem strateškem razmisleku in predlagajo načine za izboljšanje jezikovne kakovosti prevedenih dokumentov. Prispevajo tudi k razvoju internih in medinstitucionalnih redakcijskih pravil v jeziku svojega oddelka.

3.2.4 Upravni strokovni delavci in tajništva

Upravni strokovni delavec izvaja upravljaljske odločitve vodje prevajalskega oddelka. Tako lahko usklajuje naloge tajništva, organizira postopek zunanega izvajanja v sodelovanju z oddelkom za načrtovanje in zunanje prevajanje (zahteve za naročilnice in spremljanje računov), pripravlja preglednice o spremljanju in vodenju ter v nekaterih primerih deli prevajalske in revizijske naloge pravnikom lingvistom na podlagi meril, ki jih določi vodja oddelka.

S postopnim izginjanjem strojepisja, ki je bilo tradicionalno glavna naloga tajništva, člani tajništva zdaj skrbijo predvsem za vnašanje besedil, njihovo obdelavo pred dodelitvijo pravnikom lingvistom in pošiljanje uporabnikom v nadaljnjem informacijskem toku. Člani tajništva prejemajo zahteve za prevajanje in druge informacije prek informacijskega orodja za spremljanje tokov. Njihova naloga je tudi predobdelati veliko število dokumentov, to je najti vse elemente, ki se lahko že koristno vstavijo v osnutek prevoda brez posredovanja pravnika lingvista; lahko gre za kopiranje in lepljenje nekaterih odlomkov ali, kar je vedno pogostejše, dokončanje prevajalskih nosilcev v prevajalskem okolju (trenutno specializirano prevajalsko orodje Trados Studio) z dodajanjem referenčnih dokumentov ali terminoloških zbirk glede na značilnosti dokumenta, ki ga je treba prevesti.

Člani tajništva pomagajo tudi pri nalogah upravljanja zunanjih sodelavcev v podporo upravnim strokovnim delavcem zaradi povečanja števila zunanjih sodelavcev in števila strani, ki se oddajo v prevajanje zunanjim izvajalcem. Skrbijo za pripravo in kodiranje obrazcev za nadzor kakovosti zunanjih prevodov, zagotavljajo stike z zunanjimi sodelavci in pripravljajo korespondenco z njimi. Nekateri člani tajništva morajo biti tudi sposobni upravno spremljati zunanje prevajalce, pri čemer uporabljajo postopke, okvirne pogodbe in finančno uredbo.

Obdelava besedil pred dodelitvijo pravnikom lingvistom je pomemben dejavnik postopnega preoblikovanja vloge tajništva. Ta informacijska predobdelava, ki se zdaj izvaja s funkcijskim orodjem za prevajanje, zagotovljenim v prevajalskem urejevalniku Trados Studio, se uporablja za sodbe, sklepe, sklepne predloge, povzetke odločb, informacije o neobjavljenih odločbah in predloge za sprejetje predhodne odločbe. Druge dokumente je še vedno treba običajno obdelati.

Strokovni delavci, ki skrbijo za dokumentacijo za pravno prevajanje, zdaj torej pravnike lingviste v postopku prevajanja spremljajo drugače: zagotavljajo zlasti informacije o spremembah ter organizirajo načrtovanje in tok dokumentov.

Poleg tega se velik pomen pripisuje zahtevam za prevod. Tajništva morajo preveriti, ali so bili v dokument vključeni vsi elementi, ki jih je navedel vlagatelj zahteve, in ali dokument ustreza vsem zahtevam glede oblike in kakovosti.

Tajništvo GDV in tajništva horizontalnih oddelkov pa morajo podpirati vse te dejavnosti in opravljati različne operativne in administrativne naloge, pri čemer uporabljajo postopke, pravila in tehnike, ki so bili opredeljeni v generalnem direktoratu, in tako prispevajo k njegovemu splošnemu dobremu delovanju. Skrbijo za razširjanje informacij, stalno spremljanje napredka dela in komunikacijo z uporabniki njegovih storitev ter notranjimi in zunanjimi izvajalci generalnega direktorata.

3.2.5 Posebni poklici

GDV se lahko za pomoč osebju služb za prevajanje in tolmačenje pri njihovem delu opre na različne posebne poklice, ki obstajajo v horizontalnih ekipah ali oddelkih (*glej točko 3.1*). Ti strokovni delavci in administratorji so odgovorni med drugim za spremljanje zaposlenih, sprejem in usposabljanje osebja, nekatere naloge statistične analize in upravljanje upravnih spisov. Na bolj tehničnih področjih se služba opira na izvedence, kot so informatiki, specializirani za razvoj upravljavskih orodij in orodij za pomoč pri prevajanju, upravljavci, odgovorni za elektronsko predobdelavo dokumentov, ali celo upravljavci, ki delajo v okviru toka zahtev za prevod ter upravnih, pogodbenih in finančnih postopkov v zvezi z zunanjim izvajanjem.

GDV poleg tega uporablja storitve, ki jih opravljajo posebni poklici v Oddelku za projekte in terminološko usklajevanje. Terminologi in dokumentalisti, ki so večinoma pravniki in delajo v tem oddelku, pomagajo predvsem pri opredelitvi in urejanju terminoloških projektov, pri čemer sodelujejo s pravniki lingvisti. Sodelujejo pri pripravi in bogatitvi terminoloških vnosov ter nadzoru njihove kakovosti, da se posredujejo v terminološko podatkovno zbirko Unije, imenovano *IATE*⁶⁷. Pravnikom lingvistom zagotavljajo podporo pri njihovem delu, saj na zahtevo opravijo terminološke in dokumentacijske raziskave, ki jih Institucija potrebuje zlasti v okviru obdelave predlogov za sprejetje predhodne odločbe. Te osebe poleg tega zagotavljajo tudi vrsto usposabljanj v zvezi s terminologijo ter jezikovnimi in terminološkimi viri, tehnikami dokumentacijskih raziskav in orodji, ter v okviru primerjalne jezikovne analize usklajujejo zahteve, ki jih dobijo iz kabinetov. Nekateri bolj tehnični profili pod nadzorom vodje oddelka in v tesnem sodelovanju z GDV skrbijo za podporo pri notranji komunikaciji tega direktorata.

3.3 Zunanji sodelavci

GDV se za izpolnitev vseh svojih potreb po prevajanju in tolmačenju močno opira na zunanje osebje, ki vedno bolj sodeluje z notranjim osebjem, seveda v mejah tega, kar dovoljujejo pogodbe in predpisi o javnih naročilih, in glede na raven zaupnosti dokumentov.

67 | <https://iate.europa.eu/home>.

3.3.1 Pravniki lingvisti in prevajalci, ki so zunanji sodelavci

Predvsem v službi za pravno prevajanje je zunanje izvajanje del dobrega upravljanja, ker bi s tem, da bi bilo ves čas na voljo zadostno število uradnikov za zadovoljitev potreb v vseh konicah delovne obremenitve, zunaj obdobja preobremenitev del te delovne sile ne imel dovolj dela. Vseeno je treba priznati, da je to zadnje tveganje zdaj postalo precej teoretično, ker je delovna obremenitev direktorata taka, da zdaj nujno potrebuje prispevek zunanjih prevajalcev, da lahko opravi svoje bistvene naloge.

Za najemanje storitev zunanjih prevajalcev služba za pravno prevajanje uporablja javna naročila. Tako obstaja postopek javnega naročanja za vsak ciljni jezik. Nasprotno pa vsa javna naročila ne pokrivajo vseh možnih izvornih jezikov. Edino javno naročilo, ki zajema vse izvirne jezike, je naročilo za pravno prevajanje v francoščino, ker mora francoski oddelk prevajati procesne listine neposredno iz vsakega od uradnih jezikov, ne da bi se kdaj koli uporabil vmesni jezik (glej točko 3.6.2). Drugi prevajalski oddelki uporabijo javno naročilo za pomoč pri prevajanju v svoj jezik vsaj iz francoščine in petih vmesnih jezikov⁶⁸ ter po potrebi iz drugih jezikov, če se pokaže potreba po tem. Zlasti tako imenovani oddelki za vmesne jezike, to je tisti, ki pripravljajo prevode, iz katerih bodo drugi oddelki naredili svoje jezikovne različice, skrbijo, da pokrivajo tudi jezike, za katere se njihov jezik uporablja kot vmesni. Drugi oddelki, razen francoskega, še posebej želijo imeti na voljo dolg seznam pogodbenikov, ki lahko prevajajo iz francoščine, ker je večina dokumentov, ki jih je treba prevesti, sestavljenih v tem jeziku.

V okviru teh javnih naročil, potem ko delo opravijo komisija za odpiranje ponudb in skupine za ocenjevanje prijav za sodelovanje in ponudb, odredbodajalec na podlagi nadaljnjega prenosa pooblastil, v tem primeru vodja oddelka ali njegov namestnik, za vsak sklop (sklop ustreza jezikovni kombinaciji) določi seznam ponudnikov, ki jim je treba ponuditi okvirno pogodbo za dodelitev nalog prevajanja glede na vrstni red, ki ga imajo na dinamičnem seznamu pogodbenikov. Ta vrstni red se določi na podlagi razmerja med ceno (30 %) in kakovostjo (70 %).

68| Ti vmesni jeziki so nemščina, angleščina, španščina, italijanščina in poljščina.

Načeloma lahko zunanji sodelavci sodelujejo pri javnih naročilih samo, če imajo končano izobrazbo iz nacionalnega prava. Vendar je več jezikovnih oddelkov – ker je pri nekaterih naročilih težko zagotoviti zadostno število pravnikov, ki so sposobni prevajati iz želenih jezikov – to zahtevo omililo za sklope, za katere takih pravnikov ni dovolj, tako da zdaj sprejemajo druge izobrazbe poleg pravne in upoštevajo izkušnje s področja pravnega prevajanja, vendar še vedno dajejo prednost ponudnikom, ki so pravniki.

Za vsako zahtevo za prevod se izda naročilnica na podlagi obračuna strani, pri čemer se izključi količina, pridobljena z informacijskimi orodji za iskanje podobnih besedil v medinstitucionalnih prevajalskih spominih (*Euramis*). Kakovost vsakega opravljenega prevoda se preveri pred potrditvijo in plačilom računa, ki ga izda zunanji sodelavec. Kakovost prevoda mora biti odlična, sicer se naložijo pogodbene kazni v obliki znižanja zneska plačila ali celo odpovedi okvirne pogodbe.

Prispevek zunanjih sodelavcev je postal nujen. GDV od konca leta 2015 – da bi svoja sredstva v razmerah, ki jih zaznamujejo vse večja delovna obremenitev, proračunske omejitve in zahteva po spoštovanju rokov, uporabil kar najbolj učinkovito – izvaja velikopotezen projekt optimizacije prispevka zunanjega prevajanja, s katerim uresničuje pet glavnih ciljev:

- imeti za vsak ciljni jezik na voljo zadostno število zunanjih sodelavcev, da so pokriti vsi potrebni izvorni jeziki;
- pritegniti zunanje prevajalce s končano pravno izobrazbo, da se zmanjša uporaba storitev prevajalcev nepravnikov;
- pridobiti kakovostne prevode, ki jih je mogoče takoj uporabiti;
- izkoristiti dejstvo, da so pravniki, ki so zunanji sodelavci, v stiku s svojimi nacionalnimi pravnimi sistemi, da se zagotovi zelo visoka raven ustreznosti pravne terminologije;
- pogodbenikom približati delovne metode prevajalskih oddelkov, vključno z organizacijo rednih srečanj ter zagotavljanjem informacijskih, terminoloških in dokumentacijskih virov.

Da bi prevajalski oddelki pritegnili več zunanjih sodelavcev, člani vseh jezikovnih oddelkov redno odhajajo v države članice v okviru kombiniranih misij, katerih namen je obstoječim zunanjim sodelavcem ponuditi usposabljanja, predstavitve in pogovore, med katerimi odgovarjajo na njihova vprašanja, ter obiskati univerze in poklicna združenja, da bi ciljno javnost seznanili z možnostmi za poklicno sodelovanje kot zunanji sodelavci Sodišča EU, pa naj gre za glavno ali dopolnilno dejavnost. Tako so bile leta 2019 med številnimi drugimi organizirane misije oddelka za malteški jezik, na katerih so se njegovi člani srečali z več kot 500 šolarji, ki so jih spodbudili k učenju jezikov, ali misije oddelka za nizozemski jezik, po katerih so bili uvedeni tečaji pravnega prevajanja na univerzah v Nijmegnu (Nizozemska) in Gentu (Belgija). Promocijske in komunikacijske kampanje se izvajajo tudi v okviru javnih naročil s plakati, brošurami ali reklamnimi prilogami v specializiranem tisku in na internetu, medtem ko se informacije na spletni strani Sodišča EU redno posodablajo.

Ta prizadevanja so obrodila sadove, če jih ocenjujemo po progresivnem povečanju števila prijav za sodelovanje, ki so bile obravnavane v okviru postopkov javnih naročil za zunanje sodelavce.

Ker prevajalski oddelki proaktivno skrbijo za kakovost zunanjih prevodov, organizirajo številna srečanja z zunanjimi sodelavci, da bi jih seznanili z zahtevami GDV ter jim predstavili delovne metode, orodja, ki so jim na voljo, in razpoložljive vire na medinstitucionalni platformi za varne izmenjave. Ta srečanja so tudi priložnost za plodne pogovore, med katerimi lahko zunanji sodelavci povejo o težavah, ki jih imajo pri svojem delu, in dobijo konkretne odgovore jezikovnih oddelkov.

Konec leta 2022 je bilo sklenjenih 1425 okvirnih pogodb za pravno prevajanje, ki so pokrivalo 195 jezikovnih kombinacij. Vendar je še vedno potrebno dejavno iskanje sodelavcev. Nekaterih jezikovnih kombinacij, katerih pokritost je zelena, namreč na trgu ni bilo mogoče najti; pri drugih jezikovnih kombinacijah pa pokritost ostaja nezadostna. Oglaševanje v tisku in drugih medijih ne zadostuje, saj ne gre samo za pritegnitev virov, ki obstajajo na trgu, ampak je treba tudi prebuditi interes za poklic.

S projektom optimizacije prispevka zunanjega prevajanja je bilo mogoče postopno povečati delež zunanjega izvajanja na 42 % leta 2021, kar pomeni, da se ogromna večina manj zaupnih dokumentov zdaj oddaja v zunanje prevajanje (predlogi za sprejetje predhodne odločbe, procesne listine, sklepni predlogi generalnih pravobranilcev in po potrebi že razglašene sodbe), kar bistveno zmanjšuje obremenitev notranjih virov kljub nujnosti nadzora nad prevodi zunanjih prevajalcev zaradi pogodbenih zahtev in zagotavljanja kakovosti.

Služba za prevajanje si močno prizadeva optimizirati kakovost, zlasti tako, da z zunanjimi sodelavci deli dokumentacijske, terminološke in metodološke vire ter izvaja politiko didaktičnega in sistematičnega pošiljanja povratnih informacij. Vzporedno s tem je bila v GDV vzpostavljena mreža kakovosti, da bi se notranjim pravnikom lingvistom, ki so imenovani za svetovalce za kakovost v prevajalskih oddelkih, omogočilo, da delijo svoje izkušnje in ideje glede kakovosti prevodov, vključno z zunanjimi prevodi. Obravnavanih je bilo več tem, zlasti potreba po poenotenju praks in meril za nadzor kakovosti ali po boljšem strukturiranju ocen, ki se pošljejo zunanjim prevajalcem.

Tudi horizontalni oddelki si neutrudno prizadevajo, da bi zunanjim prevajalcem zagotovili referenčni material in podporo na medinstitucionalni platformi za varne izmenjave (terminološke zbirke, dokumentacija in vodniki na področjih terminologije in dokumentacijskih raziskav itd.). To pobudo spremlja metodološka in tehnična podpora, katere namen je olajšati pripravo dokumentacije za prevajanje in vanjo vključiti vse referenčne dokumente, ki bi zunanjemu sodelavcu omogočili kakovostno opravljanje dela.

Ob upoštevanju, da se je število strani, ki so jih prevedli zunanji sodelavci, med letoma 2015 in 2022 povečalo za skoraj 35 %, število naročilnic za več kot 61 % in število plačil za več kot 42 %, se je posledično povečala tudi količina dela upravljavcev v prevajalskih in horizontalnih oddelkih.

Vendar možnosti zunanjega prevajanja niso neomejene. Osnutki odločb, ki predstavljajo bistveni del delovne obremenitve službe za pravno prevajanje, so namreč strogo zaupni dokumenti, ki jih pred razglasitvijo ni mogoče poslati zunanjim sodelavcem. Po tem, ko so te odločbe podpisane ali razglašene, postanejo javni dokumenti. Vseeno je treba spomniti, da je cilj službe za pravno prevajanje zagotoviti čim več jezikovnih različic odločb za dan njihove razglasitve, kar torej izključuje zunanje prevajanje, razen če se služba temu cilju odpove.

3.3.2 Zunanji tolmači ali pomožni konferenčni tolmači

Direktorat za tolmačenje uporablja storitve tolmačev, akreditiranih pri institucijah Unije.

Zunanji tolmači, imenovani tudi pomožni konferenčni tolmači, so bistveni viri za dobro delovanje službe za tolmačenje in njeno sposobnost, da se stalno prilagaja posebnim jezikovnim zahtevam na obravnavah.

Najemanje pomožnih konferenčnih tolmačev je urejeno s konvencijo, ki so jo Evropski parlament, Evropska komisija in Sodišče EU sklenili z AIIC.

Za razporeditev tolmačev na obravnave in najemanje zunanjih tolmačev se uporablja posebna aplikacija, povezana s podatkovno zbirko, ki gostuje pri Komisiji ([Webcalendar](#)), uporabljajo pa jo Parlament, Komisija in Sodišče EU za upravljanje skupnega seznama pomožnih konferenčnih tolmačev, ki so uspešno opravili medinstitucionalni [akreditacijski test](#).

Leta 2022 je Direktorat za tolmačenje uporabil storitve 416 različnih zunanjih tolmačev za skupno 3396 pogodbenih dni, kar predstavlja povprečno 92 pogodbenih dni za teden sodne dejavnosti. Z najemanjem zunanjih tolmačev je mogoče tudi odkriti nadarjene osebe, ki bi lahko zamenjale stalne tolmače, hkrati pa se oblikuje stalno in omejeno jedro usposobljenih pomožnih konferenčnih tolmačev.

Kadar zunanji tolmači pridejo delat na Sodišče EU, jih sistematično sprejme in vodi sodelavec. Prejmejo popoln spis zadeve, h kateri so razporejeni, vključno z opombami ustnih navedb, ki so že na voljo dan pred obravnavo ali na jutro obravnave. Ob nedeljah in praznikih je za njihov sprejem zagotovljeno dežurstvo stalnih tolmačev. Ne glede na to, ali gre za delovnik ali praznik, imajo zunanji tolmači pred obravnavo vedno na voljo en dan za pripravo, da lahko preučijo spis zadeve. Ta čas za pripravo, ki ga Sodišče EU predvideva kot edina institucija, je absolutno nujen za zagotavljanje kakovosti tolmačenja na obravnavah, ki se pogosto nanašajo na pravno in tehnično zelo zapletena vprašanja.

Ta zavezanost za spremljanje zunanjih tolmačev seveda spominja na projekt optimizacije zunanjega prevajanja, s katerim ima številne skupne značilnosti. Službi za tolmačenje in prevajanje pri tem še vedno najdeta konkretne poti za sinergije, zlasti tako, da izvajata obiske, misije ter kampanje za iskanje izvajalcev in podporo znanju in spretnostim zunanjih sodelavcev.

3.4 Pomen kakovosti pravnih prevodov in tolmačenja na Sodišču EU

3.4.1 Kakovost pravnih prevodov

Bistveno je, da je prevod v jezik postopka visokokakovosten, saj mora biti obseg odločitve sodnikov popolnoma jasn za stranke in – v okviru predhodnega odločanja – za predložitveno sodišče. Kakovost prevoda mora omogočiti sprejetje odločbe, ki je tako jasna, kot bi jo sprejelo vrhovno sodišče države članice v popolnoma nacionalnih okoliščinah. Čeprav s tehničnega vidika odločba izhaja iz prevoda iz jezika posvetovanja, to je francoščine, gre namreč s pravnega vidika za jezik postopka, tako da mora biti odločba tako jasna in natančna, kot če bi bila sestavljena v tem jeziku.

Vendar se pomen kakovosti prevodov ne konča pri tem. Od sodb van Gend & Loos (*glej opombo 18*) in Costa⁶⁹ ima pravo Unije neposreden učinek na nacionalno pravo in prednost pred njim. Razen v primeru direktiv njegova uporaba ni odvisna od nacionalnih ukrepov za prenos. Pravo Unije se uporablja in razlaga v sodni praksi sodišč Sodišča EU. Iz tega sledi, da se najvišja raven kakovosti ne zahteva samo za različico v jeziku postopka, v katerem je Sodišče EU formalno odločilo o sporu, ampak tudi za vse druge jezike, v katere se odločba prevede, zlasti v zadevah predhodnega odločanja (učinek *erga omnes*). Odločba ali razlaga sodišča Unije bo namreč veljala za vse države članice na zakonodajni, izvršilni in sodni ravni. Nacionalna sodišča njene posledice prenesejo v svoje odločbe. Celo majhna pravna odstopanja lahko povzročijo, da se v državah članicah sprejema različna sodna praksa in da se tako posega v enotno uporabo prava Unije. To ima lahko zelo resne posledice za usklajeno delovanje notranjega trga, mednarodno trgovino, pravilno delovanje skupnega območja svobode, varnosti in pravice ter celo za temeljne pravice. Pri tem ne gre zanemariti morebitnega velikega upada ugleda Sodišča EU in Evropske unije v celoti. Nazadnje bi to odprlo vrata pravni negotovosti, ki bi na eni strani imela zgoraj navedene škodljive učinke in na drugi strani sprožila morebiti velik val predlogov za sprejetje predhodne odločbe za razjasnitev tega, kar bi moralo biti jasno že od začetka.

Sama koristnost prevajalskih služb je odvisna od kakovosti. Če pravni prevodi ne bi bili visokokakovostni, bi se uporabniki zadevnih jezikovnih različic tega precej hitro zavedali, ker bi težje dostopali do posredovanega bistva in bili včasih celo zavedeni.

69| Sodba z dne 15. julija 1964, 6/64, [EU:C:1964:66](#).

Povsem naravno bi se nazadnje vzporedno ali izključno oprli na jezikovno različico, v kateri je bil akt sestavljen, če bi vsaj malo obvladali ta jezik, tudi če bi bila izguba natančnega razumevanja v primerjavi s kakovostno različico v njihovem jeziku ogromna. Še huje je, da se v nekaterih primerih bralec sploh ne bi zavedal te izgube, ker dejansko ne bi imel možnosti za primerjavo.

Tako bi prevodi izgubili ves svoj smisel in bi vse druge jezike nadomestil en sam jezik: jezik za pripravo. Vendar ne glede na to, kateri bi bil ta jezik za pripravo (na Sodišču EU ima to vlogo francoščina, vendar je v večini evropskih in mednarodnih institucij to angleščina), govorcem drugih jezikov ne bi omogočal, da bi se z besedilom seznanili z enako lahkoto in natančnostjo, kot če bi bilo napisano v njihovem maternem jeziku. Enakost bi bila torej izgubljena in večjezičnost stvar preteklosti.

Kaj je torej kakovost? Kako jo opredeliti?

Rečemo lahko, da so bistveni dejavniki, ki prevod naredijo kakovosten, zvestoba izvirniku, celovitost, doslednost, jasnost, natančnost, tekoč slog in jezikovna točnost (pravopis, ločila, skladnja), jezikovni slog, prilagojen vrsti dokumenta, in spoštovanje rokov.

Zagotavljanje doslednosti se morda zdi očitna zahteva, vendar ima doslednost pri pravnem prevajanju več razsežnosti. Vključevati mora pravno doslednost (doslednost razlogovanja), notranjo doslednost (terminologija, ponovitve, reference itd.), zunanjo doslednost (diahrono (časovna doslednost) in sinhrono (doslednost glede na druge jezikovne različice)), terminološko doslednost (brez „izumljanja tople vode“), frazeološko doslednost (pravna frazeologija je dopolnitev terminologije) in formalno doslednost (upoštevanje standardov, ki jih sprejme oddelek)⁷⁰.

Čeprav se spoštovanje rokov lahko zdi nekaj, kar ni povezano s temeljno kakovostjo prevoda, je tudi bistveni vidik kakovosti storitve. Težko si je namreč predstavljati manj koristen prevod od tistega, ki ga v ključnem trenutku ni. Zaradi prepoznega prevoda procesne listine se lahko odloži celoten sodni postopek; prepozen prevod odločbe v jezik postopka preprosto onemogoči njeno sprejetje; zaradi prepoznega prevoda odločbe samo za objavo nekatere kategorije državljanov pozneje dobijo možnost, da se z novo sodno prakso seznanijo hkrati z drugimi jezikovnimi skupinami, kar briše enakost med temi skupinami.

70 | Thierry Lefèvre, Pierre Bové, „La Langue de la traduction dans le droit des traités internationaux et dans les juridictions internationales“, *Journal des Tribunaux*, št. 6540, 22. november 2013, str. 755–757.

Služba za prevajanje je zato že dolgo nazaj razvila tako imenovani „postopek za zagotavljanje kakovosti“, ki ga dejavno uporablja in ki ga stalno izboljšuje glede na zahteve in različne dogodke, ki lahko vplivajo na prevode (delovna obremenitev in proračunske omejitve, pa tudi razvoj spora in pristojnosti Sodišča EU, razvoj sodišč itd.). Ta postopek za zagotavljanje kakovosti temelji na ideji, da mora biti končna kakovost besedil zagotovljena čim bolj zgodaj, to je v fazah pred prevajanjem in ob prevajanju, po potrebi v sodelovanju z avtorji.

Vzpostavljenih je bilo več ukrepov za pomoč pravnikom lingvistom, da ti ohranijo kakovost prevodov, opravljenih v okviru predhodnega odločanja, zlasti prevodov iz vmesnega jezika.

Obdelava predlogov za sprejetje predhodne odločbe temelji predvsem na referenčni osebi. To je pravnik lingvist, ki je določen v oddelku jezika postopka in ki ima vso zahtevano (jezikovno in pravno) znanje in spretnosti, da pomaga sodelavcem (pravnikom lingvistom, zadolženim za prevod, in drugim) med celotno obdelavo dokumenta. Ta oseba na primer naredi posege, s katerimi se zmanjša količina besedila za prevod in s katerimi se prevajanje olajša (vstavitev komentarjev, v katerih so pojasnjeni zlasti izrazi, ki označujejo pojme nacionalnega prava, črtanja, ki jih spremljajo pojasnila, napotki in različne dodane besede itd.), ne da bi s tem izkrivila pomen ali smisel dokumenta. V vprašanja za predhodno odločanje se ne posega. Referenčna oseba mora pogosto sestaviti tudi povzetek, v katerem povzame bistvo vsebine predloga za sprejetje predhodne odločbe. Ta povzetek se nato prevede v vse jezike, razen francoščine, ker je predlog za sprejetje predhodne odločbe v jezik posvetovanja vedno preveden v celoti. Nazadnje, referenčna oseba opravlja tudi druge naloge, da bi olajšala obdelavo in prevajanje: opravi predhodno analizo besedila in pravnega okvira ter določi enake ali podobne odlomke, ki so bili prevedeni že v drugih zadevah.

Med prevajanjem ta referenčna oseba pomaga drugim pravnikom lingvistom, tako da odgovarja na njihova vprašanja v prostoru wiki, odprtem za ta namen, ali da jim zagotavlja vso potrebno pomoč za razumevanje terminologije ali nacionalnega prava. Nato prebere ta prevod v jeziku posvetovanja in po potrebi v vmesnem jeziku, da bi se preprečilo tveganje morebitnih napak ali netočnosti, ki imajo v teh dveh jezikih posebne posledice.

Tudi oddelek jezika posvetovanja in oddelki vmesnih jezikov nosijo posebno odgovornost, saj je kakovost njihovega prevoda odločilna za kakovost nadaljnjih prevodov. Oddelek jezika posvetovanja skrbi za terminološko doslednost spisa zadeve med celotnim postopkom in ob koncu pisnega dela.

Terminološka dela so pomemben del postopka za zagotavljanje kakovosti. Poleg tega prispevajo k racionalizaciji ter s tem dopolnjujejo in podaljšujejo varčevalne ukrepe, ki jih sprejmeta sodišči. Terminologija bo obravnavana v nadaljevanju v okviru prevajalskih strategij (*glej točko 4.1.3*).

3.4.2 Kakovost tolmačenja

Enaka zahteva po kakovosti se smiselno uporablja za tolmačenje, le da se tolmačenje izvaja v realnem času in torej ne omogoča naknadnega preverjanja ali popravljanja. Pravnik lingvist si lahko vzame čas, da avtorju naredi uslugo s tem, da pri prevajanju izboljša kakovost njegovega dela, hkrati pa vestno in stavek za stavkom upošteva njegovo utemeljevanje, tolmač pa deluje v trenutku.

Predvidevanje je torej ključni element kakovosti tolmačenja. V nasprotju s tem, kar bi si bilo mogoče misliti, se delo tolmača ne začne, ko sede za mikrofona in si nadene slušalke; osnovano je na skrbni pripravi, ki se pogosto začne več dni prej in ki zavzema precejšen del njegovega delovnega časa. Enako bistveno je tudi stalno usposabljanje: tolmač mora imeti trdno jezikovno in tematsko znanje, da lahko v realnem času analizira besede govornika in zvesto obnovi njihov pomen. Seveda ostaja odvisen od govornika, hitrosti njegovega govora in jasnosti njegovega razlogovanja, vendar je dobro poznavanje spisa, predmeta in jezika, ki ga tolmači, pogosto dovolj za omilitev teh težav.

V tem okviru se zamenjava tolmača brez priprave izkaže za izjemno težavno. Obravnava mora biti opravljena ne glede na okoliščine in dodeljeni tolmač mora priti pravočasno. To je okvirni pomen pojma „upoštevanje rokov“ v okviru takojšnosti.

Tako pri prevajanju kot pri tolmačenju je zaposlovanje ustreznih ljudi bistveni pogoj kakovosti.

3.5 Zaposlovanje in stalno usposabljanje

3.5.1 Natečaji za zaposlitev uradnikov

Zaposlovanje v GDV vedno poteka predvsem prek javnih natečajev, ki jih Evropski urad za izbor osebja (EPSO) organizira za vse poklice. Omeniti je treba novost v zvezi z natečaji za zaposlitev pravnikov lingvistov. Ti natečaji, ki so bili včasih sestavljeni iz prevajalskega in ustnega preizkusa, od leta 2020 na zahtevo GDV vključujejo nov preizkus, pri katerem kandidati opravijo nadzor kakovosti rezultata nevronskega prevoda besedila. Namen je vključiti novejšje tehnološke spremembe, ki močno zaznamujejo prevajalske poklice.

Podredno se lahko izvedejo notranji natečaji, kadar ni predviden javni natečaj.

3.5.2 Postopki izbire začasnih uslužbencev

Postopki izbire začasnega osebja so nujna dopolnitev natečajev, zlasti za zapolnitev predvidljivih in časovno omejenih potreb po nadomeščanju (materinski, očetovski in družinski dopust itd.). Nekatera medinstitucionalna orodja so dragocena pomoč pri izbiri začasnega osebja, na primer seznami CAST: na teh seznamih, ki jih upravlja EPSO, je mogoče najti kandidate, ki jih je mogoče hitro zaposliti kot pogodbene aličasne uslužbence na področjih pravnega prevajanja, korekture, jezikovnega pregledovanja in tajništva. V medinstitucionalni podatkovni zbirki „EU CV online“ so združene prijave, prejete v odgovor na stalno povabilo k oddaji prijave ali na poseben razpis za prijavo interesa, in spontane prijave. Sodišče EU je v tej zbirki objavilo dve stalni povabili k oddaji prijave za administratorje in strokovne delavce.

Posebej pri tolmačenju ostaja število kandidatov, ki uspejo na javnih natečajih za konferenčne tolmače, zaradi posebnosti poklica in redkosti takšnih skupnih natečajev praviloma zelo majhno. Tolmači se lahko zaposlijo tudi kot začasni uslužbenci na prostih delovnih mestih. Kandidati so izbrani izmed akreditiranih tolmačev na skupnem seznamu Komisije, Parlamenta in Sodišča EU.

3.5.3 Stalno usposabljanje strokovnjakov s področja večjezičnosti

Stalno poklicno usposabljanje je ključni element za, na eni strani, ohranjanje in, na drugi strani, širitev strokovnih znanj in spretnosti, ki so nujni za opravljanje posebnih nalog vsakega poklica s področja večjezičnosti, ne glede na to, ali gre za tehnična, jezikovna ali pravna znanja in spretnosti. GDV tako sledi svoji želji, ko poklicno usposabljanje določa kot temeljno načelo svoje politike za zagotavljanje zelo visoke ravni kakovosti svojih storitev prevajanja in tolmačenja, tako da se vsako leto velika večina zaposlenih udeleži enega ali več usposabljanj. Leta 2022 je več kot 900 oseb opravilo povprečno 6,5 dni usposabljanj.

Usposabljanje znotraj službe temelji večinoma na edinstvenem načelu deljenja znanja, kot kaže trud, ki ga sodelavci kot izvajalci ali kot udeleženci usposabljanja vložijo v različne dejavnosti usposabljanja, opisane v nadaljevanju.

Osebe službe za pravno prevajanje je že ob začetku dela povabljen, da opravi program usposabljanja, katerega glavni cilj je seznanitev z orodji in delovnim okoljem službe. Med posameznimi usposabljanji, ki sestavljajo ta program, ki lahko glede na poklic traja do 35 ur, novi sodelavci razvijejo predvsem svoje tehnično znanje ne samo z učenjem uporabe posebne programske opreme in aplikacij, ki jih je delno razvilo Sodišče EU samo, ampak tudi z usvajanjem tehnik dokumentacijskih, besedilnih in terminoloških raziskav v številnih razpoložljivih virih. Nove tolmače individualno in prilagojeno spremljajo izkušeni sodelavci, katerih naloga je, da novim tolmačem pomagajo pri usvajanju in obvladovanju delovnih metod in orodij. Vključitev novih tolmačev pogosto olajša dejstvo, da so nekateri med njimi že pridobili delovne izkušnje kot stažisti znotraj službe.

GDV želi s tem mehanizmom med drugim svojemu novemu osebju zagotoviti celovito znanje o delovanju Sodišča EU, tako da to osebje na primer povabi k odkrivanju vloge drugih služb Institucije v teku neke zadeve, od vložitve tožbe do razglasitve odločbe, strokovne delavce, ki niso pravniki, pa – posebej – k usposabljanju o pravu Unije o sporih.

Zunaj tega programa so za spremljanje razvoja tehničnega okolja službe vzpostavljeni pomembni mehanizma usposabljanja, kot velja za selitve informacijskih sistemov ali razvoj novih posebnih orodij za različne poklice.

Poudariti je treba, da vsa ta usposabljanja izvajajo izključno notranji izvajalci institucije, s čimer se zagotovi čim večja skladnost z okoljem in delovnimi pogoji na Sodišču EU.

Jezikovni dejavnik poklicev s področja večjezičnosti je treba vzdrževati in razvijati med celotno poklicno potjo, kar je omogočeno z medinstitucionalnimi jezikovnimi tečaji kot glavnim instrumentom, ki je na voljo tolmačem in oddelkom za pravno prevajanje, da ti ohranjajo in povečujejo število jezikov, ki jih pokrivajo. Zato predstavljajo zelo pomemben del truda, ki ga GDV vlaga v usposabljanja. Konkretno to na tem področju predstavlja skoraj 75 % vseh ur usposabljanja, ki se ga udeleži osebje službe.

Jezikovne tečaje izvajajo zasebne šole, ki se redno izbirajo na javnih razpisih. V skladu z možnostmi in glede na potrebe službe se lahko organizirajo v vseh uradnih jezikih Unije, čeprav je v praksi v službi za pravno prevajanje skoraj tri četrtine tečajev namenjenih učenju petih vmesnih jezikov (nemščine, angleščine, španščine, italijanščine in poljščine) ali francoščine (jezik posvetovanja).

Oblika tečajev se lahko razlikuje po vsebini, ki se opredeli glede na ciljni poklic (tolmač, pravnik lingvist ali drugo), po pogostosti ali celo po kraju izvajanja, saj je od določene ravni znanja možnost izvajanja tečaja v tujini del ponudbe jezikovnega usposabljanja.

Čeprav je udeležba na teh jezikovnih tečajih nujno sredstvo, ne more biti dovolj. Tako so bile za vsebinsko in konkretno dopolnitev teh tečajev v sami službi pripravljene druge vrste usposabljanja, za izvajanje katerih se uporabljajo znanje in spretnosti tolmačev in pravnikov lingvistov. Predvsem gre za tedenske vaje iz tolmačenja, ki so odlično orodje za izpopolnjevanje jezika, ali celo pravne delavnice, ki temeljijo na pojasnjevalnem branju pravnih besedil v enem od 24 uradnih jezikov Unije, najpogosteje izhajajoč iz na novo vloženega predloga za sprejetje predhodne odločbe, da se ob tej priložnosti podpre tudi postopek prevajanja, ki poteka, vključno z vidika kakovosti.

Te delavnice so nesporno mehanizem jezikovnega usposabljanja, vendar sodelavcem, ki se jih udeležijo, ponujajo tudi priložnost za obogatitev jezikovnega znanja, ki si ga služba prizadeva okrepiti z rednim izvajanjem predavanj in seminarjev o posebnem področju prava Unije ali nacionalnega prava, na katerem je potrebna poglobitev znanja sodelavcev, da bi ti lahko sledili spremembam na področju terminologije in še naprej zagotavljali visoko raven kakovosti prevodov in tolmačenja.

Vodenje teh seminarjev temelji kar najbolj na znanju in spretnostih, ki so na voljo znotraj Institucije: vodijo jih pravniki lingvisti, strokovni sodelavci ali sodniki na pripravištvu v kabinetu člana Sodišča ali Splošnega sodišča. Vendar je v nekaterih primerih morda treba zaprositi za pomoč zunanjega izvajalca, ki pogosto prihaja iz univerzitetnega okolja, zlasti če je predmet seminarja pomembna reforma nacionalnega prava.

Osebe se lahko poleg tega občasno udeleži pravnih usposabljanj, ki jih ponujajo druge institucije Unije ali zunanje organizacije, kot so, na primer, seminarji za tolmače, ki se vsako leto organizirajo v sodelovanju z evropskimi univerzami.

Poleg usposabljanj, ki spadajo neposredno na zgoraj navedena področja, ki so jedro poklicev s področja večjezičnosti, si člani službe prizadevajo izpopolniti svoje znanje v drugih veščinah, ki so pomembne za službo ali Institucijo, kot je razvoj vodstvenih sposobnosti, usposabljanja glede pisarniške avtomatizacije ali celo pridobivanje mehkih veščin oziroma *soft skills*, kot je vodenje projektov ali celo obvladovanje stresa.

3.6 Racionalizacija večjezičnosti

3.6.1 Jezik posvetovanja

Vprašanje komunikacije med člani Sodišča EU se postavlja vse od njegove ustanovitve leta 1952. Tolmačenja na sestankih članov v štiri takratne uradne jezike bi bilo sicer mogoče zagotoviti, pa tudi prevode vseh procesnih aktov v te jezike. Vendar je to predstavljalo dvojno težavo, in sicer na eni strani navzočnost tolmačev na posvetovanju, čeprav mora to v skladu s členom 35 Protokola št. 3 o statutu Sodišča Evropske unije ostati tajno, ter na drugi strani zelo veliko delovno obremenitev tolmačev in prevajalcev. Sodišče EU je zato odločilo, da bodo posvetovanja potekala v samo enem jeziku.

Ta odločitve še danes močno zaznamuje organizacijo Sodišča EU.

Ker člani Sodišča EU ustno in pisno komunicirajo v jeziku posvetovanja (zdaj je to francoščina), je povsem naravno, da so službe Sodišča v praksi posplošile uporabo tega jezika pri svojem delu⁷¹.

Uradniki, zaposleni na Sodišču EU, morajo torej znati jezik posvetovanja, in v redkih primerih, ko mora Sodišče zaposliti osebo, ki ob prihodu tega pogoja ne izpolnjuje, se mora ta oseba udeležiti intenzivnih tečajev, da bi njeno znanje doseglo zahtevano raven. Za prevajalske službe je pomen jezika posvetovanja še večji, in sicer tako zelo, da se zahteva visoka raven znanja, ki se ob zaposlitvi tolmačev in pravnikov lingvistov preveri⁷².

Vsi osnutki odločb Sodišča in Splošnega sodišča se namreč sestavijo v jeziku posvetovanja in prevedejo v druge zahtevane jezike. Te odločbe so bistveni del dokumentov, ki jih morajo prevajalski oddelki prevesti. Oddelek jezika posvetovanja seveda ne prevaja osnutkov odločb, ampak vse procesne akte, zlasti stališča ali vloge, ki jih stranke vložijo v okviru sodnih postopkov, da bi se člani sodišč lahko z njimi v celoti seznanili.

71 | Valeriu M. Ciucă, „Limba de lucru a Tribunalului Uniunii Europene – de la vernaculum, de la ‚limba casei‘, la vehiculum, la un limbaj cudestinație universală. Alocuțiune de deschidere a Conferinței internaționale Traducerile juridice in cadrul Uniunii Europene“, *Analele Stiintifice Ale Universitatii Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice*, zvezek 63, Supliment, 2017, str. 25.

72 | Včasih vseeno obstajajo izjeme, in sicer ko se doda nov jezik, če ni mogoče razumno pričakovati, da bo na voljo dovolj veliko število kandidatov, ki bi obvladali francoščino. To se je zgodilo pri javnih natečajih ob širitvah leta 2004 ali ob odpravi irskega odstopanja.

Ker sta število in obseg teh procesnih aktov večja od števila in obsega osnutkov odločb ter je zagotavljanje njihovega prevajanja v jezik posvetovanja pogoj za tekoč potek postopkov, ima ustrezni oddelek številnejše osebe kot drugi prevajalski oddelki.

Ob tem mora biti vsak tolmač, tudi če Direktorat za tolmačenje zagotavlja veliko različnih jezikovnih kombinacij, sposoben razumeti in tolmačiti izjave člana sestave, ki bi se včasih zaradi varčevanja pri tolmačenju izražal ne v maternem jeziku, ampak v jeziku posvetovanja. Poleg tega se vse obravnave tolmačijo v jezik posvetovanja, tako da se pokrivajo potrebe članov, ki ne bi bili deležni tolmačenja v svoj materni jezik.

3.6.2 Vmesni jeziki (prevod)

Zadnje širitve Unije (2004, 2007 in 2013) so bile povsem nov izziv za upravljanje večjezičnosti: s 24 uradnimi jeziki se je število jezikovnih kombinacij, potrebnih za zagotovitev sodnega dela, s 110 pred letom 2004⁷³ povečalo na 552 leta 2013.

Služba Sodišča EU za prevajanje celo pred letom 2004 ni več zmogla neposredno pokriti vseh jezikovnih kombinacij. Kljub vztrajnemu in stalnemu prizadevanju za usposabljanje precejšen del oddelkov ni bil več opremljen za obdelavo nekaterih zahtev. Delovna obremenitev, prenasršene zmogljivosti številnih pravnikov lingvistov, ki že prevajajo iz petih ali šestih jezikov, in majhna količina zahtev za prevajanje iz nekaterih zapletenih jezikov so bili dejavniki, ki so odvrčali od vlaganja v zelo dolgotrajno usposabljanje za vse ali zaradi katerih so bila ta vlaganja celo odsvetovana. Po pristopih leta 2004 je želja po ohranitvi sistema, v katerem so se z neposrednim prevajanjem pokrivala vse jezikovne kombinacije, postala iluzija.

Leta 2001 je služba napovedala vzpostavitev mešanega sistema neposrednega prevajanja oziroma prevajanja prek vmesnih jezikov, s čimer je prevzela odgovornost, da na podlagi tehničnih meril izbere jezike, ki bi se morali uporabljati kot vmesni jeziki.

Čeprav prevajalski oddelki še naprej dajejo prednost neposrednemu prevajanju vsakič, kadar imajo razpoložljive zmogljivosti, uporabljajo prevajanje prek vmesnega jezika, kadar je treba prevesti besedila, sestavljena v jeziku, ki ni niti vmesni jezik niti francoščina.

73| Irščina je bila v poslovnih priznana kot jezik postopka, preden je leta 2007 postala uradni jezik Unije.

V tem okviru je pomembno razlikovati med prevajanjem „prek veznega jezika“ in prevajanjem „prek vmesnega jezika“: v sistemu veznega jezika se prevod ne opravi več iz izvirnega jezika, ampak iz prvega razpoložljivega prevoda v jeziku, ki ga oseba, ki prevaja, pozna. Vmesni jezik pa je, nasprotno, vnaprej določeni jezik, v katerega se besedilo prevede iz prav tako vnaprej določene skupine jezikov, da se nato prevede v druge jezike. Vsak vmesni jezik torej pokriva omejeno število drugih jezikov. Ta zadnja rešitev ima pomembne prednosti.

Glede kakovosti prevodov:

- Pravnik lingvist, ki prevaja v vmesni jezik, se dobro zaveda svoje odgovornosti glede druge faze priprave prevodov v drugih oddelkih, kar ga spodbuja, da besedilo še posebej skrbno prevede in da zlasti sodeluje s pravnikom lingvistom, ki je referenčna oseba iz prevajalskega oddelka za jezik, iz katerega se prevaja v vmesni jezik.
- Prevod v vmesni jezik kritično preberejo pravniki lingvisti, ki nastopijo v drugi fazi, s čimer se dodaja še eno preverjanje doslednosti in povečuje ekipni duh med pravniki lingvisti, ki so odgovorni za isto besedilo.
- Ko je potrebna sprememba v prevodu v vmesni jezik, jo je enostavno prenesti v vse druge prevode.
- Ker mora vsak oddelek za jezik, ki ni vmesni jezik, zagotoviti prevod iz vmesnega jezika, če ne more pripraviti neposrednega prevoda iz izvirnika, je prevajanje prek veznega jezika na drugi ravni (iz prevoda prevoda v vmesni jezik) izključeno.

Sistem prevajanja prek vmesnega jezika se ne uporablja za vse listine, sestavljene v jeziku, ki ni vmesni jezik ali francoščina, ampak za tri kategorije dokumentov: sklepne predloge generalnih pravobranilcev v redkih primerih, v katerih generalni pravobranilec ne bi že pisal v vmesnem jeziku, predloge za sprejetje predhodne odločbe in procesne listine, vložene v jeziku, ki ni jezik postopka ali eden od vmesnih jezikov⁷⁴.

74| To se zgodi, kadar država članica vloži pisno stališče v postopku predhodnega odločanja ali intervenira v postopku direktne tožbe. Oddelek jezika postopka mora takrat pripraviti prevod. Edini drugi oddelek, ki mora prevesti take listine, je francoski oddelek. Da bi se izognili temu, da bi bilo treba besedilo prevesti v vmesni jezik samo za namene priprave različice v jeziku postopka, se torej kot „naravna“ vmesna različica uporabi francoska različica.

Glede organizacije:

- Med vsakim oddelkom vmesnega jezika in oddelki jezikov, iz katerih se prevaja v ta vmesni jezik, so vzpostavljene tesnejše vezi. To ni olajšalo samo začetka dela novih oddelkov, ki so lahko računali na podporo in izkušnje oddelkov vmesnega jezika, ampak tudi sodelovanje pravnikov lingvistov iz novih oddelkov s sodelavci, ki morajo začeti prevajati iz njihovega jezika.
- Realistični roki za prevajanje se lahko izračunajo na podlagi tega, ali je treba pred začetkom prevajanja v druge jezike počakati na prevod v vmesni jezik ali ne.

Ker je francoščina jezik posvetovanja, mora biti francoski oddelek sposoben zagotoviti neposredne prevode iz vseh uradnih jezikov Unije.

Služba za pravno prevajanje se je pri izbiri vmesnih jezikov oprla na ta merila:

- Glede števila vmesnih jezikov se je takrat menilo, da bi štirje vmesni jeziki (brez francoščine, ki je „naravni“ vmesni jezik) omogočili boljšo razporeditev usposabljanj za učenje novih jezikov in povečali možnost zaposlovanja pravnikov lingvistov v državah kandidatkah, saj bi bil nabor jezikov, ki bi se lahko predlagali za preizkuse, večji.
- Pri določitvi teh vmesnih jezikov so se upoštevali ti dejavniki:
 - raven znanja različnih jezikov v oddelkih, to je število pravnikov lingvistov, ki bi opravljali prevode iz različnih jezikov;
 - pogostost uporabe jezika kot jezika postopka;
 - jezik stalnih generalnih pravobranilcev, ker je bilo mogoče pričakovati, da bodo številni sklepni predlogi sestavljeni v teh jezikih, v nasprotju z jeziki, ki jih uporabljajo generalni pravobranilci na mestih, na katerih države članice rotirajo;
 - stabilnost različnih oddelkov (težave pri zaposlovanju, stopnja rotacije, raven obvladovanja delovne obremenitve).

Na podlagi teh meril so bile sprva izbrane nemščina, angleščina, španščina in italijanščina. Izkazalo se je namreč, da je znanje teh jezikov v oddelkih na splošno boljše in da strani, prejete v teh jezikih in francoščini, predstavljajo več kot 90 % skupnega števila strani, ki jih je treba prevesti.

Pri odločitvi o razdelitvi jezikov, iz katerih prevaja vsak oddelek vmesnega jezika, je bilo upoštevanih več dejavnikov:

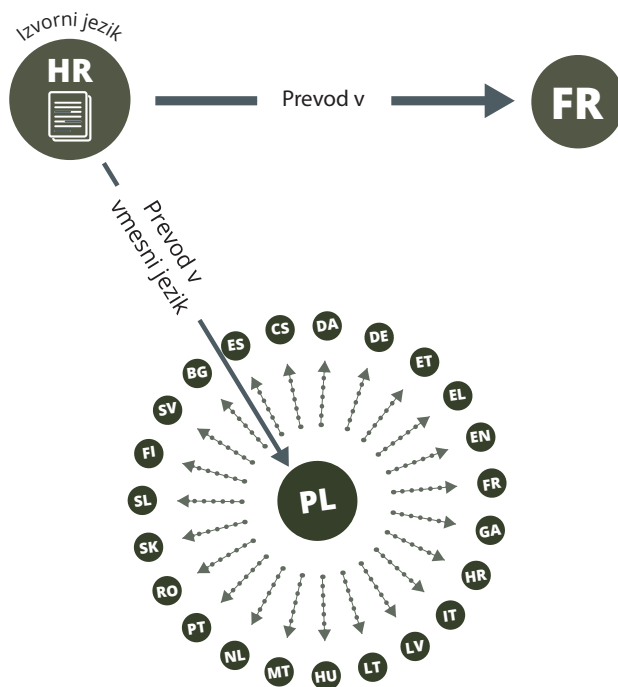
- pravična porazdelitev napora, ki se zahteva od vsakega oddelka vmesnega jezika;
- raven znanja, ki jo imajo različni oddelki vmesnih jezikov o novih jezikih ali jezikih, ki so jim blizu, ker je, na primer, znanje finščine pomembna prednost pri učenju estonščine ali ker je znanje češčine prednost pri učenju slovaščine;
- kulturni ali jezikovni odnosi med (starimi in novimi) državami članicami. Tako si je bilo zaradi obstoja slovenske manjšine v Italiji mogoče predstavljati, da bo mogoče najti zunanje sodelavce, ki bodo sposobni prevajati v italijanščino.

Ker so bili na eni strani po letu 2004 dodani novi uradni jeziki (bolgarščina, irščina, hrvaščina in romunščina) in je bilo na drugi strani z Lizbonsko pogodbo uvedeno šesto mesto stalnega generalnega pravobranilca za Poljsko, je bila sprejeta odločitev, da se od 1. oktobra 2019 kot peti vmesni jezik doda poljščina. Od tega dne poljski oddelek zagotavlja vmesne prevode iz češčine, hrvaščine in slovaščine. Prednosti sta dve:

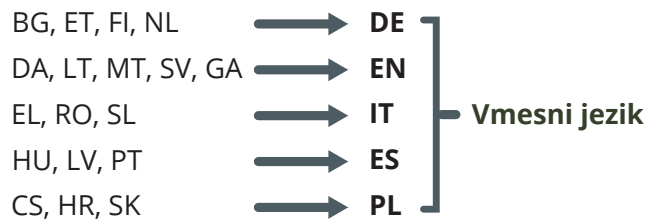
- poljski stalni generalni pravobranilec lahko, če želi, sklepne predloge sestavi v maternem jeziku, ne da bi to zahtevalo dodatne roke za prevajanje;
- vsak od drugih oddelkov vmesnih jezikov je tako razbremenjen odgovornosti za en jezik, iz katerega se prevaja v vmesni jezik (nemški oddelek je ostal brez poljščine, angleški brez češčine, italijanski brez slovaščine in španski brez hrvaščine).

Ta razvoj je seveda zahteval pomembna vlaganja v usposabljanje, saj se je moral poljski oddelek naučiti pokrivati jezike, iz katerih zdaj zagotavlja vmesne prevode, vsi drugi oddelki pa morajo znati poljsko. Temu so sledila jezikovna usposabljanja, vključno z jezikovnimi bivanji v tujini in organizacijo številnih delavnic za pravno razlago in seminarjev.

Prevajanje prek vmesnega jezika

Jeziki, iz katerih se prevaja v vmesni jezik

3.6.3 Vezni jezik in prvi aktivni jezik (tolmačenje)

Na obravnavi se končni del sklepnih predlogov, sestavljenih v jeziku, ki ga izbere generalni pravobranilec, predstavi v francoščini in jeziku postopka, medtem ko tolmači izrek sodb predstavijo samo v francoščini. V praksi gre bolj za „branje“ kot tolmačenje, ker dokumenti že obstajajo v zadevnih jezikovnih različicah.

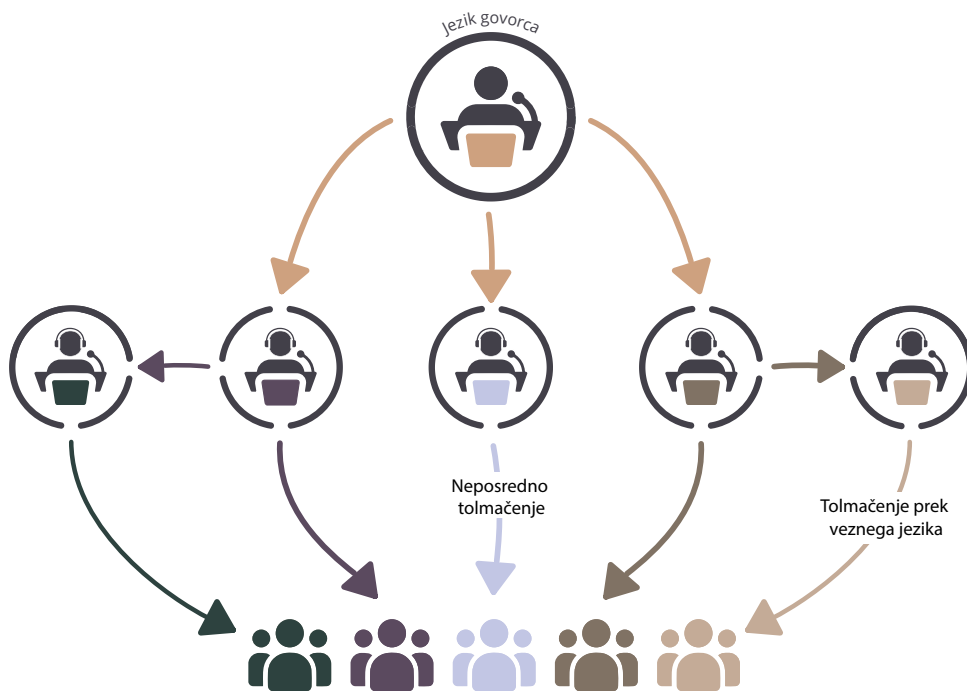
Nasprotno pa se ustne navedbe, kot je bilo navedeno zgoraj, tolmačijo v francoščino na vseh obravnavah, medtem ko se v druge jezike tolmačijo glede na potrebe. Na obravnavi se lahko izkaže, da je potrebno tolmačenje v kateri koli od 552 jezikovnih kombinacij. Ob 70 tolmačih in kljub podpori precejšnjega števila zunanjih tolmačev je želja neposredno pokrivati vsako od teh jezikovnih kombinacij iluzorna. Tako kot pri prevajanju je bila potrebna organizacija, da bi bilo tolmačenje vseeno vedno zagotovljeno, celo za najredkejše kombinacije. Uvedeni sta bili dve strategiji.

Prva je zaupati tolmačenje v ciljni jezik tolmaču, ki je v resnici govorec izvornega jezika. Načeloma vsak tolmač tolmači samo v svoj materni jezik. Vendar nekateri tolmači tako obvladajo drug jezik, da lahko tolmačijo v ta jezik kot aktivni jezik, kot da bi bil njihov materni jezik: na primer, češki tolmač tolmači iz češčine v angleščino. To se imenuje tolmačenje prek „prvega aktivnega jezika“.

Druga strategija je, da kabine delajo kot „vezni členi“. Tolmači iz nekaterih kabin morajo tako tolmačiti ne neposredno iz jezika govorca, ampak iz tolmačenja, ki ga opravi sodelavec iz druge jezikovne kabine, ki lahko tolmači neposredno v svoj jezik. Na primer, italijanski tolmač bi lahko tolmačil neposredno iz češčine, tako da bi druge kabine lahko poslušale tolmačenje v italijanščino, da bi nato tolmačile v svoj jezik.

Ti strategiji, in sicer tolmačenje prek „prvega aktivnega jezika“ in tolmačenje prek „veznega jezika“, se lahko kombinirata. Če se vrnemo k zgoraj navedenim primerom, si lahko predstavljamo češkega govorca, ki ga tolmači na eni strani rojak v angleščino kot svoj „prvi aktivni jezik“ in na drugi strani italijanski tolmač, medtem pa druge kabine delajo prek veznega jezika glede na svojo jezikovno pokritost in razpoložljivost, bodisi iz tolmačenja v italijanščino bodisi iz tolmačenja v angleščino kot „prvi aktivni jezik“. Tu seveda ni prostora za improvizacijo, saj je pred tem potrebna stroga organizacija, da se preudarno določijo razporeditve po kabinah in zagotovi, da vsak tolmač točno ve, kakšna bo njegova vloga, vključno s tem, v kolikšnem obsegu bodo druge kabine tolmačile iz tolmačenja, ki ga bo opravil.

Neposredno tolmačenje ali tolmačenje prek veznega jezika

Prilagodljivost tolmačenja za udeležence obravnave

V celovitem sistemu večjezičnega tolmačenja se lahko govorijo vsi uradni jeziki in tolmačenje je zagotovljeno v vse te jezike: gre torej za simetrični sistem, ki v primeru 24 uradnih jezikov predstavlja skupno 552 jezikovnih kombinacij. V praksi se redko zgodi, da je potrebna ta popolna jezikovna pokritost, razen v nekaterih postopkih, kot so mnenja v smislu člena 218(11) PDEU, ko je tolmačenje ponujeno v vse jezike.

V praksi pa služba za tolmačenje zagotavlja sistem „po naročilu“. Vsak član sodišča in vsaka stranka se izražata v jeziku po svoji izbiri in sta tolmačena v jezik vsakega drugega udeleženca obravnave. Ta sistem se lahko prilagaja glede na dejanske potrebe: nekateri udeleženci obravnave se želijo v nekaterih primerih izražati v svojem maternem jeziku, vendar se strinjajo s poslušanjem izvirnika ali tolmačenja v drugem jeziku; v drugih primerih privolijo, da se izražajo in poslušajo v tujem jeziku. V tem primeru gre za asimetrični sistem. Zaradi take prilagodljivosti se lahko število jezikov, ki jih je treba tolmačiti, zmanjša.

Tako na obravnavah člani sodišč ne zahtevajo vedno, da lahko spremljajo razpravo in se izražajo v svojem maternem jeziku, čeprav imajo pravico do tega in materialno možnost. Vsi sodniki in generalni pravobranilci znajo več jezikov, med drugim francoščino, in se po potrebi strinjajo z uporabo skupnih jezikov ali jezikov, ki jih razumejo drugi člani in udeleženci obravnave ali pa velik del teh. Služba za tolmačenje vsakega novega člana ob nastopu funkcije prosi, naj določi, katere jezike bi lahko uporabljal, na kakšne načine in v katerih okoliščinah bi se strinjal z njihovo uporabo. Nato oddelek za obravnave in vire pri službi za tolmačenje zelo premišljeno načrtuje vsako razporeditev tolmačev na obravnave.

Zgodi pa se, nasprotno, da nekatere stranke ali njihovi zastopniki želijo in izjemoma dobijo dovoljenje, da ustne navedbe podajo v jeziku, ki ni jezik postopka. Ta možnost se dopušča samo v postopkih predhodnega odločanja⁷⁵.

75 | Glej točke od 62 do 64 Praktičnih navodil za stranke v zvezi z zadevami, predloženimi Sodišču (UL 2020, LI 42, str. 1).

3.6.4 Varčevanje pri prevajanju

Dejavnosti prevajanja in tolmačenja predstavljajo visoke stroške (*glej poglavje 5*). Vendar teh stroškov sploh ni treba natančno oceniti, da bi bilo mogoče sprejeti ukrepe za razumno ureditev večjezičnosti, s katerimi bi se zajezila finančna teža, ki jo imajo v proračunu Unije.

Prvo razumno odločitev je Sodišče EU sprejelo, ko je leta 1952 izbralo jezik posvetovanja. S tem se je bilo mogoče izogniti temu, da se v vse uradne jezike prevajajo procesne listine, ki se, z glavno izjemo predlogov za sprejetje predhodne odločbe, ne vročijo državam članicam, ne objavijo in ne razširjajo drugače. Zaradi učinkovitosti te izbire ni treba zagotoviti tolmačenja na številnih sestankih sestav, s čimer je obenem povečana tajnost posvetovanja. V zameno za ta zelo velik prihranek⁷⁶ mora biti vsak član sodišča sposoben delati pisno in ustno v izbranem skupnem jeziku, imenovanem jezik posvetovanja.

Z dodajanjem novih jezikov se je ob rasti števila in zapletenosti zadev povečevalo tudi število prevajalskih strani. Institucija je začutila potrebo po zmanjšanju prevajalskega bremena in izkoristila priložnost za to, ne da bi posegla v pravice subjektov niti v bistvenem v večjezično razpoložljivost svoje sodne prakse.

Nekateri od teh varčevalnih ukrepov so se razvili iz pragmatičnih razlogov, na primer praksa službe za prevajanje, da nekaterih delov predložitvenih odločb ne prevede in jih nadomesti z navedbo „[...] *(ni prevedeno)*“ oziroma enakovredno navedbo, skupaj s kratko informacijo o naravi izpuščenega besedila, kot so nekateri preudarki, ki so vključeni v predložitveno odločbo, vendar se nanašajo na vprašanja dopustnosti po nacionalnem pravu in niso povezani s samim predlogom za sprejetje predhodne odločbe. To velja tudi za odločitev, da se obsežne priloge k vlogam ne prevajajo sistematično, ampak samo če in kolikor jih je še vedno treba prevesti kljub pripravi nevronskega prevoda in posvetovanju s pravnikom lingvistom, ki zna izvorni jezik. Odločitev za prevajanje prek vmesnega jezika (*glej točko 3.6.2*) v številnih jezikovnih kombinacijah prav tako omogoča varčevanje pri usposabljanju in pri številu uradnikov. Vendar so drugi prihranki rezultat formalnih odločitev institucije, ki so bile tudi plod zrelega premisleka.

76| Ta prihranek znaša približno 2.000.000 prevajalskih strani na leto.

Na primer, od leta 1994 velja odločitev, da se v *Zbirki odločb* ne objavljajo več poročila za obravnavo, kar pomeni, da se ta prevajajo samo v jezik postopka za namene vročitve strankam. V samih odločbah so namreč sobesedilo in trditve strank zadostno opisani, pri čemer njihova celotna objava v poročilih za obravnavo resnično ni nujna.

Ob podpori sodišč se od leta 2004 postopno izvajajo drugi pogumni varčevalni ukrepi. Potrebe Institucije po prevajanju je bilo mogoče omejevati in stabilizirati več let, ker je Sodišče EU sprejelo različne organizacijske ukrepe, ki na te potrebe neposredno vplivajo.

Najprej je leta 2004 za Sodišče in leta 2005 za Splošno sodišče uvedlo selektivno objavo sodne prakse. V *Zbirki odločb* je bilo treba od tedaj objaviti in torej prevesti v vse jezike samo tiste odločbe, katerih pravni obseg to v celoti upravičuje, ne pa vseh odločb sodišč brez izjeme. Ta praksa je bila leta 2011 razširjena in okrepljena hkrati z uvedbo možnosti, da se objavijo odlomki nekaterih odločb Splošnega sodišča. Sodišče zdaj ne objavlja odločb senatov treh ali petih sodnikov, ki odločajo o direktnih tožbah ali pritožbah, razen če so pred razglasitvijo teh odločb predstavljeni sklepni predlogi. Na Splošnem sodišču se sodbe velikega senata in senatov petih sodnikov objavijo v *Zbirki odločb*, razen če sestava odloči drugače. O objavi sodb senatov treh sodnikov v vsakem primeru posebej odloči sestava. Sodbe Splošnega sodišča, ki odloča v sestavi sodnika posameznika, in sklepi sodne narave se v *Zbirki odločb* ne objavijo, razen če se odloči drugače. Prihranki pri prevajanju zaradi selektivne objave odločb so leta 2021 presegli 494.000 strani, leta 2022 pa 375.000 strani.

Poslovnik Sodišča je bil leta 2004 spremenjen, da bi se omogočila priprava povzetkov posebej dolgih predlogov za sprejetje predhodne odločbe.⁷⁷ V povezavi z zgoraj navedeno prakso uporabe izpuščenih delov, označenih z [...] (*ni prevedeno*), je bilo leta 2022 s pripravo povzetkov mogoče prihraniti več kot 153.000 prevajalskih strani.

Leta 2011 so bili sprejeti zelo pomembni varčevalni ukrepi na področju prevajanja. Razširitev selektivne objave in objava odlomkov sta bili že omenjeni. Vendar se je Institucija obenem odločila omejiti dolžino sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev, saj si prizadeva njihovo povprečno dolžino skrajšati na 40 strani, razen v primerih, v katerih se ti sklepni predlogi predstavijo v okviru pritožbenega postopka.

77| Člen 98(1) Poslovnika Sodišča. V praksi si služba za prevajanje čim bolj prizadeva pripravljati povzetke za predloge za sprejetje predhodne odločbe, ki imajo 15 strani in več.

Ker se sklepni predlogi prevajajo v vse uradne jezike, je bilo s tem dodatnim ukrepom mogoče količino prevajanja bistveno zmanjšati.

Sodišče je poleg tega ob reformi Poslovnika leta 2012 nehalo pripravljati poročila za obravnavo, medtem ko se je Splošno sodišče odločilo skrajšati dolžino svojih poročil za obravnavo, tako da se je število prevajalskih strani leta 2022 zmanjšalo za več kot 10.000.

Sodišči sta v Praktičnih navodilih za stranke določili tudi načelne meje za dolžino vlog. Na primer, v pisnem delu postopka predhodnega odločanja so pisna stališča običajno omejena na 20 strani. V okviru intervencij v postopkih direktnih tožb in pritožbenih postopkih so intervencijske vloge bolj strnjene kot vloga stranke, v podporo kateri je vložena intervencijska vloga, in ne smejo biti daljše od 10 strani.⁷⁸ Splošno sodišče določa tudi najdaljše dolžine glede na vrsto vloge in zadevni postopek.⁷⁹

Postopoma so uvedeni drugi varčevalni ukrepi. Mehanizem predhodne dopustitve pritožb, ki je bil uveden leta 2019, je v letu 2022 omogočil izognitev obravnavi 39 pritožb. Čeprav se predlog za dopustitev pritožbe in sklep, s katerim se o njem odloči, prevedeta v francoščino oziroma v jezik postopka, je bil čisti prihranek zaradi neobstoja prevoda procesnih listin in odločb v primeru zavrženja pritožb ocenjen na 22.000 strani. Po drugi strani so kabinet predsednika Sodišča, sodno tajništvo Sodišča, DRD in GDV okrepili sodelovanje z namenom, da se čim hitreje zaznajo tisti predlogi za sprejetje predhodne odločbe, pri katerih bi se zadeve lahko hitro zaključile s sprejetjem obrazloženega sklepa v smislu člena 53(2) poslovnika (očitna nedopustnost) ali člena 99 (enako vprašanje ali vprašanje, glede katerega je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor), kar omogoča, da se navedeni predlog ne prevede v druge jezike, temveč le v francoščino. To okrepljeno sodelovanje prispeva k dobremu upravljanju in k obvladovanju delovne obremenitve GDV, čeprav je ustvarjeni prihranek težko oceniti.

78 | Praktična navodila za stranke v zvezi z zadevami, predloženimi Sodišču (UL 2020, L 42, str. 1).

79 | Točka 105 Praktičnih določb za izvajanje Poslovnika Splošnega sodišča z dne 20. maja 2015 (UL 2015, L 152, str. 1), kakor so bile spremenjene 13. julija 2016 (UL 2016, L 217, str. 78) in 17. oktobra 2018 (UL 2018, L 294, str. 23, popravek v UL 2018, L 296, str. 40).

Zaradi celovitosti je treba omeniti še pomembne prihranke, ki so rezultat izvajanja sodobnih in učinkovitih delovnih metod (*glej točko 4.3*), kot so usposabljanje in terminologija, ki pravniku lingvistu omogočata, da hitreje pride do pravih sklepov, zunanje izvajanje, ki pogosto zagotavlja prevode po ugodni ceni, tudi če jih je treba še revidirati, ali informatika, zlasti orodja za pomoč pri prevajanju, ki spodbujajo znaten časovni prihranek.

Ti ukrepi, ki sta jih sodišči sprejeli v težavnih proračunskih razmerah, ko so se notranja sredstva za prevajalske storitve in zlasti za službe za prevajanje krčila,⁸⁰ so nujni za uresničevanje treh glavnih ciljev direktorátov za pravno prevajanje: spremljati postopke, ne da bi se ti podaljševali, zagotavljati hitro razširjanje in objavo sodne prakse ter ohranjati visoko raven storitev.

3.6.5 Vpliv večjezičnosti na trajanje postopkov

Včasih slišimo, da prevajalski proces močno vpliva na trajanje postopkov pred Sodiščem in Splošnim sodiščem. Ali je to resnica? Taka trditev se zdi na prvi pogled verjetna, saj se zdi izziv zagotavljanja razpoložljivosti vseh jezikovnih različic, zahtevanih za postopek, resnično velik. Vendar ne vzdrži analize. Za izračun, za koliko se postopki podaljšajo samo zaradi prevajalskega procesa, je treba najprej odšteti čas, namenjen vsem nujnim fazam postopka, ki potekajo vzporedno s prevajalskim procesom.

Pisni del postopka

Ko se začetni procesni akt vloži pri enem od obeh sodišč v okviru direktne tožbe ali pritožbe, se postopek prevajanja začne. Tožba ali pritožba se strankam vroči hkrati s posredovanjem službi za prevajanje, saj z njeno vročitvijo začne teči procesni rok za vložitev odgovora na tožbo oziroma pritožbo; nato se po potrebi uporabijo novi roki za vložitev morebitnih replik ali duplik. Ves ta čas prevajalski proces dobro napreduje.

80| Med letoma 2012 in 2021 je služba za prevajanje izgubila 69 proračunskih postavk, služba za tolmačenje pa štiri, in to brez upoštevanja postavk hrvaškega in irskega prevajalskega oddelka, katerih jezik je bilo treba na novo pokriti. Vendar se delovna obremenitev, ki je institucija ne obvladuje, stalno povečuje.

Učinek prevajanja procesnih listin na procesni čas je torej pri direktnih tožbah in pritožbah omejen na čas, ki preteče od vložitve zadnje vloge, s katero se konča pisni del postopka, in zagotovitvijo francoskega prevoda, saj ima od tega trenutka sodnik poročevalec na voljo popoln spis, ki mu omogoča delo, pri čemer ima celovit pregled nad pisnimi trditvami strank. Nekateri bodo upravičeno trdili, da se zadeva lahko obravnava, še preden je zadnja vloga na voljo v jeziku posvetovanja⁸¹, vendar ne v najboljših pogojih.

Enako velja za postopke predhodnega odločanja, vendar s to razliko, da mora biti predlog za sprejetje predhodne odločbe vročen ne samo strankam, ampak tudi državam članicam, in to v njihovem jeziku (običajen rok za prevajanje je 20 delovnih dni), saj roki za vložitev pisnih stališč seveda tečejo šele od datuma te vročitve. Ta čas se samo v postopkih predhodnega odločanja prišteje času za prevod zadnje vloge.

Ustni del postopka

Temu času upravljanja večjezičnosti pri pisnem delu se prišteje:

- Za Splošno sodišče čas, v katerem se v jezik postopka prevede poročilo za obravnavo, sestavljeno v jeziku posvetovanja (Sodišče ne pripravlja poročil za obravnavo). Pri tem se je treba zavedati, da čas prevajanja poročila za obravnavo ne bo edini dejavnik pri določitvi datuma obravnave, saj je treba upoštevati ne samo razumen rok za pripravo, ki ga imajo stranke po vročitvi poročila, ampak tudi, na primer, razpoložljivost sodnih dvoran in želeno konfiguracijo tolmačenja. Do zdaj je bilo tolmačenje za obravnave, za katere je bil določen datum, vedno mogoče zagotoviti, pa čeprav je bilo treba uporabiti storitve zunanjih izvajalcev in nobena obravnava ni bila še nikoli odložena zaradi tolmačenja.
- Za zadeve Sodišča, v katerih se predstavijo sklepni predlogi, čas za prevajanje sklepnih predlogov generalnih pravobranilcev v jezik posvetovanja, če niso že sestavljeni v tem jeziku.

Ker je na obravnava kot takih tolmačenje simultano, seveda nima nobenega vpliva na trajanje postopka.

81 | Predčasna zagotovitev nevronskega samodejnega prevoda naj bi že omogočila boljšo presojo zapletenosti zadeve in začetek nekaterih raziskav, celo sprejetje ukrepov procesnega vodstva, kot je odločitev o omejitvi na eno samo izmenjavo vlog.

Faza posvetovanja

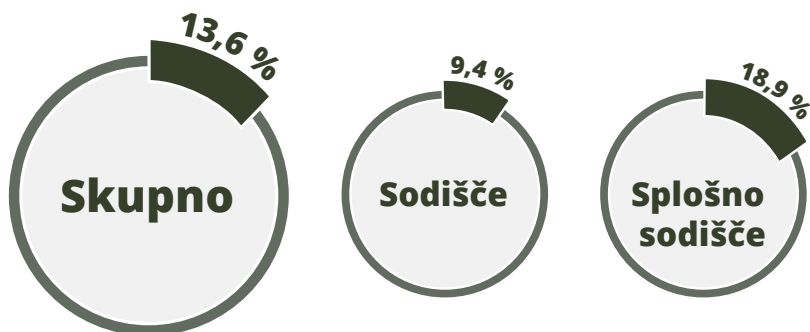
Nazadnje je treba upoštevati čas prevajanja same odločbe v jezik postopka. Vendar se prevajanje začne še pred končanjem osnutka odločbe, sestavljenega v francoščini: osnutke sodb pred Sodiščem in Splošnim sodiščem v različnem obsegu obdela enota pregledovalcev sodb, ki zagotovijo, da na eni strani osnutek lektorirajo francosko govoreči pravniki, ki si prizadevajo izboljšati (in standardizirati) jezikovno in pravno izražanje v osnutku, ter da se na drugi strani opravi korektura teh osnutkov odločb. Čas, ki preteče izključno zaradi prevajalskega procesa, mora seveda biti odštet od časa za dokončanje „izvirne“ različice. Včasih se celo zgodi, da so ti postopki končani, potem ko bi prevod že lahko bil zagotovljen, kar pomeni mehanski odlog roka za prevajanje.

Natančna analiza, ki sta jo sami sodni tajništvi opravili v zvezi z vsemi nalogami in postopki, ki se izvedejo za namene razglasitve sodbe ali podpis sklepa, je pokazala, da je za leto 2022 sam prevajalski proces predstavljal 13,6 % celotnega trajanja postopkov⁸².

To je torej dejanski časovni vpliv večjezičnosti postopkov, ki potekajo pred obema sodiščema Unije. Precej daleč smo od nekaterih – manj na podatkih temelječih – števil, ki se objavljajo v tisku ali o katerih govorijo politični odločevalci.

82 | 9,4 % na Sodišču. Na Splošnem sodišču se je ta številka povišala s 14,1 % v letu 2021 na 18,9 % v letu 2022, ker je bilo več zadev rešenih brez obravnave, s tem pa se je skrajšalo celotno trajanje postopkov.

**Delež, ki je pri trajanju postopkov
namenjen prevajanju**

4. Prevajanje in tolmačenje: strategije, metode in orodja

Pravniki lingvisti tako kot tolmači še naprej v bistvu opravljajo enake storitve, kot so jih vedno: pravno prevajanje in tolmačenje. Seveda zdaj opravljajo še številne druge naloge, vse od priprave povzetkov predlogov za sprejetje predhodne odločbe do usposabljanja in predstavljanja službe. Vendar jedro njihove dejavnosti ostaja enako.

Da bi pravniki lingvisti in tolmači te osrednje naloge opravljali na zelo visoki ravni kakovosti, uporabljajo posebne metode in strategije, pri čemer gre za razumno – hkrati individualno in kolektivno – obvladovanje izzivov večjezičnosti na Sodišču.

Poleg tega si vse bolj pomagajo z informacijskimi orodji, ki jih morajo obvladati, da lahko prispevek teh orodij vključijo v svoje delo brez izgube kakovosti, zlasti kar zadeva natančnost in zanesljivost.

4.1 Pravno prevajanje

Pravnik lingvist je v osrčju prevajalske dejavnosti. Opravlja zapleteno tehnično nalogo, za katero veljajo zavezujoči roki, vendar nanjo vplivajo tudi pogosti nepredvideni dogodki. Njegova dejavnost predstavlja člen v častni proizvodni verigi, ki je plod kolektivnega in individualnega upravljanja prevajalskih nalog ter ki mu pomaga pri spopadanju s tem vsakodnevnim izzivom: povezati zelo visoko raven kakovosti in učinkovitosti ob spoštovanju rokov.

Vsaka prevajalska naloga v resnici odraža celo koreografijo učinkovitosti, ki izhaja iz predhodne organizacijske in tehnične priprave, ki jo opravijo horizontalni oddelki in vodstveni kadri.

Ta organizacijska priprava je podobna taktiki, ki na ravni zadevnega prevajalskega oddelka zahteva vestno upravljanje glede na zmogljivosti in potrebe, pri katerem so potrebne vodstvene odločitve, ki so same del strategije upravljanja virov in kakovosti, sprejete na ravni generalnega direktorata.

Tako vodja vsakega prevajalskega oddelka ali njegov namestnik pred dodelitvijo prevoda pravniku lingvistu sprejme odločitve na podlagi razpoložljivih informacij, ki jih dobi iz sodnih tajništev in kabinetov članov, kot jih uredijo horizontalni oddelki in zlasti služba za centralno načrtovanje (oddelek za načrtovanje in zunanje prevajanje), ki zakodira vse te elemente v podatkovno zbirko za spremljanje prevodov.

Prvič, ob prihodu dokumenta se postavi vprašanje roka za njegov prevod. Dokumenti, za katere velja zavezujoč rok, so nemudoma dodeljeni pravniku lingvistu ali, če niso zaupni, zunanjemu prevajalcu. Včasih nekaterih besedil ni mogoče takoj dodeliti zaradi omejenih zmogljivosti na splošno ali za zadevni izvorni jezik. Ta besedila se nato uvrstijo na čakalni seznam in so obdelana takoj, ko je to mogoče. Izbira besedil, ki morajo v takih okoliščinah počakati, je odvisna od njihove sorazmerne pomembnosti. Na primer, sodbe in sklepni predlogi v zadevah, v katerih je jezik postopka jezik zadevnega prevajalskega oddelka, bodo vedno obravnavani prednostno. Nato sledijo zadeve, dodeljene večjim sestavam, najprej velikemu senatu Sodišča, in zadeve, ki imajo poseben pomen za državo članico zadevnega jezika, kar je, na primer, razvidno iz intervencije ali vložitve stališča oziroma preprosto iz poročanja o zadevi v nacionalnih medijih.

Hkrati se postavlja še eno vprašanje: to je vprašanje prevajalskih virov, ki jih je treba dodeliti dokumentu. To se najprej nanaša na izbiro osebe, ki bo prevajala: pravnik lingvist z bogatimi izkušnjami, pravnik lingvist ali zunanji prevajalec, specializiran za neko področje, pravnik lingvist v fazi učenja itd. Vsak oddelek seveda spodbuja avtonomijo pravnikov lingvistov in zunanjih prevajalcev. Vendar je nadzor kakovosti pogosto potreben za najpomembnejše, najtežje ali najboljčutljivejše dokumente, zlasti kadar je jezik postopka v obravnavani zadevi jezik prevajalskega oddelka. Ta nadzor se najpogosteje izvede v obliki revizije ali pravne lekture, ki jo opravi sodelavec ali celo sam vodja oddelka, ki ohranja splošno raven kakovosti vsakega pravnika lingvista in celotnega oddelka. Vodja oddelka seveda ne more prebrati vsega: najprej je vodstveni delavec, vendar vodstveni delavec, ki je odgovoren za splošno kakovost in oceno vsakega sodelavca.

Drugič, na ravni pravnika lingvista, arhitekta osrednje faze procesa, ki mu je dodeljena naloga prevajanja, se s strategijo ureja organizacija njegovega osebnega dela glede na zahteve in njegovo delovno zmogljivost. Vsak pravnik lingvist namreč upravlja portfelj prevodov in pri tem skrbi za spoštovanje vseh rokov, kljub nepredvidenim dogodkom. Posamezne prednostne naloge je treba stalno prilagajati glede na težavnost vsakega besedila, njegov jezik, dolžino, čas, dodeljen za nalogo, in roke. Poleg tega se v portfelj pravnika lingvista lahko kadar koli dodajo nova besedila, ki jih mora ta torej vključiti v svoje individualno upravljanje. Čeprav kolektivno upravljanje na ravni oddelka omogoča razmeroma uravnoteženo dodeljevanje dolgih besedil (sklepni predlogi, sodbe, stališča itd.) pravnikom lingvistom, jih ne more zavarovati pred nepredvidenimi dogodki, ki zahtevajo take prilagoditve.

Glavni razlogi za prilagoditev individualnega upravljanja pravnikov lingvistov so:

- predlogi za sprejetje predhodne odločbe, ki jih je treba predhodno obdelati, povzeti ali prevesti iz drugega jezika. Ob teh predlogih je včasih vložen še predlog za obravnavanje po hitrem postopku ali predlog za uporabo nujnega postopka predhodnega odločanja;
- nujne zadeve različnih zvrsti: sklepi, vprašanja strankam in odgovori, administrativni nujni ukrepi itd.;
- spremembe, ki jih avtor vnese v besedila, medtem ko se ta že prevajajo. Te spremembe so običajne in predvsem posledica vprašanj ali pripomb pravnikov lingvistov, vendar njihovo število in obseg včasih zahtevata večje in pogosto nujne prilagoditve;
- odkritje med prevajanjem, da je besedilo precej bolj zapleteno, kot je bilo predvideno;
- bolezen ali nenadna nerazpoložljivost sodelavca, od katerega je treba torej prevzeti nekatere naloge;
- negotovosti v zvezi z obsegom nalog, ki so bile sicer predvidene. Zgodi se, da ima sodba precej več strani, kot je bilo napovedano, ali da mora biti razglašena hkrati z drugo sodbo, za katero sprva ni bil določen isti rok in ki nenadoma postane nujna. Zgodi se tudi, na primer, da mora služba za prevajanje čim bolj spoštovati isti rok za vse odgovore na vprašanja, postavljena v neki zadevi, ne glede na jezik teh odgovorov in celo če nihče še ne ve, koliko bo teh odgovorov in kako dolgi bodo.

Določen pritok nepredvidenih nalog je povsem običajen in izhaja iz učinkovitega in odzivnega upravljanja na ravni institucije. Vendar se ta zaveda tudi, da je treba te nepredvidene naloge čim bolj preprečiti, ker močno ovirajo storilnost pravnikov lingvistov. Zaradi njih morajo opustiti prevod, ki ga delajo, in zapreti vsa delovna okna, da prevzamejo nujno besedilo. Pravnik lingvist se lahko šele po tem, ko je opravil nujno delo, znova vrne k prekinjenemu prevodu in vsem dokumentacijskim datotekam, se znova seznani z njimi in se znova zbere. Zaradi nujnih prevodov je treba včasih celo preložiti celo vrsto manj nujnih rokov v korist nujnih listin, zlasti v francoskem oddelku, ki je posebej izpostavljen nujnim zadevam.

4.1.1 Pravnik lingvist in njegov prevod

Preden se pravnik lingvist loti prevajanja v pravem pomenu besede, mora opredeliti in si priskrbeti vse ustrezne referenčne dokumente. Pravno prevajanje zlasti na Sodišču EU namreč ni prosto prevajanje: predpise, sodno prakso ali procesne listine, ki se navajajo neposredno ali posredno, je treba skrbno citirati. Enako velja za uporabljeno terminologijo: pri izbiri terminologije je treba hkrati spoštovati izvirno besedilo in prejšnje prevode uporabljenih izrazov, pa tudi črpati iz podatkovnih in terminoloških zbirk, ki so jih leta ustvarjale generacije prevajalcev in pravnikov lingvistov.

Referenčni dokumenti so predvsem:

- procesne listine, vložene v isti zadevi ali v združeni oziroma povezani zadevi;
- predpisi prava Unije, ki se v zadevi citirajo ali so drugače upoštevni;
- sodna praksa Sodišča in Splošnega sodišča, ki se citira v zadevi ali je drugače upoštevna;
- morebitni upoštevni nacionalni zakoni in drugi predpisi ter morebitna upoštevna nacionalna sodna praksa (ti akti obstajajo v nacionalnem jeziku, včasih pa tudi v drugih jezikih);
- morebitne upoštevne mednarodne konvencije;
- upoštevna terminologija.

Ko ima pravnik lingvist pripravljeno referenčno dokumentacijo, jo lahko uporabi. Preučiti mora ustrezne dele zbranih dokumentov, da bi dobro razumel pravni okvir zadeve in našel referenčno besedišče.

Zdaj te postopke močno olajša kombinacija informacijskih in metodoloških orodij, zlasti pri dokumentaciji in terminologiji.

Informacijska orodja za prevajanje bodo obravnavana v okviru samega pravnega prevajanja; terminologija bo tudi obravnavana v nadaljevanju, vendar v skupnem kontekstu prevajanja in tolmačenja, saj sta obe odvisni od učinkovite terminologije (*glej točko 4.3*).

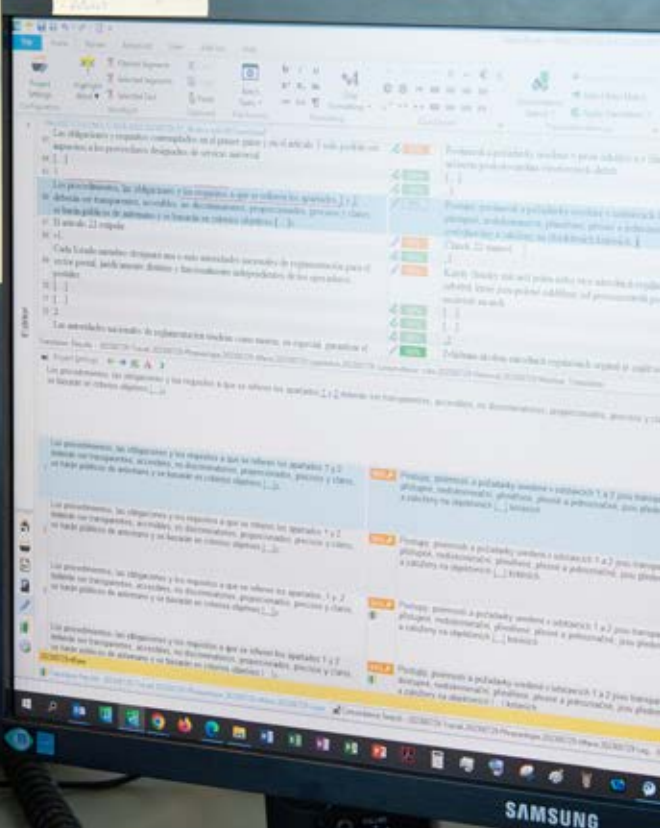
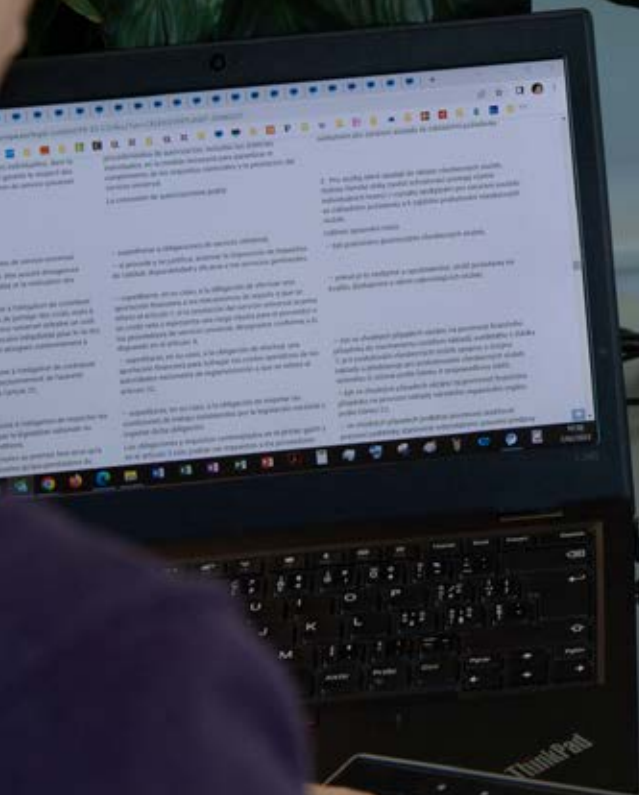
15 zlatih pravil pravnika lingvista pri prevajanju

1. Upoštevati, da sodeluje pri sodnem delu.
2. Sprejeti vse potrebne ukrepe za varstvo zaupnosti.
3. Obravnavati vsak prevod kot (individualni in skupinski) projekt, ki zahteva predvsem dobro osebno organizacijo.
4. Izbrati prevajalsko strategijo glede na vrsto dokumenta in naslovnika prevoda.
5. Postaviti besedilo v njegov kontekst:
 - področje prava/zadevni pravni sistem(i),
 - že prevedena besedila (podobne ali povezane zadeve),
 - dokumentacija same zadeve.
6. Razumeti besedilo pred prevajanjem kljub pravnim in jezikovnim lažnim prijateljem ter ob upoštevanju posebnosti navedenih pravnih sistemov.
7. Opraviti raziskave in navezati potrebne stike.
8. Poznati in uporabljati orodja za pomoč pri prevajanju.
9. Spoštovati to, kar je že prevedeno: zakonodaja, sodna praksa, terminologija in stalne besedne zveze.
10. Biti sposoben obrazložiti svoje terminološke odločitve.
11. Zagotavljati terminološko in jezikovno doslednost v celotnem prevodu.
12. Takoj opozoriti na težave, ne da bi se počakalo do konca prevoda.
13. Uporabljati formalne dogovore oddelka.
14. Vedno prebrati končani prevod s kritičnim pogledom, logiko in zdravo pametjo.
15. Spoštovati roke.

Handwritten notes on a yellow sticky note, including a list of items and a date.

Handwritten notes on a white sticky note, including a date and some text.

4.1.2 Posebnosti pravnega prevajanja na Sodišču EU

Izzivi pravnega prevajanja so najprej tisti izzivi, ki se na splošno pojavljajo pri prevajanju. Pravnik lingvist mora predvsem razumeti besedilo, njegovo pravno razlogovanje, izraze in skladnjo. Vendar pravna narava prevajanja od pravnika lingvista zahteva tudi, da primerja različna prava, ki so predmet besedila. Najti mora povezane pojme, lažne prijatelje, oceniti razliko med koncepti, ki so značilni za več pravnih sistemov, in sprejeti terminološke odločitve, pri čemer upošteva med drugim morebitne prejšnje prevode.

Težave, s katerimi se lahko spopada pravnik lingvist, so najprej povezane z njegovim poznavanjem izvirnega pravnega sistema (poleg jezika), jasnostjo in redakcijsko kakovostjo dokumenta, ki ga mora prevesti, ter njegovo dolžino glede na rok, ki je določen za prevod. Naleti tudi na ovire, povezane z dvoumnostjo jezika, večpomenskostjo, sopomenskostjo, nenavadnimi izrazi ali novo terminologijo.

Zaradi konteksta pravnega prevajanja za pravnika lingvista veljajo nekatere omejitve. Besedila, ki jih mora prevesti, se namreč nanašajo na razlago obstoječih predpisov ali sodne prakse. V besedilu, ki ga prevaja, so ti akti citirani neposredno, v narekovajih, ali posredno, to je z navajanjem odlomkov, ki niso označeni z narekovaji, ali – še bolj posredno – z uporabo določenih stalnih besednih zvez in terminologije, ki izvirajo iz zadevnih aktov. Če obstaja različica teh aktov v *ciljnem jeziku*, mora pravnik lingvist vestno upoštevati njihovo vsebino. Od nje lahko odstopa samo iz dobrih razlogov, ki jih je sposoben dokumentirati in jih v nekaterih primerih predstaviti pregledovalcu, tako da pri objavljenih aktih v neposredni citat vstavi drugačno različico v oklepajih,⁸³ pri vlogah, ki jih je treba prevesti v jezik posvetovanja, pa doda pojasnjevalne sprotne opombe, namenjene generalnemu pravobranilcu in sestavi. Upošteva tudi stalne besedne zveze in terminologijo, ki se uporabljajo v njegovem oddelku in na Sodišču EU na splošno ter ki so najpogostejše skladne s tistimi, ki se uporabljajo v predpisih. Če niso, mora sprejeti odločitev glede rešitve, ki jo bo uporabil.

83| To se izkaže za potrebno, kadar je jezikovna različica citiranega akta slabše kakovosti ali celo napačna.

Bolj ko je predmet prevoda konkreten in univerzalen, več tesnih ustreznih med jeziki se lahko pričakuje. Bolj ko je koncept abstrakten in povezan z določeno kulturo, bolj bodo ustreznice vprašljive, lahko pa se celo zgodi, da jih sploh ni. Mangan tako ostaja mangan. Če v drugem jeziku obstaja beseda, ki ga označuje, bo ustreznica seveda odlična in vsako spoznanje, ki se bo nanašalo na mangan, se bo nanašalo nanj kot koncept v vseh jezikih enako. Nasprotno pa sklenitev zakonske zveze pokriva koncept, ki je temeljno povezan s kulturo, in izraz, ki ga označuje, zaznamuje tako različne stvarnosti od enega jezika do drugega, da bo ustreznost lahko samo približna, tudi če koncept razumejo vsi kot neke vrste platonsko idejo.

Pravno prevajanje je tesno povezano s kulturo, saj je pravo njen neločljivi del in ustvarja celo kulturni pojav, v katerem zavzema svoj prostor. Zato povzroča posebej pereče izzive. Terminološke (in pomenske) težave predstavljajo samo del tega, vendar so velike.

4.1.3 Terminološki razmislek v pravnem okviru

Neobstoj resnične ustreznice in prekrivanje konceptov, nastalih v različnih pravnih sistemih, prežemata pravno terminologijo.

V dveh jezikih lahko izrazi, ki so si oblikoslovno blizu, označujejo bližnje, vendar različne koncepte, kar lahko povzroči določeno zmedo. Zato se ni mogoče zanašati samo na jezikovno obliko izrazov. Oblikoslovna istovetnost dveh jezikov lahko v resnici skriva različna zaznamovanja. Temu se reče „lažni prijatelj“⁸⁴.

Tako temeljni koncepti, kot sta pogodba ali vlada, so hkrati univerzalni v svoji abstraktnosti (njihov „genotip“ najpogosteje ustreza njihovi osnovni opredelitvi) ter različni v svoji konkretni in posebni stvarnosti (njihov „fenotip“ je opredeljen s pogoji in pravili).⁸⁵

84| Na primer, angleški izraz „tax evasion“ označuje „davčno utajo“, za katero je določena kazenska sankcija, medtem ko francoski izraz „évasion fiscale“ („tax avoidance“ v angleščini, „izogibanje davkom“ v slovenščini) označuje zakonito ali nezakonito prizadevanje za manjše obdavčenje.

85| Glej Rodolfo Sacco, „Langue et Droit“, v: Rodolfo Sacco in Luca Castellani (ur.), *Les Multiples langues du droit européen uniforme*, ISAIDAT, Torino, Éditions L'Hartmann, Italija, 1999, str. 172.

Podoben izziv je izziv, ki ga M. Harvey imenuje „inkongruenca“.⁸⁶ Izraza, ki se *a priori* ujemata v dveh jezikih, lahko v bistvu pokrivata koncepta, ki sta samo delno enakovredna, ker se stvarnost, ki jo izražata, razlikuje od enega do drugega jezika in včasih celo znotraj istega jezika. Vendar to niso edini izzivi.

Isti izraz ima lahko več pomenov (večpomenskost), ki se popolnoma razlikujejo ali ki jih zaznamujejo bolj ali manj pomembni odtenki. Ti različni pomeni ali odtenki lahko glede na posamezen primer ustrezajo eni sami ustrezni besedi v drugem jeziku, zlasti če sta si jezika blizu, ali pa, nasprotno, več različnim besedam⁸⁷.

Tudi če je sopomenskost na specializiranih področjih manj pogosta kot v vsakdanjem jeziku, lahko obstaja v pravnem jeziku. Pravniki lingvist mora biti sposoben najti izraze, ki se nanašajo na isti pojem v izhodiščnem dokumentu. Ti izrazi so lahko sopomenke, variante ali izrazi, ki pripadajo različnim registrom oziroma različnim virom. Za označitev istega pojma se lahko v različnih oddelkih zakonodaje uporabijo različni izrazi. Na primer, v portugalsščini izraz „responsabilidade parental“ postopno nadomešča izraz „poder paternal“. Vendar se redko najdejo popolne sopomenke. To pa še toliko bolj, ker ujemanje med sopomenkami med različnimi jeziki še daleč ni doseženo. V ciljnem jeziku jih je lahko manj kot v izvornem ali jih celo ni, in tudi ko obstaja ena ali več sopomenk, je stopnja sopomenskosti lahko različna. Če se v izvornem besedilu upoštevajo odtenki med dvema sopomenkama, ti odtenki ne obstajajo vedno ali na enak način v ciljnem jeziku. Torej je treba predstaviti bistvo razprave, omejene na izvorni jezik, če je ni mogoče podati v ciljnem jeziku⁸⁸.

86 | Malcolm Harvey, „Traduire l'intraduisible - Stratégies d'équivalence dans la traduction juridique“, *Revue de l'Institut des langues et cultures d'Europe, Amérique, Afrique, Asie et Australie* (ILCEA), št. 3, 2002, str. 39–49.

87 | Iz geografskih in zgodovinskih razlogov nekateri jeziki, kot so nemščina, francoščina ali poljščina, razlikujejo med „Bližnjim vzhodom“ in „Srednjim vzhodom“, medtem ko angleščina ti regiji združuje pod drugim od navedenih izrazov, to je „Middle East“.

88 | Nizozemsko sodišče je s predlogom za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo pri Sodišču, poskušalo v kazenski zadevi ugotoviti, ali je – kot je trdil obdolženec – vol privezan samo, če je to narejeno na določen način, pri čemer se je sklicevalo na jezikovni argument, ki je temeljil na razlikovanju med „aanbinden“ in „vastbinden“. Sodišče je odločilo, da „privezati“ pomeni „privezati“ (sodba z dne 3. aprila 2008, Endendijk, C-187/07, [EU:C:2008:197](#)). V obravnavanem primeru je uporabilo svoja načela razlage v primeru razhajajočih se jezikovnih različic.

Pravnik lingvist pa je, nasprotno, zaradi uporabe danega izraza v izvornem jeziku včasih primoran izbirati med dvema različnima izrazoma v ciljnem jeziku, ki oba označujeta nekoliko bolj omejena koncepta. Brez konteksta je nemogoče ugotoviti, katerega je bolje izbrati⁸⁹.

Tudi kadar državi govorita isti jezik, lahko isti izraz pokriva bližnja, vendar različna pojma. „Pogodb“ je toliko, kot je pravnih sistemov. Tudi načini združevanja posameznikov, ki so v pravu priznani v obliki „družb“ ali „združenj“, so številni in se zelo razlikujejo med posameznimi pravnimi sistemi. Naleteti je mogoče tudi na različne izraze, ki označujejo isti pojem v več pravnih sistemih, v katerih se uporablja isti jezik (pojem „homicide involontaire“⁹⁰). Terminologija, ki izhaja iz prava Unije, je pogosto premišljeno vseobsegajoča, če ne celo umetna. Avtonomna narava prava Unije in njegove terminologije lahko to voljo po odstopanju od nacionalne terminologije upravičuje.

Skratka, redko se zgodi, da ima pravni izraz popolno ustreznico v drugih jezikih, razen v večjezičnih državah.

Tako ima Belgija kot trijezična država dolgo tradicijo prevajanja, v kateri naj bi imel vsak pravni izraz točno ustreznico. „Arrêté royal“ je „koninklijk besluit“ in vse, kar se nanaša na enega, se nanaša tudi na drugega. Ta enakovrednost je omejena na nacionalno ozemlje: nizozemski „koninklijk besluit“ ni belgijski „koninklijk besluit“, čeprav sta si močno podobna.

Pri primerjavah nacionalnega prava se lahko izkaže, da nek pojem v pravnem sistemu obstaja, ne da bi sicer bil označen z nekim izrazom. V tem primeru mora pravnik lingvist najti jezikovno rešitev. Na primer, pojem, ki ga izraža beseda „filiation“ v francoščini, je pojem, ki bi ga bilo mogoče opredeliti kot univerzalnega, in kljub temu več pravnih sistemov v Evropski uniji nima natančnega izraza zanj.

89| „Rejeter“ se v poljščini prevaja kot „odrzucić“ ali „oddalić“, glede na to, ali je tožba nedopustna ali neutemeljena.

90| „Involuntary culpable homicide“ v škotski sodni praksi, „involuntary homicide“ v malteškem pravu, „unintentional killing“ v zakonodaji Unije in, nazadnje, „involuntary manslaughter“ v sodni praksi Irske, Anglije in Walesa ter Unije. Glej na primer sodbo z dne 29. marca 2017, Alcohol Countermeasure Systems (International)/EUIPO – Lion Laboratories (ALCOLOCK), T-638/15, neobjavljena, [EU:T:2017:229](#), točka 73.

Vsi ti izzivi se pokažejo toliko bolj, ko si pravna sistema nista blizu. Najboljši primer je *common law*, katerega sami temelji se razlikujejo od „celinskih“ sistemov in katerega besedišče ima v francoščini samo približno ujemajoče se izraze. Ta drugačna logika prežema celo pravno razlogovanje.

Pravnik, ki se ukvarja s *common law*, bo besedo „remedy“ uporabil tako za pravno sredstvo kot procesni korak kot tudi za rezultat tega pravnega sredstva, pogosto pa tudi za označevanje obeh brez razlikovanja, česar v nekaterih drugih jezikih ne pokriva noben izraz. Prav tako ne bo lahko ugotoviti, ali se pri uporabi koncepta „standing“ sklicuje na „procesno upravičenje“ ali „pravni interes“, saj se ta izraza v njegovem razlogovanju mešata.

Temu je treba dodati koncepte iz izvirnega jezika, ki v ciljnem jeziku ne obstajajo. Omenimo lahko primer glede „Revision“ iz nemškega prava kot obliko pravnega sredstva, ki je v civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah odvisna od predhodnega dovoljenja sodnika. Taka zahteva v Angliji na primer ni neznana, vendar nima ustreznice v nekaterih drugih procesnih sistemih. Z uporabo „recours“ kot francoskim prevodom za nemški „Revision“ bi se zabrisal bistveni element tega pojma.

4.1.4 Izbira strategije kot teleološki ukrep

Vsi ti izzivi so še večji zaradi razvoja jezikov in prava. Možno je, da izrazi, najdeni v izhodiščnem besedilu, niso pravilni ali so postali zastareli: „inculpation“ je tako v Franciji postala „mise en examen“.

Ob teh izzivih Schleiermacher⁹¹ postavlja načelno vprašanje, kateri pristop je boljši: „etični“ pristop, pri katerem se izvirno besedilo čisto preprosto prenese, ne da bi se bralcu pomagalo zapolniti jezikovno, pravno in kulturno vrzel, ki ga ločuje od avtorja, ali „etnocentrični“ pristop, pri katerem se, nasprotno, ta razdalja zmanjša kljub tveganju, da se prevajalec oddalji od oblike in posega v celovitost izvirnega besedila.

91 | Friedrich Schleiermacher, *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (predavanja 24. junija 1813 na kraljevi akademiji znanosti v Berlinu). Hrsg. Elisabeth Edl, Wolfgang Matz, Alexander Verlag, Berlin, 2022.

Večina pravnih teoretikov in odvetnikov se strinja z etičnim pristopom, vendar na vprašanje ni mogoče dati enotnega odgovora. Obstaja vmesna, nujno potrebna rešitev med etičnim in etnocentričnim in pravnik lingvist na Sodišču EU bo uporabil teleološki pristop – temelječ na tem, kako bo njegov prevod uporabljen – da bo izbral, kolikšen del poti bo prehodil proti bralcu, ne da bi kadar koli prestopil mejo, onkraj katere bi izdal avtorja in zavedel bralca.

Harvey razlikuje med štirimi tehnikami, s katerimi se lahko odgovori na navedene izzive: transkripcija, formalna ustreznost, opisni prevod in funkcionalna ustreznost⁹².

Transkripcija pomeni, da se prevzame izvorni izraz, ki se mu po potrebi doda kratko pojasnilo. Bolje kot napačno prevesti „common law“ s „splošnim pravom“ je uporabiti izraz „common law“ in pojasniti, da gre za anglosaški pravni sistem, ki v precejšnji meri temelji na precedensih iz sodne prakse.

Formalna ustreznost je dobesedni prevod. Tako se na primer „Bundesverfassungsgericht“ prevede kot „zvezno ustavno sodišče“.

Pri opisnem prevodu se uporabi splošna formula ali perifraza, pri čemer se tvega dvoumnost. Tako bo izraz „prescription extinctive“ preveden kot „time bar“, brez razlikovanja med zastaranjem in prekluzijo.

Funkcionalna ustreznost pomeni, da se v ciljnem jeziku in ciljnem pravnem sistemu najde referent, ki ima podobno funkcijo. Namesto da se poljski izraz „sejm“ prevede kot „skupščina“, se izbere „predstavniški dom“, saj bralca zaradi bližine obeh konceptov tako ni mogoče zavesti.

Te štiri strategije je mogoče postaviti na lestvico, ki sega, kot je navedeno zgoraj, od izvirnega jezika (etični pristop) do ciljnega jezika (etnocentrični pristop). Pravnika lingvista usmerjajo pri njegovem delu.

Skratka, razen v primerih ujemanja med izrazi in popolnim prenosom iz enega pravnega sistema v drugega, se pravnik lingvist ob teh težavah med zgoraj navedenimi strategijami giblje med transkripcijo, formalno ustreznostjo, opisnim prevodom in funkcionalno ustreznostjo.

92 | Malcolm Harvey, *op. cit.*

Pravnik lingvist mora med prevajanjem sprejeti odločitev in se je držati, da zagotovi terminološko doslednost. Na splošno izrazi, ki jih pravnik lingvist izbere, spadajo v specializirani jezik (pravno področje) in izhajajo iz zanesljivih virov (zakonodaja ali sodna praksa).

Spomnimo, da imajo besedila Sodišča EU pravne učinke. Odgovornost pravnika lingvista pri opravljanju dvojne naloge, in sicer podpirati delo sodišč in skrbeti za večjezično razširjanje sodne prakse, je velika. Besedila ne sme poskušati popraviti ali ga olepšati, prepoznati mora njegove odtenke in jih ponoviti. Njegov maneverski prostor je majhen. Pa vendar vsako besedilo zahteva prilagojeno strategijo prevajanja. Pri tej je treba upoštevati naravo besedila, ki se prevaja, in njegove bralce. Zahteva po zanesljivosti prevedenega besedila je absolutna in razumeti ga je treba v vseh jezikih enako. Prevajalske napake imajo namreč posledice, saj se bralec odziva na sodno prakso ali sodbo, s katero se je seznanil v svojem jeziku.

Prevajalske strategije so usmerjene ali v izvorni jezik ali v ciljni jezik. Izbira strategije je pragmatična in odvisna od namena prevoda. Pravni prevajalec mora ta namen opredeliti: ali je besedilo namenjeno obveščanju bralca ali pa ustvarja pravne učinke?

V prvem primeru je cilj prevajalca „obvestiti“ bralca o vsebini listine, ki jo prevaja, to je omogočiti mu, da razume sporočilo avtorja izvirnega besedila. Ta vrsta prevajanja se na primer uporablja za procesne listine, ki se vložijo pri sodiščih Unije, ali za opis dejanskega stanja v sklepnih predlogih ali sodbah v postopkih predhodnega odločanja. Bralec mora razumeti temo, razlogovanje in argumentacijo ter torej dojeti vse elemente, povezane z izvirnim jezikom, ki so potrebni za to razumevanje, ne da bi se pretirano ustavljal pri nepomembnih razlikah ali odtenkih. Če na primer natančna oblika „družbe“ ne vpliva na vsebino, prevajalec ne bo čutil potrebe, da pojasni razlike, ki lahko obstajajo med jezikoma, pod pogojem, da si bralec lahko ustvari pravo idejo o okviru, v katerega se prevedena listina umešča.

Kadar pa je, nasprotno, „prevod“ sam po sebi pravni vir, torej ustvarja pravne učinke, ker je jezik, v katerem je sestavljen, verodostojen, je „prevajalec“ v resnici „avtor“. Referenčni izvirnik, sestavljen v danem jeziku, uporabi za pripravo besedila, ki se s tem referenčnim izvirnikom ujema v drugem jeziku. Ta proces je enak procesu, ki se uporablja v večjezičnih državah, kot je Belgija. Prevajanje v nek jezik torej pogosto zahteva premisleke o besedilu, sestavljenem v drugem jeziku, in nenehno prehajanje med besediloma.

Pravnik lingvist na Sodišču EU, ki prevaja sodbo iz jezika posvetovanja v jezik postopka, ustvari različico, ki je med strankami verodostojna. Pa vendar vse jezikovne različice enako ustvarjajo pravo, zlasti na področju predhodnega odločanja, saj odločbe, ki se sprejmejo v postopkih predhodnega odločanja, veljajo *erga omnes*,⁹³ tudi za vsa sodišča Unije. Vendar se v praksi in kljub sodni praksi Cilfit vsako sodišče z njimi seznani samo v svojem jeziku⁹⁴.

4.1.5 Dialog med avtorji in prevajalci

Avtorji izvornih in verodostojnih besedil lahko uporabijo preventivne tehnike, s katerimi se izognejo pastem večjezičnosti. Te tehnike v določenem obsegu pravniku lingvistu prihranijo izbiro med enim ali drugim pristopom k reševanju težav pri prevajanju in zagotavljajo enotno razumevanje in razlago besedil⁹⁵.

Namen „kodeksa“ je opredeliti koncepte, katerih prenos v drug jezik in drug sistem lahko povzroči zmedo, ter že od začetka zagotoviti opredelitev v izogib tej nevarnosti. Avtor si lahko pri navedbi koncepta, ki izhaja iz določljivega pravnega sistema, tudi „izposodi“ izraz iz drugega jezika. Na primer, angleška različica členov 18 in 39 Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu izrecno govori o „force majeure“ (v francoščini v samem besedilu), s čimer je izključen bolj omejevalen koncept „act of God“⁹⁶.

93| Glej v zvezi z jezikovno ureditvijo Sodišča EU Marc-André Gaudissart, *op. cit.* (glej opombo 24).

94| Mnenje Sodišča EU, izdano na podlagi člena 218 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), pa je, nasprotno, verodostojno v vseh uradnih jezikih Unije ob svojem sprejetju, kot velja za predpise, ki jih sprejmejo Evropski parlament, Svet Evropske unije in Evropska komisija. Vse jezikovne različice torej ustvarjajo pravo, in kar je še pomembneje, isto pravo.

95| Glej v zvezi s tem med drugim Pierre Pescatore, *Vademecum – Recueil de formules et de conseils pratiques à l'usage des rédacteurs*, Éditions Bruylant, del o sodelovanju med službami za prevajanje. Glej tudi priročnik Prevajalskega centra za organe Evropske unije z naslovom „Écrire pour être traduit“, (<https://cdt.europa.eu/fr/news/writing-translation>).

96| Koncept „act of God“ označuje nepredvidljive naravne dogodke, ki jih ne povzroči človek, kot so naravne nesreče; „force majeure“ vključuje še okoliščine človeškega izvora, kot so vojne ali epidemije.

Pri „soredakciji“ se povežejo strokovnjaki za vsak zadevni jezik in pravni sistem, ki opredelijo tveganja razhajanj in jih odpravljajo s preventivnimi rešitvami, kakršne so navedene zgoraj. Na Sodišču EU tudi na to potrebo odgovarja dialog med pravnikom lingvistom in kabinetom, ki je avtor osnutka sklepnih predlogov ali odločbe.

Nazadnje, avtor s tem, ko izrazi „pravilo razlage“, pokaže, kako rešiti morebitne dvoumnosti. Sodišče EU tako zagotavlja avtonomno razlago pojmov prava Unije, ki odstopa od pomena morebitnih podobnih pojmov v nacionalnih pravnih sistemih.⁹⁷ To pravilo uporablja za primarno pravo in sekundarno zakonodajo, pa tudi za razlago svoje sodne prakse.

97| Glej med drugim sodbe z dne 18. januarja 1984, Ekro, 327/82, [EU:C:1984:11](#), točka 11; z dne 27. januarja 2005, Junk, C-188/03, [EU:C:2005:59](#), točke od 27 do 30, in z dne 7. decembra 2006, SGAE, C-306/05, [EU:C:2006:764](#), točka 31.

Prevajanje avtonomnih pojmov prava Unije

Pri pravnem prevajanju je pravilo avtonomne razlage pojmov prava Unije lahko v nasprotju s sistematično uporabo primerjalnega pristopa, to je z izbiro funkcionalnih ustreznic med pravnimi sistemi. Drži, da je ta pristop, temelječ na primerjalnem pravu, primeren, na primer, za prevajanje predloga za sprejetje predhodne odločbe in stališč, ki se vložijo na njegovi podlagi, saj so te listine prežete z nacionalnim pravom. V fazi sklepnih predlogov in sodbe pa se ta pristop, nasprotno, čeprav ostaja zelo navzoč pri opisu dejanskega stanja in izraža odločitve, ki so bile sprejete prej in zlasti pri prevajanju predloga za sprejetje predhodne odločbe, manj uporablja za njihovo obrazložitev. Za ta del se namreč bolj uporablja pristop prava Unije, drugega pravnega sistema, ki ga mora pravnik lingvist obvladati. Umešča se namreč v perspektivo avtonomnega prava Unije, ki je sestavljen iz njemu lastnih pojmov („neposredni učinek“, „enako obravnavanje“) ali ustvarja prave neologizme. „Neologizem“ v tem primeru pomeni, da se ustvari nov koncept, s katerim se odpravi vsako tveganje zmede, povezane z nacionalnimi pravnimi kulturami. Sodišče je tako postopno sprejelo izraz „neposredni učinek“ za označevanje koncepta, ki je lasten pravu Unije.⁹⁸ Pravnik lingvist in za njim tolmač poskušata ponoviti te pojme v svojem jeziku ter jih, če niso že del ustaljene terminologije, navesti z nevtralnimi izrazi, ki po možnosti nimajo posebej nacionalnih konotacij.

98| Zgoraj navedena sodba z dne 5. februarja 1963, van Gend & Loos, v kateri je Sodišče prvič potrdilo obstoj in obseg neposrednega učinka, vendar je takrat uporabilo izraz „neposredna uporaba“.

4.2 Tolmačenje na obravnavah

4.2.1 Načela in načini tolmačenja

Simultano tolmačenje se lahko opredeli kot takojšnja izdelava edinstvene in dokončne različice besed, ki so izrečene samo enkrat v izvornem jeziku, v ciljnem jeziku, brez velikih možnosti popravka.⁹⁹ Razen pri znakovnem jeziku tolmač ta takojšen prevod naredi ustno, kar pomeni, da sporočilne namene govorca izrazi v drugem jeziku z jezikom, glasom, mimiko in gestikulacijo. Čeprav tolmač besede v izvornem jeziku posluša neprekinjeno, jih prevaja po delih, sproti, v omejenem časovnem oknu.¹⁰⁰

Kot pravniki lingvisti tudi vsi tolmači iz Direktorata za tolmačenje enako delajo za Sodišče in Splošno sodišče. Načelo optimalne uporabe virov namreč ureja dodeljevanje tolmačev na obravnave vsakega sodišča glede na potrebe članov sestav in strank. Skupine obiskovalcev, ki se udeležijo obravnav, so prav tako upravičene do tolmačenja. Tolmači ne delajo samo na obravnavah, ampak pomagajo tudi na nekaterih dogodkih in protokolarnih obiskih. Na Sodišču EU se izvajata dva načina tolmačenja: simultano tolmačenje in *konsekutivno tolmačenje*.

Pri simultanem tolmačenju tolmači, razdeljeni v kabine glede na jezik, v katerega tolmačijo, običajno v svoj materni jezik¹⁰¹ tolmačijo ustne navedbe, vprašanja in odgovore, ki si jih v sodni dvorani izmenjajo različni udeleženci obravnave. V kabini sta najmanj dva tolmača, saj se morajo glede na intelektualni napor, ki ga zahteva tolmačenje, izmenjevati, na primer ob koncu vsake ustne navedbe ali sklopa vprašanj in odgovorov, da lahko še naprej zagotavljajo enako raven koncentracije in torej kakovosti.

Drug način dela je konsekutivno tolmačenje, pri katerem si tolmač beleži besede govorca in nato za njim obnovi vsebino. Ta tehnika se pogosto uporablja na protokolarnih dogodkih, ob obiskih, otvoritvah in celo – na Splošnem sodišču – v postopkih mirnega reševanja sporov ali na dvostranskih srečanjih sodnikov in strank, ki se opravijo ob obravnavah.

99| Franz Pöchhacker, *Introducing interpreting studies*, Routledge, London, 2004.

100| Heidemarie Salevsky, *The distinctive nature of interpreting studies*, Target, 5(2), str. 149–167.

101| Sodišče EU za nekatere kombinacije jezikov uporablja tolmačenje prek „prvega aktivnega jezika“, ko tolmač govor, podan v njegovem maternem jeziku, obnovi v drugem jeziku, običajno francoščini ali angleščini (glej točko 3.6.3).

4.2.2 Posebni izzivi simultanege tolmačenja na Sodišču EU

Na mednarodnem sodišču, kot je Sodišče EU, se konferenčni tolmači srečujejo z dvema vrstama izzivov: z izzivi pravnega prevajanja, ki so že bili predstavljeni v tem delu, in s posebnimi izzivi *simultanege tolmačenja*.

Simultano tolmačenje je oblika prevajanja. Zato se izzivi, s katerimi se spopadajo tolmači na Sodišču EU, na prvi pogled lahko zdijo podobni izzivom pravnikov lingvistov. Konferenčni tolmači, ki morajo prevajati ustne navedbe ter komunikacijo med strankami in člani sestave, se morajo na obravnavi neizogibno prebiti čez jezikovne in kulturne pasti pravnega prevajanja.

Na Sodišču EU se tolmači opirajo na rešitve pravnikov lingvistov, ki so predtem prevedli vloge strank v postopku. Čeprav pravniki lingvisti prevedejo predloge za sprejetje predhodne odločbe v vse jezike, vloge prevedejo samo v jezik postopka in francoščino. Vendar tolmači delajo tudi za sodnike, generalne pravobranilce in skupine obiskovalcev, to je tolmačijo v jezike, ki niso nujno jezik postopka ali jeziki strank. Ker se med pisnim delom postopka v zadevni jezik ne prevaja, morajo tolmači izbrati pravilne prevajalske strategije, ne samo ko preučujejo spis zadeve, ampak tudi med obravnavo, med samim tolmačenjem.

Poleg tega se tolmači, ki delajo na področju mednarodnih pravnih redov srečujejo s posebnimi izzivi svojega poklica. Izvorni govor, ki ga mora tolmač razumeti in skoraj simultano izražati v drugem jeziku, se namreč pove samo enkrat in ni napisan. Razumevanje ustnih navedb, ki se pogosto podajajo v hitrem tempu, in njihovo simultano prevajanje z zahtevano natančnostjo od tolmača zahtevata velik in neprekinjen intelektualni napor, ki pomeni izjemno visoko kognitivno obremenitev.

Z modelom naporov¹⁰² je mogoče bolje razumeti tveganja in posledice tega kognitivnega izziva. V tem modelu je predstavljeno, kako tolmači upravljajo kognitivno obremenitev kot koordinacijo več konkurenčnih kognitivnih naporov v okviru sistema z omejenimi sposobnostmi obdelave.

102 | Daniel Gile, *Basic concepts and models for interpreter and translator training*, revised edition, John Benjamins publishing company, 2009.

Več neavtomatiziranih intelektualnih dejanj predpostavlja simultane kognitivne napore: poslušati in analizirati izvorni govor, hraniti informacije v kratkoročnem spominu in jih iz njega priklicati, tolmačiti in usklajevati namenjanje sposobnosti kognitivne obdelave različnim naporom. Ker vsak napor zahteva sposobnost obdelave, ki je na voljo v omejenih količinah, razlika med skupno sposobnostjo obdelave, ki jo zahteva tolmačenje (ZSS), in razpoložljivo skupno sposobnostjo obdelave (RSS) povzroči ohranjanje ($ZSS \leq RSS$) ali v primeru nasičenosti kognitivnih zmogljivosti ($ZSS > RSS$) poslabšanje kakovosti tolmačenja. To poslabšanje se kaže v napakah pri tolmačenju: tolmač izpušča elemente, jih po nepotrebnem ponavlja, okleva, se izraža z nenaravno intonacijo itd.¹⁰³

Večji ko so kognitivni napori, ki jih zahteva naloga, bolj se povečuje tveganje kognitivne nasičenosti. Med dejavniki tveganja za kognitivno nasičenost Gile opredeljuje med drugim hiter, zgoščen ali bran govor, neznana lastna imena, številke in kratice, neobičajne naglase, zapletena logična razlogovanja, težave pri prenosu zvoka, zapleteno skladnjo, besedne ali skladske razlike med izvirnim in ciljnim jezikom, enoličnost govorca in stres tolmača.

Tolmači se na Sodišču EU pogosto srečujejo z večino teh dejavnikov tveganja. Da bi omilili tveganje kognitivne nasičenosti, običajno uporabljajo posebne strategije in taktike.

103| O značilni intonaciji tolmačev in njenih učinkih glej Cédric Lenglet in Christine Michaux, The impact of simultaneous-interpreting prosody on comprehension: An experiment, John Benjamins publishing company, 22(1), str. 1–34.

4.2.3 Strategije in taktike

Strategije

Strategije so zavestne odločitve, ki jih tolmači sprejmejo pred sestankom ali obravnavo. Med drugim vključujejo analizo dokumentacije za sestanek ali spisa zadeve, terminološko pripravo, vzdrževanje delovnih jezikov in redno posodabljanje znanja.

Na Sodišču EU strategije vključujejo skrbno pripravo vsake zadeve v posebnem delovnem času, ki predstavlja večji del dejavnosti tolmačev, zaupen dostop do spisov in zapisov ustnih navedb ter stalno pravno in jezikovno usposabljanje.

Kalina postavlja strategije tolmačenja v širši okvir zagotavljanja kakovosti,¹⁰⁴ ki vključuje vse faze, ki se opravijo pred in med sestanki in obravnavami ter po njih. Strategije tako ne zajemajo samo individualnih dejanj priprave in usposabljanja, ampak tudi skupinske dejavnosti spodbujanja kakovosti, ki jih podpira služba za tolmačenje.

Muttilainen navaja več tovrstnih strategij, ki jih je pripravil Direktorat Sodišča EU za tolmačenje:¹⁰⁵ ukrepi za osveščanje govorcev o zahtevah tolmačenja, pravilna delitev delovnega bremena med tolmače, dodelitev časa za okrevanje, zagotavljanje učinkovitih informacijskih orodij in stalno usposabljanje.

Skratka, strategije so predhodno delo, ki ga v zakulisju opravi vsak tolmač in služba za tolmačenje kot organizacijski oddelek. Z njimi je mogoče ustvariti potrebne razmere za omilitev tveganja kognitivne nasičenosti in posledično za doseganje kakovosti tolmačenja, ki se zahteva za dobro delovanje sodnega dela.

104| Sylvia Kalina, „Quality assurance for interpreting processes“, *Meta: Translators' Journal*, 50(2), 2005, str. 768–784.

105| Marie Muttilainen, „Perroquets savants ou professionnels aguerris? L'importance de la préparation“, Kilian G. Seeber, *100 Years of Conference Interpreting: A Legacy*, Cambridge Scholars Publishing, 2021, str. 190.

Taktike

Če se strategije tolmačenja oblikujejo in izvajajo „v zakulisju“, taktike najdejo svoje mesto „na prizorišču“, to je med obravnavo ali sestankom, v *kabini*.

Namreč, medtem ko tolmač tolmači, uporablja taktike, to pomeni, da sprejema posamezne odločitve za zmanjšanje tveganja kognitivne preobremenitve v primeru težav. Gile navaja nekatere najpogostejše:¹⁰⁶ povečati „interval“, to je poslušati dlje, da je na voljo več informacij, preden se začne tolmačenje, sklepati o manjkajočem delu segmenta govora iz konteksta ali znanja, parafrazirati, prevajati dobesedno (kalk, izposojenka, reprodukcija zvoka), uporabiti nadpomenko, posvetovati se s sodelavcem v kabini ali pogledati v dokumentacijo sestanka, razdeliti dolg stavek na več krajših, predvideti vsebino izvirnega besedila in uporabiti nejasne ali splošne izraze, ki jih je mogoče pojasniti naknadno.

Glede na okoliščine bodo nekatere taktike primernejše od drugih. Na primer, počakati pet sekund, da je na voljo več informacij pred tolmačenjem, bo imelo drugačen učinek na kakovost tolmačenja glede na izreko govorca, živčnost poslušalstva ali prisotnost predstavitev na zaslonu, pri čemer se lahko zgodi, da se diapozitivi ne ujemajo več s tolmačenjem, če je interval predolg.

Poleg tega si taktike lahko nasprotujejo. Na primer, ali je bolje, da tolmač v težavah izpusti težaven del govora, katerega obdelava bi lahko prenasčila njegovo kognitivno sposobnost, ali mu mora nameniti dodaten kognitivni napor, s čimer tvega poznejšo kognitivno nasičenost, ki bo otežila razumevanje zaporednih delov? Tolmač mora v vsakem primeru posebej neprekinjeno in v delčku sekunde izbrati pravilne taktike glede na prioritete komunikacije. Rezultati analize položaja in utemeljenost taktičnih odločitev bodo odvisni od usposobljenosti tolmača (jezikovno in tematsko znanje, obvladovanje tehnik tolmačenja), njegovih delovnih pogojev (možnosti za pripravo, pogled na poslušalstvo, utrujenost, kakovost zvočnega prenosa) ter osebne in poklicne etike.

106 | Daniel Gile, *op. cit.*; glej tudi Gérard Ilg, „L'apprentissage de l'interprétation simultanée. De l'allemand vers le français“, *Parallèles*, št. 1, 1978, str. 69–99, Cahiers de l'ETI, univerza v Ženevi; in Roderick Jones, *Conference interpreting explained*, Routledge, Manchester, 1997.

4.2.4 Priprava na obravnavo

Bistvena strategija za zagotavljanje visokokakovostnega tolmačenja je dodelitev časa za pripravo tolmačem. Vsak tolmač, ki je dodeljen na obravnave Sodišča ali Splošnega sodišča, naj je notranji ali zunanji, ima na voljo dovolj časa za temeljito preučitev spisa vsake zadeve pred obravnavo. Ta priprava je nujna in sestavni del njegovega dela, razlikuje pa se glede na obseg spisa, zapletenost zadeve in število jezikov na obravnavi.

Takoj ko tolmač pozna svoj razpored po kabinah za sledeči teden, začne preučevati dokumente v spisu. Pripravi specializirano besedišče zadeve, zakonodajne akte in reference na sodno prakso. Razumeti mora bistvo spisa in razlogovanje strank. Uporablja različne tehnike za razumevanje in pomnjenje. Na primer, če navedemo samo eno, *mind-mapping* (vizualna predstavitev idej ali informacij v obliki shem) je precej razširjena tehnika med tolmači Sodišča EU.

Priprava temelji na vseh upoštevnih dokumentih o zadevi, kot so ustrezni zakonodajni akti in sodna praksa na tem področju. Opira se predvsem na prevode in terminologijo, ki so jih pred tem pripravili pravniki lingvisti v isti zadevi ali povezanih, nerešenih oziroma končanih zadevah.

Nazadnje, tolmač včasih prejme zapiske za ustne navedbe dan pred obravnavo ali celo tik pred njenim začetkom. V teh besedilih je treba poiskati številke, citate in sklicevanja na zakonodajne akte.

Vsaka priprava se izvaja v ekipnem duhu, v sodelovanju s strokovnimi delavci, ki pripravljajo spise in referenčne dokumente, in horizontalnimi službami Generalnega direktorata, zlasti v primeru potreb po terminoloških rešitvah. Ta ekipni duh je še močneje izražen v kabini, kjer sodelavec, ki ni pred mikrofonom, pomaga tistemu, ki tolmači, tako da mu priskrbi manjkajočo referenco, citirano določbo ali celo pravo besedo v pravem trenutku.

4.2.5 Spretnosti in dolžnosti tolmačev

Ob upoštevanju posebnih izzivov tolmačenja na Sodišču EU mora tolmač, ki dela za to institucijo, imeti določene spretnosti in izpolnjevati poklicne obveznosti glede stalnega usposabljanja, zaupnosti in lojalnosti.

Na prvem mestu, tolmač, ki se vsak dan srečuje z visoko ravno tako pravne kot tehnične zapletenosti zadev in hitrostjo branja ustnih navedb, mora imeti temeljito znanje delovnih jezikov, hkrati živahen in analitičen duh ter sposobnost izražanja v jeziku, v katerega tolmači, z enakim registrom in natančnostjo kot govorec. Na drugem mestu, tolmač se mora stalno usposablјati, naj gre za nujno potrebno ohranjanje znanja jezikov njegove jezikovne kombinacije, učenje novih jezikov ali udeležbo na pravnih seminarjih. Poleg tega mora imeti trdno splošno izobrazbo, ker mora včasih izstopiti iz pravnega registra in izbrati bolj književni register, bodisi v okviru kratkih govorov bodisi kadar govorci obogatijo svoje govore s citati ali kulturnimi referencami.

Na tretjem mestu, tolmač se mora jasno zavedati svoje dolžnosti lojalnosti do Institucije in pravnih subjektov. Zavezuje ga namreč najstrožja poklicna tajnost tako glede informacij, ki jih dobi pred obravnavo, kot glede ustnih navedb, ki mu jih zaupajo odvetniki. Poslani zapiski za ustne navedbe so sicer namenjeni samo tolmačem ter se nikoli ne posredujejo sestavi in generalnemu pravobranilcu, ki je zadolžen za zadevo, in se ne vložijo v spis zadeve.¹⁰⁷ Ta zaupna vez tako s člani kot z odvetniki strank je dragocena za kakovost tolmačenja.

107 | Zgoraj navedena praktična navodila za stranke v zvezi z zadevami, predloženimi Sodišču, točka 67.

4.2.6 Vključevanje govorcev

Sodelovanje z govorcji je dodatna strategija, ki jo uporablja služba za tolmačenje. Kakovost obravnave je namreč delno odvisna od medsebojnega sodelovanja različnih udeležencev. Zato se je zdelo naravno okrepiti sodelovanje med tolmači in govorcji. Že več let se poklic tolmača predstavlja agentom in odvetnikom, ki redno nastopajo na Sodišču EU, in spodbuja se komunikacija pred in med obravnavo ter po njej.

Odvetniki in agenti, ki pridejo predstaviti ustne navedbe na Sodišče EU, lahko tako dobijo nasvete in predloge za lajšanje dela tolmačev. Tako se jim na primer svetuje, naj se izražajo prosto, v razumnem ritmu, brez branja besedila, naj vedno jasno in počasi povedo citate, reference, številke, imena, kratice itd. Če pa se govorec vseeno odloči slediti napisanemu besedilu, je zaprosen, da ga vnaprej pošlje službi za tolmačenje, da se tolmači lahko pripravijo.

Tik pred obravnavo tolmač, določen kot vodja ekipe, stopi v stik z govorcji, da jih spomni na teh nekaj nasvetov in spodbudi vsakršno izmenjavo, ki bi lahko prispevala k boljšemu razumevanju razprave.

Nazadnje, služba po obravnavah odgovori na prošnje govorcev, ki želijo včasih dobiti povratne informacije o svojem govoru.

Skratka, konferenčni tolmači vsak dan opravljajo tvegano delo, med katerim se izjemni kognitivni izzivi simultane tolmačenja prekrivajo s kočljivimi odločitvami pravnega prevajanja.

Glede na interese zadev, obravnavanih pred večjezičnim sodiščem, mora biti simultano prevajanje na obravnavah natančno in visokokakovostno. V ta namen sodišče in njegova služba za tolmačenje ustvarjata delovno okolje, ki je ugodno za zagotavljanje kakovosti. To okolje spodbuja strategije, s katerimi se ustvarjajo optimalni pogoji za omilitev tveganja kognitivne nasičenosti tolmačev na obravnavah. Strategije vključujejo, na primer, dodelitev primerne časa za pripravo, spoštovanje standardov kakovosti pri prenosu zvoka in slike, stalno usposabljanje in sodelovanje z udeleženci.

Ko so konferenčni tolmači v kabini, za vsak primer posebej in iz trenutka v trenutek sprejemajo ustrezne taktike tolmačenja, da lahko opravijo svojo nalogo. Zato se velik pomen pripisuje zaposlovanju najsposobnejših, najučinkovitejših in neoporečnih tolmačev, ki imajo običajno univerzitetno diplomo drugega cikla in uspešno opravljen akreditacijski test ali zahteven natečaj.

Kot je bilo navedeno zgoraj, zahteve prevajanja na mednarodnih sodiščih zahtevajo uporabo storitev pravnikov, ki so edini sposobni oceniti pravni pomen svojih odločitev za prevod listin iz spisa ter sodb in sklepnih predlogov. V ustnem delu večjezičnega postopka posebni kognitivni izzivi simultanege tolmačenja zahtevajo, da v tem primeru izkušeni konferenčni tolmači, ki so edini sposobni preprečiti stalno tveganje kognitivne nasičenosti, zagotavljajo tekočo in jasno komunikacijo ne glede na jezik.

4.3 Orodja za podporo večjezičnosti

4.3.1 Terminologija

Kot vidimo, so terminološke težave, s katerimi se morajo spopadati jezikovni pregledovalci, uredniki, prevajalci, tolmači, pravniki lingvisti in državljani, resnične, zlasti ko gre za pravna besedila: sopomenskost, večpomenskost, nejasnost izrazov, jezik, ki je skupen več kulturam, zastarelost izrazov, lažni prijatelji itd.

Da bi se zagotovila neoporečna kakovost besedil sodne prakse v vseh jezikih Unije ter posledično olajšala dostop do njih in njihovo razumevanje, je nujno imeti na voljo zanesljivo terminologijo. Prav tako je za zagotovitev natančne pravne razprave na obravnavi terminologija bistvena za kakovostno tolmačenje.

Terminološko delo poteka okrog različnih osi: priprava terminoloških zbirk, človeška predobdelava dokumentov, ki jih je treba prevesti, da se določijo terminološki vnosi, ki jih je treba uporabiti pri prevodu nekaterih pojmov nacionalnega prava, spremljanje in usposabljanje pravnikov lingvistov, bogatitev in utrjevanje splošnega terminološkega fonda v terminološki podatkovni zbirki *IATE* ter, nazadnje, izboljševanje medinstitucionalnega in mednarodnega terminološkega sodelovanja.

Glavni izziv za pravnika lingvista je najti najprimernejšo rešitev, kadar ni funkcionalne ustreznice in v ciljnem jeziku ni ustreznega izraza za označitev istega pravnega pojma. Pri svojem delu pogosto primerja raznovrstne pravne sisteme in išče nove prevajalske rešitve. Uporabljena terminologija mora biti čim bolj enotna, kar predpostavlja, da se lahko uporabijo rezultati prejšnjih terminoloških premislekov. Rezultati teh premislekov so v neobdelani obliki razvidni iz preteklih prevodov. Učinkovito upravljanje terminologije pa vseeno zahteva, da se rezultati terminoloških premislekov zberejo v skupni zbirki ter da se tudi deli miselnostna in pravna pot, ki je pripeljala do teh rezultatov.

Kadar se po dolgotrajnem primerjalnopravnem raziskovanju najde rešitev za težavo pri prevajanju nacionalnega prava, je pomembno, da se ta rešitev zapiše strukturirano in dokumentirano v terminološkem vnosu. Zapisovanje rezultatov primerjalnopravnih raziskav je temeljnega pomena, da se opravljeno delo ne izgubi in da lahko terminološke odločitve ostanejo dosledne.

Zaradi takega zapisovanja je namreč mogoče najti ne samo izraze, predlagane za izražanje vsakega pojma v različnih pravnih sistemih, ampak tudi dokumentacijske in terminološke vire, s katerimi se lahko zagotovijo ustreznost, jasnost, natančnost in zanesljivost odločitev, ki so jih sprejeli pravniki lingvisti, ki so pripravili posamezen terminološki vnos. V okviru dela, ki temelji na obstoju 28 pravnih sistemov in 24 uradnih jezikov, taka terminološka zbirka, obogatena z opombami primerjalnega prava, močno olajša primerjalnopravne raziskave, potrebne za prevajanje besedil, zlasti v okviru postopkov predhodnega odločanja.

Cilj upravljanja terminologije in terminološke predobdelave je imeti koristi od raziskav, ki jih opravijo pravniki lingvisti, kar se mora pokazati v času, ki se prihrani pri prevajanju, večji terminološki doslednosti in večji kakovosti prevodov.

Rezultat raziskav, ki jih opravijo pravniki lingvisti, zlasti na področju primerjalnega prava, za lažje razumevanje pojmov in iskanje rešitev za prevajalske težave, se torej sistematično zapisuje v podatkovno zbirko, ki vsebuje terminološke vnose, organizirane po konceptih.¹⁰⁸ Ko mora pravnik lingvist ustvariti terminološki vnos v podatkovni zbirki, ne glede na to, ali to stori pri prevajanju besedila ali v okviru sistematičnega izvajanja po posameznih področjih, se opira na več virov. To so predpisi Unije (prednost imajo izrazi iz primarnega prava, nato sledijo izrazi iz sekundarne zakonodaje, ki jih je treba včasih popraviti), sodna praksa (pri čemer je pozornost namenjena avtonomnim izrazom, katerih pomen je lahko drugačen od pomena, ki ga imajo v nacionalnem pravu) in nacionalno pravo. Možnih je več primerov. Če izraz ustreza in ga je mogoče v celoti prenesti iz enega pravnega sistema v drugega, je postopek preprost. Če obstaja skorajšnje ujemanje, je treba pojasniti razlike. Če več kot en koncept ustreza izrazu, ki obstaja v enem ali več pravnih sistemih istega jezika (večpomenskost), je treba dokumentirati tudi to. Če ni ujemanja med koncepti, ali gre torej za neprevedljiv izraz? Seveda ne, saj morajo biti odločbe Sodišča prevedene v celoti in pravnik lingvist lahko, kot v okviru prevajanja, upošteva enega ali več že opisanih pristopov (*glej točko 4.1.3*).

108 | Caroline Reichling, *op. cit.*

V vseh primerih je treba odločitve obrazložiti in dokumentirati. Pravnik lingvist, ki ustvari terminološki vnos, mora biti tako kot tisti, ki je med prevajanjem sprejel odločitev, sposoben svoje odločitve utemeljiti. Svoje razmišljanje pogosto dopolni s prispevki svojih sodelavcev, kabinetov in nacionalnih strokovnjakov.

Terminološki vnos tako vsebuje informacije, na podlagi katerih je pravnik lingvist lahko prišel do terminološke rešitve in svojo odločitev utemeljil. V terminološkem vnosu so navedene tudi vse težave, ki jih je imel. Na podlagi informacij, zbranih o pojmu in zapisanih v terminološkem vnosu, je mogoče ne le najti izraze, ampak tudi:

- postaviti pojem v jasen okvir (področje pojma in kontekst izrazov);
- hitro izvedeti, ali pojem v zadevnem pravnem sistemu obstaja;
- pojem hitro razumeti (opredelitev in pojasnila);
- postaviti pojem v sistem in dostopati do informacij o povezanih pojmi (drevo področja);
- poznati izvor (pravni sistem) in vir izrazov (terminološke reference) ter oceniti njihovo zanesljivost in ustreznost;
- razlikovati med izrazi, ki označujejo pravni pojem, in formulacijami, ustvarjenimi za izražanje pojmov tujega prava;
- dostopati do napotkov o uporabi ali oceni izrazov (prednostni, odsvetovani, zastareli izraz itd.);
- najti povzetek zaključenega premisleka po primerjavi pravnih sistemov (posameznih nacionalnih prav ali nacionalnega prava in prava Unije) in hitro dostopati do izbrane pravne teorije;
- dostopati do opozoril, na podlagi katerih se je mogoče izogniti nekaterim pastem (lažni prijatelji, bližnji pojmi, nepravilni izrazi itd.).

Terminologija, ki jo pripravijo pravniki lingvisti, je v prvi vrsti namenjena njim, ker zanesljiva terminologija povečuje hkrati produktivnost in kakovost pravnih prevodov. Terminološki vnosi namreč olajšujejo primerjalnopravne raziskave, potrebne za prevajanje nekaterih vrst dokumentov (zlasti predlogov za sprejetje predhodne odločbe in stališč držav članic). Vendar gre za več: ti vnosi olajšujejo tudi delo drugih služb Sodišča, ki morajo razumeti, sestaviti ali celo razlagati pravno vsebino.

Poleg tega so na voljo prevajalskim službam drugih institucij Unije prek (medinstitucionalne in javne) podatkovne zbirke IATE, kar prispeva k večji skladnosti med zakonodajo Unije in nacionalnimi pravnimi sistemi. Nazadnje, terminološka dela Generalnega direktorata za večjezičnost (GDV), zlasti *Primerjalno večjezično pravno besedišče*¹⁰⁹, vzbujajo vse večje zanimanje, ki presega okvir institucij, ker so ta dela koristna za vse, ki morajo razumeti in sestavljati besedila: državljane, pravnike in nacionalne sodnike.

Terminologija in tolmači

Tolmači Sodišča EU občasno pomagajo oddelku, odgovornemu za terminologijo. Praviloma so vseeno večinoma uporabniki terminologije, kot jo vsebuje podatkovna zbirka IATE (*glej točko 4.3.2*) ter kot izhaja tudi iz predpisov, sodne prakse in prevodov procesnih listin v zadevi, ki jih opravijo pravniki lingvisti. Seznanjanje s terminologijo zadeve je poleg tega del priprave na obravnave (*glej točko 4.2.4*).

Kadar tolmači, dodeljeni na obravnavo, dvomijo o razhajajoči se terminologiji, se dogovorijo, da so izrazi, ki jih uporablja kabina, enaki ne glede na tolmača, ki je pred mikrofonom. V redkih primerih, v katerih ugotovijo, da neustrezen element terminologije povzroča težave na obravnavi, o tem obvestijo službo za prevajanje, da bi ta to upoštevala v nadaljevanju postopka pri sklepnih predlogih in sodbi ali zadevni terminološki vnos celo posodobila.

Terminologija v okviru pravosodnih mrež Unije

Sodelovanje z vrhovnimi in ustavnimi sodišči držav članic je bilo vzpostavljeno v okviru Pravosodne mreže Evropske unije (PMEU), ustanovljene leta 2017 na Forumu sodnikov, na katerem so se zbrali sodniki z ustavnih in vrhovnih sodišč držav članic in Sodišča EU, da bi proslavili 60-letnico podpisa Rimskih pogodb. Od januarja 2018 je članom sodelujočih sodišč na voljo večjezična platforma, ki omogoča varno izmenjavo ter deljenje dokumentov in informacij.

109 | Za iskanje po institucijah ali zbirkah glej obrazložitevno brošuro https://iate.europa.eu/assets/brochure_search_by_collections_and_download.pdf.

Platforma PMEUE tako svojim članom ponuja izbor dokumentov, ki so jih izbrala sodelujoča sodišča ter ki se nanašajo na uporabo prava Unije na sodiščih držav članic in Sodišču EU.

Ob upoštevanju uspeha platforme in zanimanja, ki bi ga med pravnimi strokovnjaki lahko vzbudile nekatere njene vsebine, je bilo sodelujočim sodiščem predlagano, naj v posebni rubriki spletnega mesta Curia javnosti omogočijo dostop do nekaterih vsebin PMEUE. Ta posebna rubrika je bila oblikovana leta 2021, prvi prispevek Sodišča EU k sodelovanju pa je bila objava obstoječih jezikovnih in terminoloških virov (zlasti terminoloških vnosov in dokumentacije). Deljenje teh virov pripomore k razumevanju nacionalnega prava različnih držav, podpira sestavo in prevajanje besedil ter olajšuje izmenjave med pravniki iz različnih pravnih kultur, ki torej lahko komunicirajo v sporazumevalnem jeziku, hkrati pa imajo možnost sklicevanja na terminološke vnose Sodišča EU za boljše razumevanje pravnih pojmov, opis vsebine dokumenta na podlagi pojasnjenih izrazov itd.

Vsako sodišče je bilo tudi povabljen, naj sporoči, ali obstajajo nacionalni jezikovni in terminološki viri, ki bi lahko bili zanimivi za druga sodišča, vključno s Sodiščem EU.

Druga predvidena oblika terminološkega in jezikovnega sodelovanja naj bi bila vzpostavitev virtualne mreže (forum ali enakovredne oblike), v kateri bi vsak lahko prispeval svoje s tem, da bi postavljaj vprašanja o pojmi nacionalnega prava in podajal odgovore. Služba za terminologijo pri Sodišču EU bi lahko iskala v svojih terminoloških podatkovnih zbirkah, da bi olajšala razumevanje vprašanja in pripravo odgovora. Poleg tega bi se vse zagotovljene informacije lahko znova koristno uporabile v terminoloških podatkovnih zbirkah v korist vseh.

Ta mreža bi lahko omogočila tudi obogatitev ali popravek odslej skupnih terminoloških virov Sodišča EU. Tako sodelovanje lahko vključuje tudi spremljanje v smislu, da so nacionalna sodišča v odličnem položaju za ugotavljanje, ali razvoj zakonodaje in predpisov utemeljuje ponoven pregled nekaterih terminoloških podatkov.

4.3.2 Orodja za večjezično iskanje

Pravniki lingvisti in tolmači Sodišča EU morajo opraviti številne raziskave pri svojem vsakdanjem delu, pri čemer jim je zagotovljena podpora z orodji za večjezično iskanje, ki so bila razvita na medinstitucionalni ravni ali na Sodišču EU.

Pri terminologiji se pravniki lingvisti in tolmači opirajo na IATE¹¹⁰, skupno terminološko podatkovno zbirko vseh institucij Unije, ki je večinoma javna. Tam so jim na voljo terminološke zbirke Sodišča EU (*Primerjalno večjezično pravno besedišče*, terminologija poslovnikov obeh sodišč, poimenovanja nacionalnih sodišč itd.). Podatki (večjezični in večsistemski), pridobljeni s temeljitimi primerjalnopravnimi raziskavami, so predstavljeni v obliki podrobnih terminoloških vnosov.

Pri večjezičnem pravnem iskanju po celotnih besedilih je treba najprej omeniti EUR-Lex¹¹¹, ki ponuja dostop do prava Unije. To spletno mesto omogoča med drugimi dvojezični ali trijezični vpogled v zakonodajo in sodno prakso.

Iskalnik Sodišča EU *EURêka* pa ponuja dostop do sodne prakse Unije ter tudi do procesnih aktov, ki so jih vložile stranke v postopkih, in drugih notranjih in zunanjih dokumentov (opombe o pravni teoriji). Pravniki lingvisti uporabljajo tudi spletno mesto Sodišča EU Curia, ki ponuja podroben obrazec¹¹² za iskanje po sodni praksi in ki je referenčni vir za jezikovne različice besedil, ki urejajo postopke.

Medinstitucionalni metaiskalnik QUEST, jezikovno iskalno orodje, ponuja prednost hkratnega iskanja v več virih. Ti viri vključujejo med drugim IATE, medinstitucionalne *prevajalske spomine*, ki so na voljo prek orodja Euramis, in podatkovne zbirke celotnih besedil, kot je EUR-Lex.

Euramis je zbirka prevajalskih spominov, v katero spomine prispevajo institucije, vključno s Sodiščem EU. S tem orodjem se pripravi delovna dokumentacija za pravnike lingviste v okolju Trados Studio (*glej točko 4.3.3*).

110| <https://iate.europa.eu/home>.

111| <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sl>.

112| <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=sl>.

4.3.3 Orodja za pomoč pri prevajanju

GDV uporablja najsodobnejša orodja za pomoč pri prevajanju. Ta orodja so bodisi izdelana posebej na medinstitucionalni ravni bodisi so jih razvili udeleženci na trgu kot odgovor na potrebe prevajalskih služb, zlasti v institucijah Unije. Bistveno prispevajo k delu pravnika lingvista. Njihova uporaba je odvisna od posebnega intelektualnega napora, zahtevanega v vsaki fazi prevajanja. Pravnik lingvist ostaja v središču prevajalske dejavnosti in odloča, katera orodja namerava uporabiti. To se imenuje okrepljeno prevajanje.¹¹³ Posamezna orodja za pomoč pri prevajanju postajajo vse bolj učinkovita, vendar se njihova sposobnost medsebojnega komuniciranja in medsebojnega bogatenja lahko še izboljša, da bi se pravniku lingvistu, ki proces še naprej nadzira, ponudile še ustrežnejše in natančnejše rešitve in pomoč.

Delovno okolje: Trados Studio

Služba Sodišča EU za prevajanje daje vsem svojim pravnikom lingvistom na voljo posebno delovno okolje za prevajanje. Zdaj se uporablja urejevalnik Trados Studio, ki je bil izbran na zadnjih dveh medinstitucionalnih javnih razpisih. To delovno okolje hkrati prikazuje izvirno in ciljno besedilo, tako da so že prevedeni stavki, stavki, ki jih je treba prevesti, stavki, ki se prevajajo, ali stavki za katere obstajajo „strojni“ predlogi prevodov, prikazani eni ob drugih. Po prevajanju se s poravnavo jezikovnih različic spomin doda v medinstitucionalno podatkovno zbirko Euramis. Pravnik lingvist lahko iz urejevalnika Trados Studio zažene druga orodja za pomoč pri prevajanju. Ta možnost je trdna osnova za prihodnje izboljšave, obogatitve in razvoj na poti k okrepljenemu prevajanju.

113 | „[La] ,traducción aumentada‘ (De Palma, 2017) o ,asistida por conocimiento‘ (do Carmo et al., 2016: 149) [...] consiste en integrar las tecnologías de traducción disponibles en cada caso en el proceso de traducción de modo que se optimice el rendimiento de los traductores y sin que por ello estas tecnologías asuman el control total o parcial del proceso de traducción.“

„Okrepljeno prevajanje‘ (De Palma, 2017) ali prevajanje ,na podlagi znanja‘ (do Carmo in drugi, 2016: 149) [...] pomeni, da se v postopek prevajanja vključijo prevajalske tehnologije, ki so na voljo za vsak položaj, da se optimizira učinkovitost prevajalcev, ne da bi te tehnologije prevzele popoln ali delen nadzor nad prevajalskim procesom.“ Chelo Vargas-Sierra, „La estación de trabajo del traductor en la era de la inteligencia artificial. Hacia la traducción asistida por conocimiento“, *Revue Pragmalingüística*, december 2020.

IATE, Quest, DocFinder in Euramis

Pravniki lingvisti Sodišča EU imajo zdaj prek delovnega okolja Trados Studio na voljo IATE in QUEST (*glej točko 4.3.2*) ter DocFinder, Euramis in nevronske strojno prevajanje.

DocFinder, metaiskalnik z edinstvenim vmesnikom, omogoča centraliziran, poenostavljen in hitrejši dostop do dokumentov. Med njegovimi najbolj priročnimi funkcijami je samodejno oblikovanje hiperpovezave do referenčnega dokumenta iz včasih nepopolnih delov citatov.

Z orodjem Euramis je mogoče v urejevalnik Trados Studio vnesti že prevedene „segmente“ (stavke ali dele stavkov). Trados Studio lahko namreč samodejno analizira vsak segment besedila, ki ga je treba prevesti, in če je odstotek podobnosti z drugim že prevedenim segmentom, ki je na voljo v podatkovni zbirki Euramis, visok, bo orodje ta segment prikazalo in poudarilo morebitne razlike. Predlogi, dobljeni iz podatkovne zbirke Euramis, so visokokakovostni, saj se v to zbirko vnesejo samo najbolj kakovostni prevodi, ki so jih naredili in izpopolnili pravniki lingvisti ali prevajalci z uporabo informacijskih orodij ali brez njih. Pravnik lingvist se lahko odloči, da se prikažejo samo prej prevedeni segmenti, katerih stopnja ujemanja z izvornimi segmenti dosega minimalni odstotek, ki je privzeto nastavljen na 65 %. Polega tega mora biti prepričan o izvoru prej prevedenih segmentov. Na primer, pri neposrednem ali posrednem citatu se ne sme sprejeti vsak prevod samo zato, ker je pomensko ali jezikovno pravilen. Prevod mora izvirati prav iz navedenega vira. Zato je GDV razvil orodje, s katerim se lahko iz zbirke Euramis izbira dokumentacija, ki je po vsej verjetnosti najbolj ustrezna za dani prevod. Segmenti iz te dokumentacije bodo imeli v urejevalniku Trados Studio prednost, pri čemer se uporabi utež. Vse od oblikovanja prevajalskega projekta pravnik lingvist namreč prejme „*funkcionalni paket*“, ki ga lahko svobodno obogati ali ne in ki samodejno vsebuje sklop upoštevanih dokumentov: na primer dokumente, ki so bili že prevedeni v okviru iste zadeve ali povezanih zadev, dokumente, citirane v besedilu, ki ga mora prevesti itd. Da bi prevajalski oddelki ustreznost še bolj povečali, za svoj jezik določijo referenčne stalne besedne zveze (splošne ali posebne za določeno vrsto spora), ki se vključijo v funkcionalni paket.

Nujnost preverjanja, ki ga opravi pravnik lingvist

Ne glede na kakovost orodij za pomoč pri prevajanju bo strokovnjak za pravno prevajanje moral predlog, ki ga ponudi stroj, vedno preveriti, tudi če je akt, iz katerega ta predlog izvira, ustrezen akt v danem kontekstu ter če je stopnja enakosti med ponujenim segmentom in segmentom, ki se prevaja, 100 %¹¹⁴.

Prav tako lahko stroj ustvari odklone zaradi napak pri poravnavi jezikovnih različic znotraj same zbirke Euramis in ponudi prevod drugega segmenta, ne tistega, ki bi ga moral. Vendar lahko napake pri prevajanju naredi tudi prevajalec ali pravnik lingvist, in če te napake niso nikoli odkrite, bodo ostale v besedilih, ki se vnašajo v podatkovne zbirke, in bodo ponujene uporabniku zbirke.

Nazadnje, čeprav je pridobivanje prejšnjih prevodov pogosto koristna rešitev, vseeno ostaja zastarela: lahko se zgodi, da predlogi ne ustrezajo več sedanjim pristopom in miselnosti, na primer na področju vključevanja. Kakovost segmentov iz podatkovne zbirke Euramis in njihove poravnave je torej bistvena in vse institucije Unije ji namenjajo veliko skrb. Ob tem vedno obstaja delno odstopanje ali neustreznost, ki jo mora popraviti pravnik lingvist. Nazadnje je treba omeniti, da velika večina stavkov, ki jih mora pravnik lingvist prevesti, ni bila nikoli prevedena: prevede jih svobodno, ob upoštevanju ustrezne terminologije in ob uporabi drugega močnega orodja: „strojnega“ prevajanja.

114| Na primer, za segment, pridobljen iz člena 39 Direktive 2014/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta, stroj ob navedbi „tous les États membres prennent les mesures nécessaires pour s’assurer que [...]“ ponudi nekoliko različna angleška prevoda, ki pa imata oba stopnjo enakosti 100 %: „all Member States shall take the *measures necessary* to ensure that [...]“ in „all Member States shall take the *necessary measures* to ensure that [...]“. Samo eden od teh prevodov je točen, vendar stroj tega ne ve: izbrati mora človek.

Orodja za strojno prevajanje: eTranslation in DeepL Pro

Okolje Trados Studio vključuje tudi orodje za strojno prevajanje. Še leta 2018 so tovrstna orodja delovala na enostavni statistični osnovi, kar pomeni, da so se opirala na informacijski model, ki je deloval na velikih besedilnih korpusih, in ponujala prevode glede na matematično verjetnost njihove ustreznosti. Zdaj delujejo na nevronske osnovi, ki se tako imenuje po analogiji z delovanjem mreže nevronov v človeških možganih. Za to je potreben dvofazni proces. V prvi fazi se nevronske iskalniki zaženejo v ogromnih korpusih poravnanih dvojezičnih segmentov, iz katerih se ti iskalniki „učijo“ ujemanj med segmenti: to je faza zagona nevronske iskalnikov.¹¹⁵ Ko so ti iskalniki enkrat zagnani, se lahko uporabljajo za iskanje predvidenih prevodov na podlagi algoritmov, ki ugotovljenim ujemanjem dodeljujejo zaporedne stopnje na podlagi verjetnostnih, slovničnih, sobesedilnih in drugih pristopov. Predlogi, ki izhajajo iz teh orodij, so koristni in pogosto prepričljivi. Širša javnost in spletna mesta pogosto uporabljajo taka nevronska orodja za izdelavo približnih prevodov. Poklicni prevajalci, vključno s pravnimi prevajalci, jih prav tako uporabljajo kot podporo v procesu prevajanja.

eTranslation je zelo učinkovito nevronske orodje, ki se razvija in financira na medinstitucionalni ravni. Za to orodje se je uporabila ogromna podatkovna zbirka Euramis, da so se sprva zagnali nevronske prevajalniki, ki ponujajo predloge prevodov iz angleščine v vse druge uradne jezike in obratno ter med nemščino in francoščino. Postopoma se na zahtevo različnih institucij, zlasti Sodišča EU, razvijajo dodatni iskalniki, ki zadovoljujejo posebne ali tematske potrebe. Tako so bili na zahtevo službe Sodišča EU za prevajanje zagnani iskalniki izključno v sodni praksi Sodišča in Splošnega sodišča. Ob upoštevanju načinov dela Sodišča EU so bili ti iskalniki zagnani, da bi ponudili dvosmerne neposredne prevode med vsemi uradnimi jeziki in jezikom posvetovanja. Uporabljajo samo najpomembnejši korpus za službo Sodišča EU za prevajanje: to je njen lastni korpus. Ti iskalniki poustvarjajo pravni jezik Sodišča EU.

Pravniki lingvisti Sodišča EU lahko uporabljajo tudi orodje, ki je na voljo na trgu, imenovano DeepL Pro, ki daje pomembne rezultate, zlasti za nekatere jezikovne kombinacije in nekatere kategorije besedil, ki so s pravnega vidika manj tehnična.

115 | Iskalnik v zaporednih slojih ustvari na tisoče nevronske povezave, ki so tako zapletene, da ta proces zagona iz korpusov pogosto imenujemo „deep learning“ (globoko učenje).

Na univerzah in institucijah Unije,¹¹⁶ tudi na Sodišču EU, so bili opravljeni različni poskusi ocenjevanja količinskega prispevka teh orodij. Drži, da je ta prispevek težko natančno oceniti zaradi metodoloških težav, povezanih z merjenjem obstoječih parametrov (usposobljenost prevajalca, delovni pogoji, kakovost končnega izdelka). Vseeno pa imajo orodja za strojno prevajanje brez dvoma veliko dodano vrednost, tudi če se trenutno ne pričakuje, da bi stroj dosegel raven človeškega prevajanja. Proces je namreč avtomatski in njegove rezultate mora človeški intelekt ovrednotiti, preveriti in po potrebi kritično oceniti. Tudi če strojno prevajanje večino časa daje le malo odklonov, ne more obnoviti tega, kar predpostavlja proces kakovostnega prevajanja: intimen vstop v misel avtorja, da se dojame in predela sporočilo ter obnovi ideja, vse v istem jezikovnem registru. Poleg tega obstajajo druge meje: tehnične, kot so izpuščene besede, ali konceptualne, kot je nezmožnost „prisiliti“ stroj, da predlaga določeno terminologijo, ki odstopa od tiste, ki je zaradi vključenosti v zagonski korpus ponujena takoj, ali je v primerjavi z njo v manjšini.

Nevronsko orodje upravičeno vzbuja visoka pričakovanja in tudi nerazumevanje med uporabniki pravnih prevodov in tistimi, ki te prevode naredijo. Prvi ugotavljajo, da je bruto rezultat stroja že zelo koristen in jih močno približa ustreznemu razumevanju izvirnega besedila; drugi vedo, da mora biti vsak preveden segment predmet kritične analize, kot če bi bil ta segment preveden na novo. Vedo tudi, da je razhajanje med razumevanjem, ki ga omogoča strojni izdelek, in popolnim razumevanjem prav v najbolj intelektualnem in torej časovno zamudnem delu pravnega prevajanja, zlasti kadar gre za pravo, ki ustvarja pravice in obveznosti, ki se neposredno uporabljajo.

Zgoraj naštetih informacijskih orodij se pri delu povezujejo, da se povečata produktivnost in kakovost dela pravnikov lingvistov na Sodišču EU. Ta orodja pravnike lingviste razbremenjujejo najpreprostejšega dela delovne obremenitve in jim tako omogočajo, da se bolje osredotočijo na zapletenejše in bolj pravne dele, ki zahtevajo večji napor. Strukturno povečanje produktivnosti službe Sodišča EU za prevajanje je mogoče pojasniti z več dejavniki (individualni napor, zunanje prevajanje, terminologija, usposabljanje itd.), ki se jim vse bolj učinkovito pridružujejo nove tehnologije.

116| Skupna študija Komisije in univerze v Gentu: „Assessment of neural machine translation output in DGT’s language departments“, 3. junij 2019; Lieve Macken, Daniel Prou in Arda Tezcan, *Quantifying the Effect of Machine Translation in a High-Quality Human Translation Production Process*, Informatics, 7, 12, 2020: <https://doi.org/10.3390/informatics7020012>.

4.3.4 Orodja za pomoč pri tolmačenju

Tolmači imajo na intranetu svoje službe na voljo stran, namenjeno pripravi na obravnave. Na tej strani so združena vsa informacijska orodja, ki jih potrebujejo za pripravo in ki se v bistvenem delu ujemajo z orodji, ki jih uporabljajo pravniki lingvisti. Tako med temi orodji najdemo na primer povezave do dokumentacijskih skladov, ki vsebujejo vse procesne listine dane zadeve, do dokumentov, ki so jih pripravili pravniki lingvisti ali horizontalne službe Generalnega direktorata, ali celo do jezikovnih in terminoloških podatkovnih zbirk, kot so Euramis, Quest ali IATE.

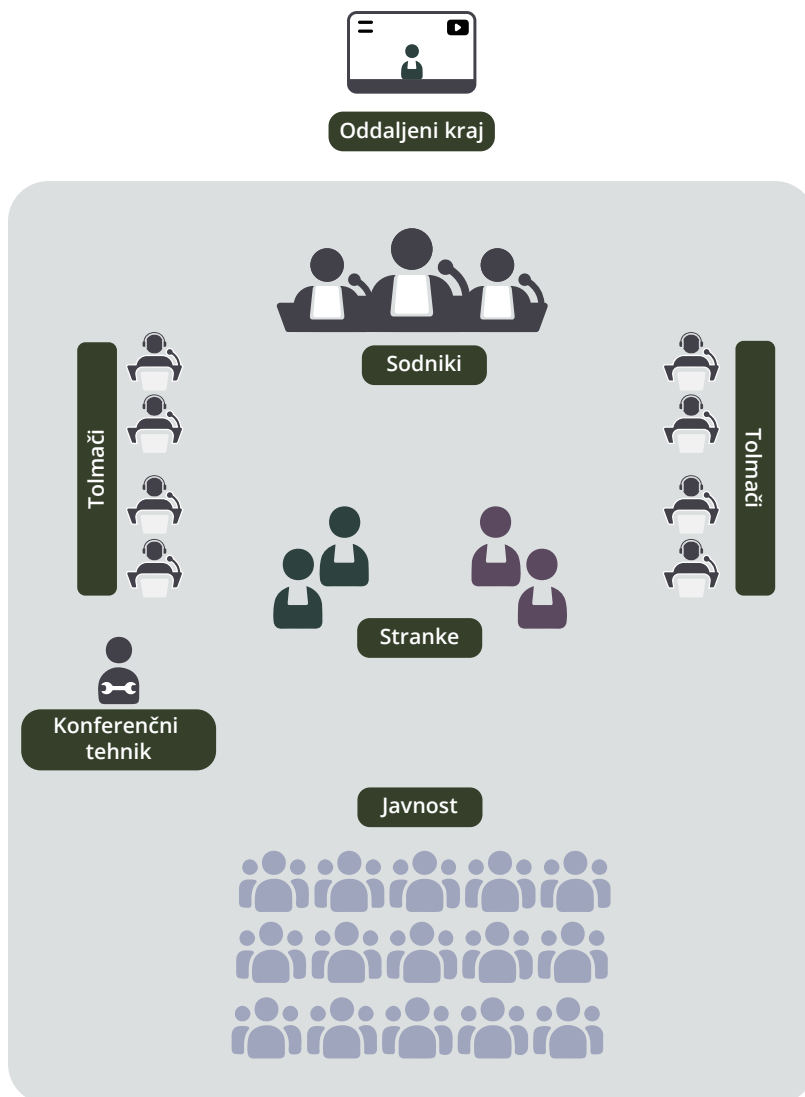
Iste povezave imajo na voljo v kabini na računalniku, ki ga ima vsak tolmač. Vendar tolmač informacijska orodja uporablja največ med samo pripravo. Takojšnost simultane tolmačenja namreč minimalizira čas in kognitivno energijo, ki ju ima med tolmačenjem na voljo za uporabo računalnika. Tolmač se torej opira predvsem na kakovost svoje priprave, svojega sodelavca v kabini ter svoje osebne in poklicne spretnosti (*glej točko 4.2*).

4.3.5 Tolmačenje govorov na daljavo

Med krizo, ki jo je povzročila pandemija, povezana s covidom-19, so bili zasnovani novi načini udeležbe na daljavo, da sta Sodišče in Splošno sodišče lahko od 25. maja 2020 znova začeli opravljati obravnave, ki sta jih morali marca odpovedati ali prestaviti. Čeprav so tolmači še naprej delali iz sodne dvorane, je bilo namreč nekaterim govorcem, ki zaradi zdravstvenih omejitev niso mogli priti v Luxembourg, prvič dovoljeno, da so ustne navedbe predstavili na daljavo. Ker sta kakovost in stabilnost signala nujna za zagotavljanje neprekinjenega in kakovostnega tolmačenja, je bil vzpostavljen postopek za predhodno odobritev krajev, kjer je bil govorec. Pred vsako obravnavo, ki vključuje udeležbo na daljavo, se poleg tega preveri kakovost komunikacije. Če ta ni zadostna, lahko predsednik seje obravnavo odpove ali prekine.

Tolmačenje govorcev, ki ustne navedbe predstavljajo iz *oddaljenih krajev*, je postalo izvedljivo, ker so bile v zadevnih sodnih dvoranh uvedene tehnike varnega prenosa zvoka in slike. Sodišče EU se je odločilo za sistem Codec, ki omogoča kompresijo (COdage) in dekompresijo (DECodage) prenosov ter tako zagotavlja celovitost in po potrebi zaupnost komunikacije.

Tolmačenje pri udeležbi na daljavo

Vendar tehnični vidik ni edini, ki ga je treba pri tem upoštevati. Prisotni morajo biti namreč tehniki, ki orodja in povezavo nadzirajo ter ki morajo pogosto v realnem času odpraviti težave. Poleg tega ta novi način dela samim tolmačem povzroča hujši stres in še večjo kognitivno obremenitev,¹¹⁷ tako da je treba pri upravljanju časa razporeditve upoštevati to dodatno utrujenost, ne da bi se sploh upoštevalo tveganje prekoračitve predvidenega trajanja obravnave.

Ta novi način predstavljanja ustnih navedb in tolmačenja je bil uveden v težavnih okoliščinah zdravstvene krize in premagati je bilo treba številne tehnične, kulturne in organizacijske ovire. To je bilo mogoče zaradi zagnanosti tolmačev in tehnikov, ki so tesno sodelovali s svojimi nadrejenimi, sodnima tajništroma in kabineti predsednikov sodišč. Uspeh je bil tolikšen, da je evropska varuhinja človekovih pravic Emily O'Reilly Sodišču EU podelila nagrado za dobro upravljanje za leto 2021 v kategoriji, imenovani „Odličnost pri inovacijah/preobrazbi“.

4.3.6 Tolmačenje na daljavo

Med krizo, povezano s pandemijo covida-19, je kombinacija govorov na daljavo prek *videokonference* in popolnega jezikovnega pokrivanja v okviru obravnav pred velikim senatom Sodišča ali občno sejo včasih zahtevala „*povezovanje*“ več sodnih dvoran.

Razširjena jezikovna ureditev na nekaterih obravnavah in omejitve, povezane s pandemijo (en, dva ali trije tolmači na kabino glede na pogoje, določene z zdravstvenim protokolom obravnav), so povzročile, da bi lahko prišlo do tega, da za vse tolmače ekipe ne bi bilo dovolj kabin niti v največji sodni dvorani Sodišča EU.

Da bi se težave v zvezi s pomanjkanjem kabin v glavni sodni dvorani rešile, je moral zato del ekipe tolmačiti iz drugih dvoran, povezanih z glavno dvorano. V teh dvorinah so tolmači delali na podlagi zvoka in slike, poslanih iz glavne dvorane in oddaljenih krajev. To se imenuje „*tolmačenje na daljavo*“.

„Povezovanje“ dvoran s povezovanjem kabin za tolmačenje v glavni sodni dvorani s kabinami v eni ali več sekundarnih dvorinah je torej lahko povečalo možnosti jezikovnega pokrivanja obravnav v tem času pandemije, ki je otežila izvajanje tolmačenja pod običajnimi pogoji.

117| Glej na primer za strnitev na tem področju Sabine Braun, „Remote Interpreting“, H. Mikkelsen & R. Jourdenais (ur.), *Routledge Handbook of Interpreting*, Routledge, London/New York, 2015, str. 352–367.

5. Kakšna prihodnost čaka večjezičnost?

5.1 Pogoji za pojav talentov

Meje Evrope so se razblinile. Njeni državljani potujejo, se srečujejo, sklepajo prijateljstva in se medsebojno bogatijo. Da bi ljudje v celoti izkoristili to ogromno darilo našega časa, se morajo pogovarjati oziroma, bolje rečeno, morajo razumeti drug drugega. Vendar, ali resnično razumemo drugega, če se ne zanimamo za njegov jezik in kulturo? Kako bi Nemec lahko razumel Francoza, ki mu govori o „coup de Trafalgar“, če ne razume hkrati jezika in zgodovine tega Francoza? Kako bo Portugalec razumel Latvijca, ki mu govori o „narodnosti“, če zanj „narodnost“ in „državljanstvo“ pomenita isto? Ali smo sploh sposobni razumeti drugačnost, če nismo raziskali vsaj enega drugega jezika ter spoznali kulture in vizije sveta, ki ga spremljata?

Naučiti se drug jezik, čeprav en sam, namreč prinaša temeljno razumevanje: razumevanje drugačnosti. Nekdo drug ni jaz; naše skupne vrednote temeljijo na zgodovinah, jezikih in različnih vizijah sveta, ki lahko obogatijo drugega. Ko bomo ponotranjili resničnost naše lastne drugačnosti, bo učenje dodatnih jezikov prineslo več razumevanja in odprlo komunikacijske kanale z vsakim človekom, ki ta jezik deli.

Mit jeder Sprache mehr...¹¹⁸

Mit jeder Sprache mehr, die du erlernst, befreist
Du einen bis daher in dir gebundnen Geist,

Der jetzo tätig wird mit eigner Denkverbindung,
Dir aufschließt unbekannt gewes'ne Weltempfindung,

Empfindung, wie ein Volk sich in der Welt empfunden;
Nun diese Menschheitsform hast du in dir gefunden.

Ein alter Dichter, der nur dreier Sprachen Gaben
Besessen, rühmte sich, der Seelen drei zu haben.

Und wirklich hätt' in sich nur alle Menschengeister
Der Geist vereint, der recht wär' aller Sprachen Meister.

Z vsakim novim jezikom, ki se ga naučiš, osvobodiš
Duha, ki je bil do takrat v tebi vezan,

Ki zdaj vrvi s svojimi idejnimi povezavami
In ti razkriva neznan način občutenja sveta,

Način, kako ga dojema ta narod;
To obliko človečnosti si torej našel v sebi.

Stari pesnik, ki je poznal le tri jezike,
Menil je, da je bogat ne za eno, ampak za tri duše.

In resnično bi v sebi združeval vse duhove ljudi
Tisti, ki bi znal vse jezike.

V zadnjih desetletjih se je znanje jezikov v evropskih državah in po svetu močno razvilo. Z določenega vidika je napredek pomemben, ker zdaj večina državljanov Unije pozna drug jezik, ki je pogosto angleščina, ali zna vsaj nekaj osnov tega jezika. To je nedvomno koristno. Kaj pa se je zgodilo z vsemi temi evropskimi intelektualci, ki se še pred nekaj desetletji niso ustavili pri učenju enega samega jezika, ampak so se jih naučili tri, štiri, pet ali več? In zakaj je edini naučeni tuji jezik skoraj vedno angleščina? Ali ne moremo nič več pričakovati od jezikov Goetheja in Schillerja, Danteja in Eca, Voltaira in Camusa, Cervantesa, Vondela ter vseh drugih? Sporazumevalni jezik, ki prevladuje v vsakem trenutku zgodovine, kot ga za silo govorijo nedomači govorci, lahko ogrozi potrebno raven znanja in razmišljanja. Upravičeno se je vprašati, ali je tak – poenostavljeno rečeno – izkrivljen, celo izprijen jezik sposoben omogočiti dostop do drugačnosti, ko pa se je z njim mogoče dotakniti zgolj površine svetovnih kultur, celo kultur narodov, ki ga imenujejo materni jezik¹¹⁹.

Odgovor je nedvoumno večjezična praksa Sodišča EU. Na večjezično potrebo evropskega državljana mora odgovoriti večjezična zavezanost njegovih institucij, ki so pri tem odvisne od razpoložljivosti nadarjenih oseb v vsaki državi članici. Sam pogoj za opravljanje kakovostnih večjezičnih storitev je obstoj bogate množice oseb, ki so sposobne zagotavljati to kulturno, jezikovno in pravno posredovanje na Sodišču EU. Zanimanje za jezike in različnost je treba prebuditi in podpirati od najzgodnejših let. Otroci morajo imeti možnost, da se naučijo več jezikov. Mladi morajo imeti možnost potovati in srečevati druge kulture ter se napajati z različnostjo. Nekateri bodo želeli to spremeniti v svoj poklic kot tolmači in prevajalci; drugi bodo kot pravniki lingvisti to izkoristili pri opravljanju svojega poklica. Vsaj izobraževalna struktura mora ta razvoj podpirati: učenje več jezikov v šoli; ohranjanje šol za prevajanje in tolmačenje; ohranjanje in celo razvoj jezikovnih in medkulturnih znanj med univerzitetnim študijem, zlasti pravnim študijem; uporaba jezikov v poklicnem okolju, seveda ob sprejemanju in spoštovanju sposobnosti vsakogar¹²⁰.

119| V zvezi z vsemi temi vidiki glej Robert Phillipson, *English-Only Europe? Challenging Language Policy*, 2003, prevedeno v francoščino in posodobljeno leta 2018 pod naslovom *La domination de l'anglais: un défi pour l'Europe*. Glej tudi predgovor Françoisa Grina v francoski različici.

120| V belgijskem zasebnem sektorju je na primer običajno, da se udeleženci sestankov svobodno odločijo, ali bodo govorili v francoščini ali nizozemščini, tako da se ni treba vsem izražati v obeh jezikih, se pa od vseh pričakuje, da ju razumejo. Iz različnih razlogov je vseeno vse bolj razširjena uporaba angleščine.

Čeprav je učenje jezikov pomembno, to ne spremeni dejstva, da mora pravna in upravna večjezičnost v Uniji temeljiti na osnovnem načelu, da ima vsak državljan pravico, da zna samo svoj materni jezik¹²¹. Tudi državljani, ki govorijo enega ali več drugih jezikov, bodo vedno imeli pravico in običajno čutili potrebo, da z upravo in sodstvom komunicirajo v svojem maternem jeziku. Za to morajo drugi državljani sprejeti jezikovne poklice in imeti na voljo ugodne pogoje, da to dosežejo.

Sodišče EU ima svojo vlogo pri osveščanju o pomenu učenja jezikov in pri krepitvi njihove uporabe, pa tudi plemenito nalogo, da jezike brani. Njegove prevajalske službe lahko med drugim obiskujejo šole in univerze, govorijo s poklicnimi in kulturnimi združenji, se srečujejo s politiki in intelektualci ter organizirajo konference o večjezičnosti. Sodišče EU poleg tega to vlogo opravlja v okviru svojega „pristopa večjezičnosti“, to je večplastnega pristopa, ki ga hkrati konkretno in simbolično ponazarja Vrt večjezičnosti, omenjen v preambuli tega dela.

5.2 Zavedati se interesov: kratkoročno ali dolgoročno?

Dostop do pravnega varstva in sodne prakse v svojem jeziku je temeljni element demokracije, ker se z njim opredeljuje možnost vsakega državljana, da sodeluje v družbi, ki jo urejajo pravna pravila, in da ima v njej enake možnosti.

Že leta 1549 je francoski pesnik Joachim Du Bellay v delu *Obramba in prikaz francoskega jezika* pojasnil, kako zelo je pomembno, da se pravica izreka v ljudskem jeziku namesto v latinščini, ki jo znajo samo nekatere elite. S tem je sledil odredbi iz Villers-Cotterêtsa, ki jo je leta 1539 izdal kralj Franc I. in s katero je bila posplošena uporaba francoščine v javnih listinah in pred sodišči. Zgodovina naših držav – tudi novejša – nam kaže, kako zelo prebivalstva, katerih jezikovna in kulturna identiteta ni dovolj spoštovana, iz tega črpajo trdne argumente za nasprotovanje uveljavljenemu redu in za njegovo spremembo. To smo videli tako v demokratičnih državah, kot je Belgija, kot pri narodih, ki so živeli v avtoritarnih režimih, kot je bila Litva v času Sovjetske zveze.

121 | Alexandre Viala, „Le droit à la traduction“, *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, Isabelle Pingel (ur.), Éditions Pedone, Pariz, 2015, str. 21.

Evropejci, oboroženi s svojimi zgodovinskimi izkušnjami in humanizmom, ki si ga delijo, morajo razmisliti o prihodnosti večjezičnosti v Uniji. Denarja primanjkuje. Proračunske omejitve so vse številnejše in občasna varčevanja se postopno spreminjajo v dolgo težavno obdobje skoraj stalnega, vedno ostrejšega varčevanja. Prizadevanje za učinkovitost in prihranke je popolnoma upravičeno in ves trud je treba vložiti v to, da bo državljan po najboljši ceni imel koristi od tega, kar prinaša Unija, vključno s temeljno pravico do spoštovanja kulturnih in jezikovnih identitet, dostojanstva in večjezičnosti. Če pa privarčevana sredstva v praksi pomenijo, da se večjezičnost pretirano omejuje, zmanjšuje na najmanjši zadosten del in nevtralizira, bo torej čas, da se vprašamo, ali ni to, čemur se moramo v zameno za te prihranke odreči, postalo pretirano.

Evropski narodi so v zgodovini večkrat premagali pretrese in obnovili svojo vez s humanističnimi in demokratičnimi vrednotami, ki so jim edine lahko prinesle trajno osvoboditev. Po drugi svetovni vojni so opustošene in uničene vojskujoče se države vseeno začele obnovo s ponovno vzpostavitvijo in razvojem državnih struktur in svoboščin ne glede na ceno. Kako sprejeti, da še vedno uspešna Evropa pozablja nauke prednikov in zaradi varčevanja slabi temelje večjezičnega stebra, ki podpira skupno stavbo razvoja, blaginje in miru, zgrajeno s toliko vizije, nadarjenosti, vztrajnosti in dialoga?

Da, lahko se varčuje, in da, treba je varčevati, vendar je treba ohraniti bistvo, bistvo pa je ohranjanje in – kot lahko vsaj upamo – nadaljevanje gradnje Unije, temelječe na skupnih vrednotah, ki vključujejo in spodbujajo občutek pripadnosti vseh narodov in kultur, ki jo sestavljajo.

V svetu politike so, na prvi pogled protislovno, nasprotniki Unije tisti, ki se ne motijo: zlasti s finančnim dušenjem projektov približevanja državljanom, predvsem večjezičnosti, se lahko ustvari občutek zavrnitve ter vse večja razdalja med njenimi institucijami in državljani. Ti nasprotniki Evrope imajo v pristaših temačnih rezov, ki izpolnjujejo le kratkoročne politične in gospodarske cilje, mogočne objektivne zaveznike. Ti kratkoročni zagovorniki varčevanja se vede ali nevede ne zavedajo, da slabijo Evropo, katere ogromen gospodarski prispevek sicer razumejo. Poleg tega obstajajo tisti, ki razumejo in podpirajo model evropskega povezovanja in ki tako dobro kot njihovi nasprotniki razumejo, da občutek kulturne in jezikovne odtujenosti ogroža evropsko zgradbo in da bi se lahko ob njenem zrušenju zrušil tudi ideal miru in blaginje v drugačnosti.

Iz te težavne razprave je razvidno, da so se dobroverni zagovorniki varčevanja znašli v položaju razsodnikov. Torej se brez tabujev lotimo vprašanja stroškov in koristi večjezičnosti v Uniji in pogledimo, ali imamo argumente, da jih prepričamo.

5.3 Financiranje večjezičnosti v primerjavi s stroški neobstoja večjezičnosti

Večjezičnost stane. Stroške večjezičnosti je vsaj mogoče izračunati, medtem ko je to težje za stroške njenega neobstoja. Tudi demokracija ima ceno, ki jo je v veliki meri mogoče izračunati. To bo težje za stroške njenega neobstoja, in vendar se vsi strinjamo, da bi bili ti stroški na gospodarski, človeški in civilizacijski ravni ogromni.

Tako je Evropski parlament stroške jezikovnih služb institucij Unije zelo upravičeno opredelil kot politične stroške.¹²² Vseeno ti stroški niso samo politični, zlasti ko gre za Sodišče. Večjezičnost je tudi bistveni člen postopka, tako kot vse druge dejavnosti, ki so nujno potrebne za preučitev in reševanje zadev ter pripravo sodne prakse.

Nekateri bodo rekli, da gre za neprimerno razpravo, ker sta identiteta in dostojanstvo vsakega naroda, ki se izražata z njegovim jezikom, neodtujljiva vrednota in ju je treba varovati. Tako je treba varovati tudi same jezike kot nosilce kultur, simbolov in celo gospodarstva. V tej razpravi ni majhnih in velikih jezikov: braniti en jezik je braniti vse jezike¹²³.

To je ena najbolj občutljivih tem. Dovolj je videti pripravljenost držav članic, da vložijo tožbe, ko poskuša Evropski urad za izbor osebja (EPSO) varčevati tako, da zmanjša število jezikov na javnih natečajih institucij Unije¹²⁴ (glej točko 2.5.2).

122| [Resolucija Evropskega parlamenta o posebnem poročilu Evropskega računskega sodišča št. 5/2005: Odhodki za tolmačenje, ki jih imajo Parlament, Komisija in Svet \(2006/2001\(INI\)\)](#) (UL 2006, C-305 E, str. 67).

123| Alfredo Calot Escobar, *op. cit.*

124| Athanasia Katsimerou in Dionysios Kelesidis, „Le principe de non-discrimination en raison de la langue“, *Revue de l'Union européenne*, št. 592, Éditions Dalloz, oktober in november 2015, str. 534–540, zlasti str. 537.

Ta občutljivost nikakor ne preseneča, ker imajo odločitve na tem področju poleg tega, da gre za vprašanja identitete in kulture, ki so sama po sebi temeljna, gospodarske posledice za stroške prevajalskih služb in za tiste, ki uporabljajo njihove storitve.¹²⁵

Sredstva, ki bi se lahko neposredno prihranila zaradi odločitve, da se da prednost enemu ali več jezikom pred drugimi, je mogoče oceniti: gre za znesek, za katerega bi se v takem primeru zmanjšala sredstva, namenjena dejavnostim prevajanja in tolmačenja.

Težje pa je, nasprotno, oceniti, za koliko bi bili govorci „poraženih“ jezikov v primerjavi z drugimi govorci prikrajšani za nekatere koristi in izpostavljeni dodatnim stroškom, kar bi pripeljalo do gospodarske neenakosti. Lahko bi si zamislili nevšečnosti, ki bi jih trpeli kot negativno stran koristi, ki bi jih bili deležni govorci „zmagovalnih“ jezikov. V zvezi s tem François Grin našteva pet vrst prenosov v korist domačih govorcev enega samega skupnega jezika, ki ga imenuje „monarhičen“:

- neobstoj stroškov, povezanih s prevajanjem in tolmačenjem v ta jezik;
- monopol na trgu pedagoškega gradiva, izobraževanja, prevajanja in tolmačenja v ta jezik ter drugih oblik jezikovne podpore;
- sredstva, ki bi jih privarčevala država ali države tega skupnega jezika, ker njeni govorci ne bi čutili nujne potrebe po učenju kakršnega koli drugega jezika;
- možnost teh govorcev, da tako ustvarjene prihranke vložijo v učenje drugih spretnosti;
- prednost domačega govorca skupnega jezika na vseh pogajanjih in v vseh konkurenčnih položajih ali sporih, tudi če je njegov sogovornik vložil veliko truda in denarja v učenje tega jezika.¹²⁶

125| Glej v zvezi s tem Philippe Van Parijs, „L’anglais lingua franca de l’Union européenne: impératif de solidarité, source d’injustice, facteur de déclin?“, *Économie publique/Public economics* (na spletu), 152004/2, objavljeno na spletu 12. januarja 2006, prebrano 17. septembra 2021: <http://journals.openedition.org/economiepublique/1670>.

126| François Grin, *Coûts et justice linguistique dans l’élargissement de l’Union européenne*, Panoramiques, št. 69, 4. četrletje 2004, str. 97–104.

Grin kolegu Philippu Van Parijsu, ki se v nekaterih delih sprašuje o tem, ali bi Unija sprejela *linguo franco*¹²⁷ – po sili razmer angleščino – odgovarja: „Enojezičnost ima svojo ceno, drugačno, vendar nič manj resnično kot večjezičnost.“¹²⁸ Vendar se v primeru večjezičnosti stroški delijo, medtem ko v primeru enojezičnosti bremenijo izključno poražence. Čeprav sedanje prevlade angleščine v svetu ni mogoče sistematično oceniti, je poleg tega, da ima simbolično težo, vredna več milijard eurov vsako leto, tako da je ogromna večina Evropejcev v položaju, ko „plačuje za to, da je postavljena v podrejen položaj“.¹²⁹ Jasno je, da tudi če bi nam uspelo ustvariti celotno sliko različnih modelov zmanjševanja stroškov z zmanjševanjem večjezične službe, na eni strani, in razlikovalnega učinka teh zmanjšanj na različne kategorije državljanov, na drugi strani, bi bila še vedno potrebna politična razprava.¹³⁰ Poleg tega bi se takrat v razpravo vključili še številni drugi dejavniki.

5.3.1 Stroški večjezičnosti

Stroškov Unije, katere skupni proračun za leto 2023 znaša približno 170 milijard eurov, ni zelo težko izračunati.¹³¹ Ta proračun predstavlja majhen delež (približno 2 %) skupnih javnih odhodkov v Uniji in približno 1 % bruto nacionalnih prihodkov držav članic (približno proračun Danske).¹³² Iz proračuna Unije je 6 % namenjenih delovanju uprave, bistveni del proračuna pa je namenjen skupnim strukturnim in političnim skladom. Skupni stroški prevajanja in tolmačenja v vseh institucijah Unije predstavljajo manj kot 1 % tega proračuna (torej manj kot šestino odhodkov za delovanje uprave).

127| Philippe Van Parijs, *op. cit.*

128| Glej predgovor Isabelle Pingel „Le multilinguisme dans l'Union européenne“, Isabelle Pingel (ur.), Éditions Pedone, Pariz, 2015, str. 55–71.

129| François Grin, „L'anglais comme lingua franca: questions de coût et d'équité. Commentaire sur Philippe Van Parijs“, *Économie publique*, št. 15, 2004, str. 3–11.

130| Glej tudi Dominique Hoppe, „Le coût du monolinguisme“, *Le Monde diplomatique*, maj 2015, v katerem se omenjajo stroški in tudi postopno spreminjanje sistemov, zlasti pravnih, in načinov razmišljanja zaradi dejanske *English Lingua Franca*.

131| Glej <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sl/sheet/28/les-depenses-de-l-union>.

132| Evropska komisija, Fact check on the EU Budget, september 2022 <https://ec.europa.eu/budget/publications/fact-check/index.html>.

To predstavlja približno 1,1 milijarde eurov,¹³³ kar je manj kot 2,5 eura na državljana na leto. Za prikaz relativne pomembnosti bi lahko rekli, da ta večjezičnost stane manj kot je cena ene skodelice kave na državljana. Kljub vsemu priznajmo, da 450 milijonov skodelic kave ni povsem zanemarljiv strošek.

133 | Fondation Robert Schuman, Parler l'européen, 23. december 2019, <https://www.robert-schuman.eu/fr/questions-d-europe/0541-parler-l-europeen>.

Sodišče EU je stroške večjezičnosti, kot se izvaja v instituciji, izračunalo tako, da je upoštevalo vse odhodke, povezane s plačami pravnikov lingvistov in tolmačev, prispevkom Unije za sistem njihovega pokojninskega zavarovanja, usposabljanji, nepremičninsko infrastrukturo in njenim vzdrževanjem ter opremo, varovanjem in zunanjim izvajanjem nalog tolmačenja in prevajanja. Skratka, gre za skupne stroške večjezičnosti Sodišča EU, izračunane po metodi stroškovnega računovodstva. Ti stroški so leta 2020 znašali 159 milijonov eurov (kar je 0,36 eura na državljana na leto). Ta znesek predstavlja velik del proračuna Sodišča EU, ki je leta 2020 znašal 436.600.000 EUR. To ni presenetljivo, ker zelo razširjena ureditev večjezičnosti na Sodišču EU pomeni, da uradniki in uslužbenci prevajalske službe predstavljajo več kot tretjino njegovega skupnega osebja, pomaga pa jim še veliko zunanjih izvajalcev. Vendar je Sodišče EU institucija, ki jo financirajo državljani in ki mora zagotavljati čim boljše upravljanje sredstev, ki so ji dodeljena. Številni zgoraj omenjeni varčevalni ukrepi so del tega stalnega prizadevanja.

Večjezičnost torej stane veliko v absolutnem smislu, vendar predvsem zaradi ukrepov dobrega poslovanja in varčevalnih ukrepov zelo malo v relativnem smislu. Vprašajmo se torej, koliko bi stal neobstoje večjezičnosti. To pa je precej težje oceniti.

5.3.2 Stroški neobstoja večjezičnosti

Da bi ocenili, koliko bi stal neobstoje večjezičnosti v institucijah Unije in na Sodišču EU, se lahko opremo samo na predpostavke, saj so nekatere posledice neizogibne in druge samo morebitne; nekatere učinke je mogoče izmeriti z določeno stopnjo natančnosti, ne pa večine.

Prva posledica bi lahko bilo slabenje in mogoče celo prenehanje Unije, ki bi ostala brez podpore svojih državljanov in posledično brez svojih držav članic. Ta predpostavka se lahko zdi skrajna, vendar je glede na zgornjo analizo temeljnega pomena identitet za občutek pripadnosti narodov v resnici ni mogoče izključiti. To posledico je z gospodarskega vidika mogoče v določenem obsegu izmeriti. Proračun Unije zdaj znaša 164,25 milijarde eurov (2021) za 447 milijonov državljanov, kar predstavlja posredno prenesenih 365 eurov na državljana na leto, saj manj bogati državljani seveda prispevajo manj kot najbogatejši. Preveč poenostavljeno bi bilo sklepati, da bi bilo s prenehanjem Unije mogoče prihraniti enakovredne zneske. Unija ima seveda svojo ceno, vendar predvsem ustvarja bogastvo in dobro počutje.

Množično namreč vlaga v svoje države članice in njihove regije, kar poleg solidarnosti in ugodnega učinka na okolje in življenjske razmere ustvarja velik gospodarski donos. Komisija meni, da bodo do leta 2023 sredstva, ki so bila vložena med letoma 2007 in 2013, ustvarila 274 odstotni donos, kar je 2,74 eura za vsak vložen euro¹³⁴.

Poleg tega je bruto domači proizvod (BDP) Unije, to je skupna vrednost vsega proizvedenega blaga in storitev, leta 2019 znašal 16.400 milijard eurov, kar je torej skupaj približno 15 % svetovne blagovne trgovine. Unija je tako na drugem mestu med glavnimi akterji svetovne trgovine, takoj za Kitajsko in tik pred Združenimi državami.¹³⁵ Povprečen BDP na državljana v Uniji se je v zadnjih 20 letih skoraj podvojil. V nekaterih najrevnejših državah članicah se je več kot podeseteril.

Za vse to in še veliko več bi bili prikrajšani, če bi Unija prenehala obstajati, saj ne smemo pozabiti na dolgoročen skupni učinek drugih, manj neposrednih dejavnikov, in sicer:

- neobstoja nadaljnjega razvoja Unije, ki bi omogočal stalno rast tega presežka bogastva;
- geopolitične negotovosti, nestabilnosti, celo tveganja konfliktov;
- slabitve evropske regije v svetovnem političnem zavezništvu, zlasti v Svetovni trgovinski organizaciji (STO) in dvostranskih sporazumih, ker pomen Unije močno presega pomen vseh njenih držav članic.

Do tako skrajne posledice morda ne bi prišlo in lahko bi se celo pričakovalo, da države članice vzpostavijo nadomestne mehanizme, s katerimi bi se ohranil vsaj del tega, kar je dosegla Unija. Omejimo se torej na ugotovitev, da bi vsak velik korak nazaj, ki bi ga naredili na področju večjezičnosti, lahko povzročil nazadovanje evropskega projekta, ki bi – poleg med drugim omejitev svobode gibanja in prostega pretoka – prineslo osiromašenje kulturnih izmenjav, izolacionistične težnje in pogubne gospodarske učinke.

Ekonomisti bodo seveda lahko opravili popolnejše in natančnejše izračune gospodarskega prispevka Unije.

134| https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-budget-added-value/fact-check_sl.

135| https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_sl.

5.3.3 Posledice delovanja Sodišča EU brez večjezičnosti

Po predstavitvi tega širokega pogleda se zdaj vprašajmo, koliko bi stal neobstoj večjezičnosti na Sodišču EU, kot če bi njegovo dejavnost lahko ločili od splošnega političnega konteksta. Kakšne bi bile posledice, če bi Sodišče in Splošno sodišče delovala v enem samem jeziku, tako da bi se državljani in države članice morali temu položaju prilagoditi? Takoj je treba ugotoviti, da smo zapustili področje števil in vstopili na področje splošnih posledic, katerih intenzivnost sama se lahko spreminja.

Dostop do pravnega varstva

Če bi države članice in državljani morali vlagati začetne procesne akte, predloge za sprejetje predhodne odločbe, tožbe in pritožbe v vnaprej določenem jeziku, bi bila enakost subjektov in sodišč očitno izgubljena. Avtorji teh aktov bi morali izbirati med tem, da te listine sestavijo neposredno v tem jeziku, če bi se čutili sposobne za to, ali da uporabijo zasebne prevajalske storitve, ki pomenijo dodatne stroške in roke. V obeh primerih bi bila raven kakovosti spremenljiva, ker je dejansko aktivno znanje tujega jezika, vključno na pravni ravni, precej redko in ker je nadzor kakovosti prevodov, ponujenih tistim, ki tega jezika ne znajo, iluzija. Vse od začetka bi se množile nenatančnosti, ki bi lahko sodiščem, ki bi odločala o zadevi, preprečevale dobro razumevanje teh aktov in njihovega konteksta ter ogrožale ustreznost njihovih odločb.

Enako bi veljalo za izmenjavo vlog med strankami v postopkih direktnih tožb in za stališča, ki jih države članice predložijo v okviru postopkov predhodnega odločanja. Institucije pa bi bile v prednosti, saj bi lahko računale na redakcijsko ali prevajalsko delo uradnikov, ki so domači govorci tega edinega jezika postopka.

V ustnem delu postopka, ko bi obravnave potekale brez tolmačenja, bi stranke morale bodisi računati na zastopnike, ki obvladajo pravni jezik edinega jezika postopka, kar bi v praksi dajalo prednost članom odvetniške zbornice ali zbornic držav tega jezika, bodisi nadaljevati zastopanje na nacionalni ravni, vendar ob tveganju, da bodo ustne navedbe manj učinkovite in dinamične.

Nazadnje, odločba, pred katero bi morebiti generalni pravobranilec predstavil sklepne predloge v enem samem jeziku, bi bila najpogostejše sestavljena v jeziku, ki ga stranke v postopku ne bi poznale, s čimer bi bile prikrajšane za natančno razumevanje razlogovanja sodišča in utemeljenosti njegove sodbe. V okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe bi nekatera predložitvena sodišča lahko celo napačno razumela vsebino sodbe in v povsem dobri veri ne bi ravnala skladno z njo. Lahko bi se celo zgodilo, da sodišče Unije ne bi odgovorilo na vprašanje za predhodno odločanje, ki bi bilo iz jezikovnih razlogov slabo ubesedeno, kar bi odprlo pot novemu postopku predhodnega odločanja, skupaj z roki in stroški, ki bi jih to zahtevalo.

Pri tem mislimo zlasti na položaj nacionalnih sodišč, pogosto preobremenjenih in z velikimi sodnimi zamudami, ki bi morala svoje predložitvene odločbe prevajati v pričakovanju odgovorov v tujem jeziku, ki ga obvladajo na različnih ravneh. Zelo verjetno je, da bi številni poskušali rešiti spor brez predhodnega odločanja, s čimer bi škodili dialogu v okviru predhodnega odločanja, ki pa ima osrednji pomen v sodni organizaciji Unije.

Glede na navedeno je večjezičnost Sodišča EU videti kot pogoj hkrati za enako obravnavanje, učinkovito izvajanje sodne oblasti in pravno varnost.

Objave

Pravo Unije ima, kot je bilo navedeno zgoraj, neposredni učinek na nacionalno pravo in prednost pred njim. Vsako sodišče države članice Unije mora torej to pravo uporabljati kot višje pozitivno pravo. To je posebej pomembno v okviru predhodnega odločanja, v katerem sodišče Unije podaja razlage prava Unije, ki so bolj neposredno pomembne za vse države članice.

Če odločbe ne bi bile objavljene v jeziku nacionalnih poslancev, uprave in sodišča, bi ti na vseh ravneh poskušali z različnimi jezikovnimi in pravnimi znanji razumeti, kaj jim je naloženo s tem pravom, izraženim v tujem jeziku. Akterji iz različnih držav članic in celo znotraj vsake države članice bi sodno prakso pogosto razumeli različno in jo uporabljali različno, s čimer bi se ustvarjale razpoke v enotni uporabi prava Unije, vključno v zvezi z notranjim trgov. Tako ovirano delovanje notranjega trga bi imelo tako močan kot neposreden gospodarski učinek v obliki omejitev trgovine. Poleg tega bi bila lahko postavljena številna nova vprašanja za predhodno odločanje, zlasti glede razlage, da bi bilo stvari mogoče jasneje razumeti, vendar bi se ta vprašanja vedno postavljala v neenakih in nezadovoljivih pogojih, opisanih zgoraj. Stroški tega dodatnega spora bi lahko sami presegli stroške prevajalskih storitev Sodišča.

Zelo številni odvetniki strankam ne bi več mogli preudarno svetovati, ker bi za to svetovanje potrebovali analizo prava Unije: ta analiza bi morala namreč temeljiti na aktih, sestavljenih v jeziku, ki bi ga znali nepopolno ali sploh ne.

Seveda bi se države članice lahko odločile, da sodno prakso Sodišča prevedejo na lastne stroške, vendar bi to pomenilo samo premeščanje stroškov in spotoma ustvarjalo novo neenakost v škodo državljanov držav članic, ki imajo manj prebivalstva, so manj bogate¹³⁶ ali se najmanj zavedajo, kako pomembno je imeti sodno prakso Unije na voljo v nacionalnem jeziku ali jezikih. Tudi če bi države članice prevode dejansko pripravile v vseh drugih jezikih, bi se to zgodilo pozneje, tako da pravnemu okolju ne bi bili na voljo niti na dan razglasitve niti v kratkem času. Poleg tega bi bila kakovost teh prevodov zelo verjetno manjša. Pritisk na cene prevajanja bi namreč lahko škodil njihovi kakovosti, ob upoštevanju, da lahko vsaka beseda, vsak koncept, vsako slovnično ujemanje ali včasih preprosta vejica spremeni točen pomen besedila. Poleg tega bi se prevajanje opravljalo razpršeno in brez dogovora, kar je v nasprotju s sedanjo prakso Sodišča, v skladu s katero se pravniki lingvisti različnih prevajalskih oddelkov neposredno ali posredno posvetujejo ter sodelujejo s kabineti, v katerih so bili sestavljeni sklepni predlogi in odločbe. Lahko si tudi predstavljamo, da se država, ki ne bi želela, da je pravo Unije znano in da se uporablja v celoti v njenem pravnem redu, izgovarja na stroške prevajanja, da tega ne bi opravila.

5.3.4 Decentralizirano spremljanje postopkov

Iz zgornje predstavitve je dovolj jasno, da bi enojezično delovanje Sodišča EU takoj imelo zelo resne posledice in da je večjezično delovanje nujno. Vprašati se je treba še, ali je to večjezično delovanje upravljano na ustrezni ravni ali pa bi bila boljša decentralizacija.

Omenili smo že predpostavko, da bi sodno prakso prevajale države članice. Pri tem pa bi bilo treba tudi razmisliti, koliko bi neposredna udeležba držav članic pri opravljanju večjezičnih storitev Instituciji omogoča učinkovito delovanje.

136| Solidarnostni mehanizmi, povezani s stopnjami blaginje držav članic, so vključeni v financiranje iz splošnega proračuna Unije, katerega 70 % temelji na BDP držav članic, in torej v financiranje večjezičnosti. Preložitve financiranja večjezičnosti bi čezmerno obremenila države članice, ki so manj bogate ali imajo manj prebivalstva. Če eno jezikovno različico financira več kot 90 milijonov govorcev nemščine in drugo 1,3 milijona Estoncev, je to roganje enakosti državljanov in solidarnosti med našimi narodi.

Med celotnim postopkom, od prevajanja začetnega procesnega akta prek tolmačenja na obravnavah do priprave odločbe v jeziku postopka, jezikovno posredovanje določa, kako napredujejo postopki, ki bi bili blokirani, če jezikovne storitve ne bi bile opravljene.

Če bi računali na države članice, da te opravijo navedene storitve, bi to neizogibno ustvarjalo tveganje pomanjkanja, takoj ko ena ali druga država ne bi mogla v vsakem trenutku in v ustreznih količinah opraviti potrebnih storitev. Te storitve se morajo namreč prilagajati sodnemu ritmu vsakega postopka. Naj bodo razlogi organizacijski, logistični ali proračunski, bi to pomenilo veliko oviro za to, da se v vsaki državi članici razvijajo, ohranjajo in so na voljo viri, usposobljeni, da v vsakem trenutku prevajajo ali tolmačijo iz vseh drugih uradnih jezikov.

Vendar gre še za več: zaupnost odločb in tajnost posvetovanja prepovedujeta, da se prevajanje teh dokumentov pred njihovo razglasitvijo zaupa državam članicam, ne glede na to, ali te uporabijo notranje vire ali zunanje izvajalce. Sodišči Unije morata še naprej delati kolegialno in popolnoma neodvisno ter ob spoštovanju tajnosti posvetovanja.

Pri vsakem prevodu ali tolmačenju, ki bi ga zagotovila država članica, bi se postavljalo tudi vprašanje kakovosti, ker bi se tveganju razdrobljenosti terminoloških odločitev, neupoštevanja avtonomnih konceptov in neenotnosti različic pridružili še zgoraj navedeni izzivi.

Vidimo, da je Sodišče EU samo v okviru popolne in obvladane večjezičnosti sposobno opravljati svojo nalogo. To se nanaša na eni strani na njegovo sodno nalogo, ki je v zelo velikem obsegu odvisna od dialoga s strankami, nacionalnimi organi in zlasti nacionalnimi sodišči, ter na drugi strani na razširjanje njegove sodne prakse.

Najboljši in nedvomno edini predstavljeni sistem upravljanja večjezičnosti na Sodišču EU je ta, v katerem se znotraj institucije obvladuje ta temeljni kamen njegovega delovanja in vplivanja. Zaradi različnih varčevanj in zlasti ekonomije obsega, ki izhaja iz centraliziranega upravljanja tokov, terminologije, usposabljanja, zunanjega izvajanja ali informacijskih orodij, je to tudi najcenejša in najučinkovitejša rešitev z vidika skritih in očitnih stroškov.

Skratka, iluzorno bi se bilo lotiti številčne ocene stroškov, ki bi jih povzročila odpoved večjezičnosti na Sodišču EU. Že samo naštevanje možnih posledic zadostuje za dokaz, da stroški večjezičnosti na Sodišču EU ostajajo precej skromni v primerjavi s stroški njenega neobstoja. Nazadnje, prestavitev bremena upravljanja in financiranja večjezičnosti na države članice bi povzročila neenakosti, zamude in negotovosti ter ogrozila tajnost posvetovanja, ki je bistveno jamstvo neodvisnosti sodišč Sodišča EU.

Sklepna ugotovitev

Večjezičnost je hkrati proces, naložba in vrednota.

Kot proces spremlja postopke pred Sodiščem EU. Pri obeh sodiščih te institucije, Sodišču in Splošnem sodišču, se lahko vložijo predlogi v katerem koli od 24 uradnih jezikov Unije; stranke imajo pravico do izjave v tem jeziku; sodna praksa mora biti na voljo v vseh uradnih jezikih. Zato se mora pravno prevajanje in tolmačenje zagotavljati v 552 možnih jezikovnih kombinacijah na najvišji ravni kakovosti, po najboljši ceni in v rokih, ki so združljivi z dobrim potekom evropskega sodstva. V ta namen Generalni direktorat za večjezičnost (GDV) uporablja strokovnjake za pravo in jezike, ki prihajajo iz vseh držav članic. Ne opira se samo na te redke človeške vire, ampak tudi na preizkušene metode, kot so stalno usposabljanje, terminologija, uporaba vmesnih jezikov in stalen premislek o primernih varčevanjih, pa tudi na najsodobnejša orodja, k oblikovanju in oskrbovanju katerih prispeva, naj gre za medinstitucionalne večjezične podatkovne zbirke, zadnje tehnologije za pomoč pri prevajanju, kot je nevronske prevajanje, ali učinkovite metaiskalnike.

Pravna večjezičnost ne zadeva samo GDV, kar smo dobro razumeli med branjem tega dela. Samo delovanje obeh sodišč in služb Institucije vsak dan temelji na večjezični in večpravni kulturi. GDV je res najvidnejši del tega večjezičnega delovanja, vendar sodni tajništvi in vse službe, zadolžene za pomoč sodiščema pri njuni nalogi in za njuno spremljanje, delujejo po isti logiki ter temeljijo na pravnem in jezikovnem znanju in spretnostih.

Kot naložba večjezičnost zagotavlja dobro delovanje sodišč, ki sami sodelujeta pri dobrem delovanju celotne evropske zgradbe, zgradbe, zgrajene na demokraciji, pravu in spoštovanju manjšin. Ker je politični, družbeni in gospodarski prispevek Evropske unije tako velik kot nujen, si večjezičnost zasluži, da se ohrani povsod, kjer deluje kot pogoj ali vzvod tega prispevka. Na Sodišču EU je dostop do pravnega varstva in prava nujen za pravilno delovanje notranjega trga in politik Unije na splošno, tudi v njihovih družbenih in okoljskih razsežnostih. Večjezičnost, ki ta dostop podpira, je lahko v dobrih pogojih upravljana samo pod okriljem te institucije, saj bi bila v nasprotnem primeru njena učinkovitost manjša in potrebna bi bila popuščanja, ki so že v osnovi problematična za neodvisnost sodišča.

Nazadnje, večjezičnost je prednost, bistvena vrednota Unije in temeljna pravica. Narodi Evrope so lahko v svoji različnosti združeni samo ob polnem spoštovanju svoje identitete in kulture, v osrčju katerih leži njihova jezikovna dediščina. Nespoštovanje enakosti jezikov bi pomenilo nespoštovanje enakosti narodov, državljanom pa bi se odvzela Unija, ki lahko pripada samo njim, ker brez njih izgubi smisel. Mogoče bi bilo treba sprejeti tudi, da če bi dajanje prednosti enemu ali več jezikom samovoljno določalo zmagovalce in poražence, bi ohranjanje večjezičnosti ustvarjalo samo zmagovalce, ker postavlja vse državljane v enakovreden položaj, hkrati pa varuje številnost in različnost kulturnih in pravnih prispevkov, s katerimi se mi vsi, ne glede na naš jezik, bogatimo vsak dan.

Predstavitev, pojasnitev in obramba institucionalne večjezičnosti so cilji, ki so nas vodili pri pisanju tega dela. Vendar je večjezičnost, ki gre z roko v roki z večstranskostjo in povezovanjem, enako pomembna tudi zunaj institucij Unije. Tudi v samih državah članicah se vprašanje jezikovnega pluralizma postavlja z novo silovitostjo, medtem ko globalizacija in digitalna revolucija silita k poenostavljanju in pospeševanju izmenjav.

„Šopek“ izkušenj in premislekov, ki sestavlja drugi zvezek tega dela, odločno ponazarja neodtujljivo vrednost kulturnega, jezikovnega in pravnega pluralizma.

Glosare

Akreditacijski test

Test, ki ga morajo uspešno opraviti zunanji tolmači, da se uvrstijo na seznam uslužbencev konferenčnih tolmačev, ki ga uporabljajo tri evropske institucije (Komisija, Parlament, Sodišče EU), in da lahko za te institucije delajo.

Ciljni jezik

Jezik, v katerega se prevaja ali tolmači.

eTranslation

Storitev nevronskega strojnega prevajanja, ki jo je Evropska komisija razvila za institucije Unije in nacionalne uprave. Sodišče prispeva finančna sredstva za vzdrževanje, oskrbovanje in razvoj storitve eTranslation v okviru medinstitucionalnega sodelovanja. Pri razvoju prevajalnikov, ki so posebej prilagojeni za delo sodišč Unije, sodeluje neposredno s Komisijo.

Euramis

Medinstitucionalni sistem upravljanja prevajalskih spominov. Spomini, v katere prispevajo vse institucije, vsebujejo med drugim zakonodajne dokumente in sodno prakso Unije.

EURêka

Notranji iskalnik, ki zagotavlja enotno točko dostopa do dokumentov sodne prakse ter podatkov pravne, procesne, dokumentacijske in terminološke analize institucije.

Funkcionalni paket za prevajanje

Na Generalnem direktoratu za večjezičnost (GDV) se ta izraz uporablja za vse datoteke, potrebne za oblikovanje projekta prevajanja v urejevalniku Trados Studio. „Funkcionalni paket“ vsebuje besedilo, ki ga je treba prevesti (v obliki zapisa, ki se uporablja v urejevalniku Studio), ustrezne prevajalske spomine ter dokumentacijske in terminološke vire, ki so

bili določeni kot koristni za prevajanje. Od leta 2019 vključuje tudi predloge nevronskega strojnega prevajanja iz medinstitucionalnega sistema eTranslation ali na trgu razvitega orodja DeepL.

IATE

Javno dostopna medinstitucionalna terminološka podatkovna zbirka (<https://iate.europa.eu/home>). Od leta 2020 se pravna terminologija, ki jo pripravlja Sodišče EU, upravlja neposredno znotraj zbirke IATE.

Izpusti ([...] (ni prevedeno))

Črtanja, ki jih „referenčna oseba“ vnese v besedilo predloga za sprejetje predhodne odločbe, da se zmanjša količina za prevajanje, ne da bi se izkrivila smisel in vsebina dokumenta. Referenčna oseba sistematično med oklepaji vnese kratko informacijo o vsebini črtanih odlomkov. Izpusti se ne uporabljajo v samih vprašanjih za predhodno odločanje.

Izvorni jezik

Jezik, iz katerega se prevaja ali tolmači.

Kabina

Po metonimiji označuje ali del ekipe tolmačev, ki na obravnavi tolmači v določen jezik, ali upravni pododdelek, ki ga sestavljajo tolmači za isti jezik.

Konsekutivno tolmačenje

Tehnika tolmačenja, pri kateri tolmač prevede besede govorca, potem ko ta govorec govor konča, običajno ob pomoči zapiskov.

Oddaljeni kraj

Dvorana z opremo za videokonference, iz katere govori stranka, ki ji je dovoljeno ustne navedbe podati na daljavo. Ta stranka se torej lahko razprave udeleži prek videokonference. Vsak njen govor se tolmači, tolmačenje razprave pa lahko posluša v svojem jeziku.

Povezovanje sodnih dvoran

Tehnični poseg, s katerim se kabine za tolmačenje v glavni dvorani sestanka povežejo s kabinami v sekundarni dvorani. Ta tehnika se uporablja, kadar v glavni dvorani ni dovolj kabin za celotno ekipo tolmačev, dodeljenih na obravnavo. Tolmači v povezani dvorani torej delajo prek videokonference na podlagi zvoka in slik, ki se pošiljajo iz glavne dvorane.

Prevajalski spomin

Jezikovna podatkovna zbirka, ki vsebuje prevajalske enote. Vsako prevajalsko enoto sestavlja segment besedila (besedna zveza, stavek, odstavek), ki izvira iz dokumenta in s katerim je povezan ustrezni segment, ki izvira iz istega dokumenta v drugem jeziku.

Primerjalno večjezično pravno besedišče

Zbirka večjezičnih in večsistemskih terminoloških listov, ki je rezultat primerjalnopravnih raziskav, ki so jih pravniki lingvisti opravili na področju prava tujcev, družinskega prava in kazenskega prava.

Prvi aktivni jezik

Tuji jezik, v katerega lahko tolmač tolmači iz svojega maternega jezika.

Referenčna oseba

Pravnik lingvist oddelka jezika postopka, ki opravlja različne naloge, s katerimi se prevajanje predloga za sprejetje predhodne odločbe olajša (izpusti, anonimizacija, povzetek, pojasnila, korektura itd.).

Seznam CAST

Contract Agent Selection Tool. „Seznami CAST“ izvirajo iz podatkovne zbirke, ki jo upravlja EPSO (European Personnel Selection Office) in v kateri so zbrane prijave na delovna mesta pogodbenih uslužbencev v različnih funkcionalnih skupinah za različne poklice. Seznam CAST deluje kot rezervni seznam kandidatov, s katerega lahko institucije izbirajo za zaposlitev začasnega osebja.

Simultano tolmačenje

Tehnika tolmačenja, pri kateri tolmač, ki sedi v kabini, posluša govorca prek slušalk in takoj v mikrofona znova pove njegovo sporočilo v drugem jeziku. Tehnična oprema zagotavlja prenos tega tolmačenja v slušalke poslušalcev.

Tolmačenje na daljavo

Način dela, pri katerem je tolmač na drugem kraju kot drugi udeleženci. Govorca vidi prek videopovezave in sliši prek zvočnega prenosa njegovega govora.

Tolmačenje prek videokonference

Način dela, pri katerem je tolmač na istem kraju kot večina udeležencev sestanka ali obravnave. Oddaljenega govorca vidi prek videopovezave in sliši prek zvočnega prenosa njegovega govora.

Vezni jezik

Jezik, ki se uporablja pri tolmačenju kot posredni jezik med izvirnim jezikom in ciljnim jezikom, kadar neposredno tolmačenje ni mogoče, ker ni tolmača za željeno jezikovno kombinacijo oziroma ta ni na voljo. V nasprotju z vmesnim jezikom vezni jezik ni vnaprej določen, ampak se izbere glede na posebne okoliščine obravnave.

Vmesni jezik

Jezik, ki se uporablja pri pravnem prevajanju kot posredni jezik med izvirnim jezikom in različnimi ciljnim jeziki, kadar neposredno prevajanje ni mogoče. Generalni direktorat za večjezičnost uporablja pet vmesnih jezikov: nemščino, angleščino, španščino, italijanščino in poljščino, od katerih se vsak uporablja za „vmesno“ prevajanje vnaprej določene skupine jezikov (na primer, španščina je vmesni jezik za latvijščino, madžarščino in portugalsščino). Pravniki lingvisti oddelkov „vmesnih“ jezikov neposredno prevedejo izvirnik v omejenem roku, da svojim sodelavcem v drugih oddelkih omogočijo prevajanje iz te vmesne različice, ki ima torej vlogo izvirnika.

Protokolarni vrstni red jezikov in ISO oznake¹³⁷

Ime v izvirnem jeziku	Slovensko ime	Oznaka ISO
български	bolgarščina	BG
español	španščina	ES
čeština	češčina	CS
dansk	danščina	DA
Deutsch	nemščina	DE
eesti keel	estonščina	ET
ελληνικά	grščina	EL
English	angleščina	EN
français	francoščina	FR
Gaeilge	irščina	GA
hrvatski	hrvaščina	HR
italiano	italijanščina	IT
latviešu valoda	latvijščina	LV
lietuvių kalba	litovščina	LT
magyar	madžarščina	HU
Malti	malteščina	MT
Nederlands	nizozemščina	NL
polski	poljščina	PL
português	portugalščina	PT
română	romunščina	RO
slovenčina (slovenský jazyk)	slovaščina	SK
slovenščina (slovenski jezik)	slovenščina	SL
suomi	finščina	FI
svenska	švedščina	SV

137 | Tabela, pripravljena na podlagi Medinstitucionalnega jezikovnega priročnika Urada za publikacije. Izvirna tabela, ki je bolj podrobna, je dostopna na tem naslovu: <https://publications.europa.eu/code/sl/sl-370200.htm>.

**SODIŠČE
EVROPSKE UNIJE**

L-2925 Luxembourg
Tel. +352 4303-1

Spletno mesto Sodišča: curia.europa.eu

Rokopis je bil dokončan decembra 2022

Stanje podatkov na dan 31. 12. 2022

Niti Sodišče niti osebe, ki delujejo v njegovem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Luxembourg: Sodišče Evropske unije | Generalni direktorat za večjezičnost
Generalni direktorat za informiranje | Direktorat za komuniciranje
Oddelek Objave in elektronski mediji

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2023

Fotografije: © Evropska unija, 2019-2023; © Alan Xuereb, Umetnik, 2023;
© Joseph Alfred Izzo Clarke, Fotografija, 2023

© Evropska unija, 2023

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za vsako uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, ki ni zaščiten z avtorskimi pravicami Evropske unije, je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov pravic.

Print	ISBN 978-92-829-3755-6	doi:10.2862/615295	QD-03-21-498-SL-C
PDF	ISBN 978-92-829-3869-0	doi:10.2862/675304	QD-03-21-498-SL-N

Večjezičnost kot izraz združenosti v različnosti in velikega spoštovanja kulturnih in jezikovnih identitet, ki sestavljajo Unijo, vsem državljanom omogoča, da se na institucije obrnejo in od njih dobijo odgovor v svojem jeziku.

Načelo večjezičnosti in njeno delovanje sta bili kodificirani z različnimi pravnimi instrumenti, zlasti s prvo uredbo, ki jo je sprejela EGS, to je Uredbo 1/58, ki še vedno velja. Vendar je tako kot ohranitev demokracije tudi ohranitev večjezičnosti odvisna od nenehnih prizadevanj pojasnjevanja njenega pomena v okviru dolgoročne vizije. O večjezičnosti se namreč redno dvomi z vidika hitrosti ali ekonomičnosti, kot da bi njen obstoj predstavljal bolj omejitve kot pa naše skupno bogastvo.

Na Sodišču Evropske unije je večjezičnost še posebej pomembna, saj pogojuje postopke od samega začetka in na koncu omogoča, da je sodna praksa vsakomur dostopna v njegovem jeziku. Kljub temu so legitimne zahteve po učinkovitosti in obvladovanju stroškov še vedno ključne, tako da je treba nenehno razmišljati o izboljšavah in najustreznejši uporabi najsodobnejših tehnologij, da bi bila državljanu vedno zagotovljena optimalna storitev.

V tej knjigi so predstavljeni zgodovinski, pravni in politični vidiki, ki so pripeljali do nastanka močne institucionalne večjezičnosti kot instrumenta enakosti, vključevanja in napredka. V njej je predstavljena jezikovna ureditev institucije in način, kako se večjezičnost izvaja v tej, zlasti v službah za tolmačenje in pravno prevajanje. V navedeni knjigi so navedena stališča in argumenti, ki se redno pojavljajo v tisku in doktrini, da bi se na podlagi objektivnih analiz predstavila aktivna in optimistična vizija, odločno usmerjena v prihodnost.

SODIŠČE
EVROPSKE UNIJE

Thierry Lefèvre, generalni direktor GD za večjezičnost

Generalni direktorat za večjezičnost

Generalni direktorat za informiranje
Direktorat za komuniciranje
Oddelek Objave in elektronski mediji

Maj 2023

ISBN 978-92-829-3869-0

doi:10.2862/675304

QD-03-21-498-SL-N

